

Nowelizacja KPC z 2023 r. – praktyczny komentarz do najważniejszych zmian

Radca prawny Przemysław Przerywacz
Radca prawny Małgorzata Łobocka-Szok
Adwokat Anna Marciniak
Radca prawny Joanna Zielińska
Adwokat Paulina Kozłowska
Radca prawny Michał Twardowski
Adwokat Aneta Fornalik, MPA

Poznań
2023

Nowelizacja KPC z 2023 r. – praktyczny komentarz do najważniejszych zmian

Radca prawny Przemysław Przerywacz
Radca prawny Małgorzata Łobocka-Szok
Adwokat Anna Marciniak
Radca prawny Joanna Zielińska
Adwokat Paulina Kozłowska
Radca prawny Michał Twardowski
Adwokat Aneta Fornalik, MPA

**SOWISŁO
• TOPOLEWSKI**

Sowisło Topolewski Kancelaria
Adwokatów i Radców Prawnych S.K.A.

Poznań 2023

Redakcja:
Małgorzata Łobocka-Szok

Stan prawny na dzień:
28 kwietnia 2023 r.

Autorzy poszczególnych części:

Radca prawny Przemysław Przerywacz (Wstęp)

Radca prawny Małgorzata Łobocka-Szok (Wszczęcie i przebieg postępowania, Zmiany w Tarczy Antykryzysowej – art. 1 pkt 1 – 4, 6 – 10, 12, 13, 21, 22, 24 – 28, 37, 40 – 42, 148, 149, art. 17 pkt 1, 3 i 4, art. 21 ust. 2 i art. 29)

Adwokat Anna Marciniak (Doręczenia – art. 1 pkt 14 – 20, 23, 79 oraz art. 21 ust. 1)

Radca prawny Joanna Zielińska (Organizacja postępowania – art. 1 pkt 29 – 36)

Adwokat Paulina Kozłowska (Środki zaskarżenia – art. 1 pkt 44 – 55, 80 i art. 21 ust. 3)

Radca prawny Michał Twardowski (Postępowania odrębne – art. 1 pkt 58, 59, 61 – 67, 71 – 76, 78, art. 7 pkt 1, art. 18)

Adwokat Aneta Fornalik, MPA (Zmiany w UKSC, Przepisy przejściowe i końcowe – art. 9 pkt 1 – 4, 8, 9, art. 19, art. 20, art. 25, art. 31; także: art. 1 pkt 56)

Skład i łamanie:

Ada Kukurowska

Projekt okładki i layoutu:

Ada Kukurowska, Marcin Rożynek

Wydanie I, Poznań 2023

© Copyright SOWISŁO TOPOLEWSKI KANCELARIA ADWOKATÓW I RADCÓW PRAWNYCH S.K.A.
2023

ISBN 978-83-967421-2-4 (PDF)

Wydawnictwo:

Sowisło Topolewski Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych S.K.A.

Biuro Poznań:

ul. Fabryczna 9, 61-524 Poznań

e-mail: kancelaria@sowislo.com.pl

tel.: +48 61 835 23 73

Biuro Warszawa:

ul. Chłodna 64/430, 00-867 Warszawa

e-mail: kancelaria.warszawa@sowislo.com.pl

tel.: +48 22 251 79 75

Przedstawicielstwo Berlin:

Kurfürstendamm 21, 10719 Berlin

e-mail: kanzlei@sowislo.com.de

tel.: +49 177 590 77 68

Spis treści:

1. Akty prawne.....	8
2. Skróty.....	10
3. Wstęp.....	11
4. Wszczęcie i przebieg postępowania.....	13
4.1. Właściwość sądu okręgowego.....	13
4.2. Wyłączenie sędziego w postępowaniu cywilnym na wniosek.....	15
4.3. Przestanki niedopuszczalności wniosku o wyłączenie sędziego.....	18
4.4. Umocowanie organu państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej.....	19
4.5. Rodzaje pełnomocnictw.....	22
4.6. Zakres pełnomocnictwa procesowego.....	25
4.7. Zwrot kosztów postępowania cywilnego; odsetki od kosztów procesu.....	26
4.8. Koszty mediacji zwracane w ramach kosztów procesu.....	29
4.9. Umocowanie pełnomocnika z urzędu; opinia o braku podstaw do wniesienia skargi.....	30
4.10. Wyraźne wyodrębnienie w pismach oświadczeń, twierdzeń i wniosków.....	32
4.11. Zwrot pisma bez wezwania do usunięcia jego braków.....	35
4.12. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.....	37
4.13. Zakres pouczenia stron o prawdopodobnym wyniku sprawy.....	38
4.14. Podjęcie zawieszzonego postępowania na wniosek.....	41
4.15. Wynagrodzenie mediatora.....	43
4.16. Złożenie protokołu z mediacji w sądzie.....	45
4.17. Zatwierdzenie ugody obejmującej roszczenia z kilku postępowań.....	46
4.18. Zarzut potrącenia.....	48
4.19. Zamknięcie rozprawy i udzielenie głosu stronom.....	52
4.20. Zapoznanie się z aktami sprawy przez przyszłego biegłego.....	54
4.21. Wynagrodzenie biegłego.....	56
4.22. Wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, na którym zamknięto rozprawę.....	58
4.23. Zapis na sąd polubowny w toku sporu sądowego.....	59

4.24. Przepisy przejściowe dotyczące będących w biegu terminów na podjęcie czynności procesowej.....	62
5. Doręczenia.....	64
5.1. Oświadczenia w toku sprawy.....	64
5.2. Umocowanie do odbioru pism sądowych.....	66
5.3. Doręczenie pism sądowych na adres skrytki pocztowej.....	68
5.4. Informacja o zmianie adresu przez przedsiębiorcę.....	70
5.5. Brak możliwości doręczenia korespondencji.....	72
5.6. Doręczenie korespondencji przez powoda.....	75
5.7. Doręczenie korespondencji przez komornika z urzędu.....	81
5.8. Operatorzy pocztowi.....	82
5.9. Doręczenie korespondencji przez komornika w postępowaniu nieprocesowym.....	84
5.10. Przepisy intertemporalne dotyczące doręczeń.....	85
6. Organizacja postępowania.....	88
6.1. Zarządzenie doręczenia pozwu; wezwanie do złożenia odpowiedzi na pozew.....	88
6.2. Pouczenia doręczane wraz z pozwem lub zarządzeniem jego doręczenia.....	89
6.3. Wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego w postępowaniu cywilnym.....	94
6.4. Przedmiot i przebieg posiedzenia przygotowawczego; plan rozprawy.....	96
6.5. Plan rozprawy.....	102
7. Środki zaskarżenia.....	109
7.1. Uzasadnianie i doręczanie postanowień.....	109
7.2. Skład sądu II instancji.....	113
7.3. Zachowanie terminu do wniesienia apelacji.....	115
7.4. Sporządzenie uzasadnienia wyroku w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.....	116
7.5. Zażalenie do sądu II instancji – przedmiot, termin, skład sądu.....	118
7.6. Przepisy stosowane przy rozpoznaniu zażalenia do SN.....	121
7.7. Zażalenie do innego składu sądu I instancji.....	122

7.8. Zażalenie do innego składu sądu II instancji.....	126
7.9. Przedstawienie zażalenia sądowi właściwemu do jego rozpoznania.....	131
7.10. Skład sądu rozpoznającego zażalenie; sporządzenie uzasadnienia postanowienia kończącego postępowanie	134
7.11. Wniesienie skargi na orzeczenie referendarza	137
7.12. Rozpoznanie skargi na orzeczenie referendarza	138
7.13. Zaskarżanie wpisów	140
7.14. Przepisy przejściowe dotyczące rozpoznawania zażaleń.....	143
8. Postępowania odrębne.....	145
8.1. Wymogi formalne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	145
8.2. Stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych do spraw z udziałem konsumenta	148
8.3. Sprawy objęte przepisami o postępowaniu w sprawach gospodarczych.....	150
8.4. Uchylenie obowiązku wskazania adresu poczty elektronicznej strony.....	152
8.5. Zniesienie obowiązku dokonywania niektórych pouczeń.....	153
8.6. Postępowanie z udziałem konsumentów.....	157
8.7. Właściwość sądu w sprawie z zakresu prawa pracy, w której pracodawcą jest sąd.....	163
8.8. Termin do przekazania odwołania przez organ rentowy lub wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności	165
8.9. Wyłączenie możliwości rozpoznania tzw. spraw bagatelnych na posiedzeniu jawnym	170
8.10. Rozwiązania dotyczące tzw. spraw bagatelnych	172
8.11. Rozpoznanie zażalenia w postępowaniu uproszczonym w składzie jednego sędziego.....	173
8.12. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy po upadku nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym	175
8.13. Zakres zastosowania trybu tzw. autokontroli przez referendarza sądowego	178
8.14. Właściwość miejscowa sądu w sprawie z powództwa konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego do waluty obcej.....	180
8.15. Odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	182

9.	Zmiany w UKSC	185
9.1.	Zwrot opłaty od pozwu w razie zapisu na sąd polubowny.....	185
9.2.	Zasady ustalania wynagrodzenie biegłego.....	186
9.3.	Brak wynagrodzenia dla biegłego	190
9.4.	Zwrot wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.....	192
9.5.	Przepisy przejściowe dotyczące zmian w UKSC	194
10.	Zmiany w Tarczy Antykryzysowej	197
10.1.	Sprawy rozpoznawane według przepisów KPC.....	197
10.2.	Przepisy przejściowe dotyczące zmian w Tarczy Antykryzysowej...	201
11.	Przepisy przejściowe i końcowe	204
11.1.	Wejście ustawy nowelizującej w życie.....	204
11.2.	Przepisy przejściowe	206

1. Akty prawne

Wykaz aktów prawnych:

- 1) KC – ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1360
- 2) KK – ustawa z dnia 6.06.1997 r. Kodeks karny, Dz. U. z 2022 r. poz. 1138
- 3) KPA – ustawa z dnia 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, Dz. U. z 2022, poz. 2000
- 4) KPC – ustawa z dnia 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 2021 r. poz. 1805
- 5) Prawo pocztowe – ustawa z dnia 23.11.2012 r. - Prawo pocztowe, Dz. U. z 2022 r. poz. 896
- 6) rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności – rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, Dz. U. z 2021 r. poz. 857
- 7) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20.06.2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym, Dz. U. z 2016 r. poz. 921
- 8) Tarcza Antykryzysowa – ustawa z dnia 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Dz. U. z 2021 r. poz. 2095
- 9) UDIP – ustawa z dnia 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz. U. z 2022 r. poz. 902
- 10) UKS – ustawa z dnia 22.03.2018 r. o komornikach sądowych, Dz. U. z 2023 r. poz. 590
- 11) UKSC – ustawa z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. z 2022 r. poz. 1125
- 12) USP – ustawa z dnia 27.07.2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2023 r. poz. 217
- 13) ustawa nowelizująca – ustawa z dnia 9.03.2023 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2023 r. poz. 556
- 14) ustawa nowelizująca KSH z 19.07.2019 r. - ustawa z dnia 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2019 r. poz. 1655

- 15) ustawa nowelizująca z dnia 4.07.2019 r. – ustawa z dnia 4.07.2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2019 r. poz. 1469
- 16) ustawa nowelizująca z dnia 11.08.2021 r. – ustawa z dnia 11.08.2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2021 r. poz. 1655
- 17) ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – ustawa z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. z 2023 r. poz. 100
- 18) ustawa o SN – ustawa z dnia 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2021 r. poz. 1904
- 19) ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych – ustawa z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz. U. z 2022 r. poz. 1009
- 20) ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników – ustawa z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. z 2023 r. poz. 208
- 21) Zasady Techniki Prawodawczej – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20.06.2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej", Dz. U. z 2016 r. poz. 283

2. Skróty

Wykaz skrótów:

- 1) BIP - Biuletyn Informacji Publicznej
- 2) CEIDG - Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
- 3) KRS - Krajowy Rejestr Sądowy
- 4) SN - Sąd Najwyższy
- 5) SP - Skarb Państwa
- 6) TK - Trybunał Konstytucyjny
- 7) TSUE - Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
- 8) wps - wartość przedmiotu sporu
- 9) ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych

3. Wstęp

„Czytaliśmy ..., ale te zmiany się u nas nie przyjęły...” miał według znanej anegdoty odpowiedzieć sędzia w latach 30. ubiegłego wieku, na uwagę pełnomocnika, dlaczego zamiast Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej dnia 29.11.1930 r. w dalszym ciągu na rozprawie stosował procedurę cywilną odziedziczoną jeszcze po zaborach. Zdanie to pozostaje aktualne w przypadku kolejnych nowelizacji procedury cywilnej. Wprowadzone ustawą nowelizująca z dnia 4.07.2019 r. zmiany, które centralnym punktem organizacji postępowania uczyniły posiedzenie przygotowawcze, zdecydowanie się nie przyjęły.

Nowa ustawa nowelizująca w przeważającej mierze w zakresie regulacji dotyczących procesu jest „ustawą naprawczą” w stosunku do ustawy nowelizującej z dnia 4.07.2019 r. Większość poprawek należy ocenić pozytywnie. Omawiana ustawa nowelizująca bez wątpienia nie jest jednak remedium ani na problemy, z którymi boryka się wymiar sprawiedliwości, ani na problemy, z którymi spotykają się strony i pełnomocnicy w procesie.

Strony i pełnomocnicy niewątpliwie z wprowadzonymi zmianami muszą się jednak zapoznać. Dotyczą one bowiem bardzo istotnego konstytucyjnego prawa – prawa do sądu. Bez znajomości ciągle zmieniających się przepisów nie sposób skutecznie tego prawa realizować.

Oddajemy zatem do rąk Czytelników niniejsze opracowanie, którego celem jest omówienie wprowadzonych zmian. Zawarty w opracowaniu komentarz jest wynikiem naszych prawniczych doświadczeń związanych z zastępowaniem klientów w procesie oraz związaną z tym konfrontacją obowiązujących regulacji z codzienną praktyką stosowania przez sądy instytucji procedury cywilnej.

Zapraszamy do lektury.

Niniejsze opracowanie nie obejmuje zmian wprowadzanych ustawą nowelizującą w przepisach KPC dotyczących postępowania zabezpieczającego oraz postępowania egzekucyjnego.

Opracowanie obejmuje prezentację dotychczasowego oraz nowego stanu prawnego w formie tabelarycznej, fragment uzasadnienia ustawy nowelizującej dotyczący konkretnej zmiany oraz autorski komentarz, z hasłowym wskazaniem najistotniejszych kwestii.

Radca prawny Przemysław Przerywacz

4. Wszczęcie i przebieg postępowania

4.1. Właściwość sądu okręgowego

(art. 1 pkt 1 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 17 pkt 4). Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:</p> <p>o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa ~~siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych~~, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami, ~~o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym~~ oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;</p>	<p>Art. 17 pkt 4). Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:</p> <p>o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Dotychczasowy próg wartości przedmiotu sporu decydującej o właściwości rzeczowej sądu okręgowego obowiązuje od 5.02.2005 r., zatem ponad 16 lat. W międzyczasie Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, a wszelkie współczynniki gospodarcze, w tym wartość PKB oraz wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, istotnie wzrosła. Na przestrzeni tych kilkunastu lat zachodziły też naturalne procesy inflacyjne, które w sposób stanowczy przełożyły się na ceny dóbr i usług, co sprawiło, że dotychczas ustalony próg właściwości

rzeczowej stracił na aktualności. Dla przykładu tylko warto podkreślić, że ustalone w dniu 1.01.2005 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 849 zł miesięcznie (Dz. U. z 2004 r. poz. 2062), zaś aktualnie jest to 2800 zł miesięcznie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1596), a więc ponad trzy razy więcej. Z kolei w omawianym okresie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wzrosło z 2380,29 zł w 2005 r. do 4512,41 zł w 2020 r. Daleko idące zmiany wartości odnotowano także na gruncie PKB, który w 2004 r. wynosił 885,3 mld zł (M.P. z 2005 r. poz. 431), zaś w 2019 r. – 2 273,6 mld zł (M.P. z 2020 r. poz. 415). Także w tym obszarze odnotowano więc wzrost na poziomie 2,5 – krotnym. Powyższe uzasadnia zmianę art. 17 pkt 4) KPC i podniesienie wartości przedmiotu sporu, która stanowi o rozpoznaniu sprawy przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo w I instancji. Uzasadnieniem takiego rozwiązania jest też stale rosnąca dynamika wzrostu wpływu spraw do sądów okręgowych przy jednoczesnym zauważalnym zmniejszeniu tej dynamiki w odniesieniu do sądów rejonowych. Jednocześnie brak jest racjonalnych przesłanek dla pozostawiania wszystkich spraw o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym w sądach rejonowych. Wps w tych sprawach jest na ogół duża, podobnie jak znaczenie zapadającego rozstrzygnięcia dla samych stron. Także poziom komplikacji tych spraw, obejmujących niekiedy konieczność zbadania ważności dokonywanych rozporządzeń, przemawia za przekazaniem tych spraw sądom okręgowym. W międzyczasie odpadły też przesłanki związane z tym, że to sądy rejonowe prowadzą księgi wieczyste. W praktyce bowiem doszło z jednej strony do elektroniczacji tych ksiąg, z drugiej zaś strony – do przekazania ich prowadzenia niektórym tylko sądom rejonowym w ramach właściwości poszczególnych sądów okręgowych.

Komentarz

Podniesienie progu wartości przedmiotu spraw rozpoznawanych przez sądy okręgowe, uzasadnione m.in. procesami inflacyjnymi, które zaszły na przestrzeni lat i zmianą siły nabywczej pieniądza, jak również rosnącą dynamiką wpływu spraw do sądów okręgowych, zasadniczo uznać należy za trafne rozwiązanie. Warto

wskazać, że ustawodawca nie zdecydował się jednak na podniesienie progu kasacyjnego z kwoty 50.000 zł, co mógł uczynić z powołaniem na tożsame przestanki.

Natomiast usunięcie z katalogu spraw rozpoznawanych przez sądy rejonowe postępowań o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym uznać należy za niekonsekwentne z powyższymi założeniami. Częściowo bowiem wpłyną one do sądów okręgowych, które – jak zauważył ustawodawca – i tak borykają się z nadmierną ilością spraw. W praktyce duże znaczenie będzie mieć prawidłowe określanie wps w tych postępowaniach, dotychczas istotne z punktu widzenia ustalenia wysokości opłat sądowych. Konsekwencją ewentualnego błędu w tym zakresie będzie bowiem stwierdzenie przez sąd swojej niewłaściwości i przekazanie sprawy sądowi właściwemu, co w oczywisty sposób wpłynie na czas trwania postępowania.

WAŻNE:

- 1) Sąd okręgowy jest właściwy dla spraw o wartości przedmiotu sporu przewyższającej 100.000 zł.
- 2) Sprawy o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym rozpoznaje sąd okręgowy.

4.2. Wyłączenie sędziego w postępowaniu cywilnym na wniosek

(art. 1 pkt 2 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 49 § 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.</p>	<p>Art. 49 § 2. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu, nakłanianiu do ugody lub udzielaniu pouczeń.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Konieczne jest doprecyzowanie okoliczności, które nie powinny być zaliczane do katalogu wywołujących uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Tego typu okolicznością jest udzielanie przez sąd pouczeń. Co do zasady bowiem pouczenia udzielane przez sąd mają na celu zrównoważenie pozycji prawnej stron w procesie, w sytuacji gdy jedna z nich nie jest zastępowana przez zawodowego pełnomocnika, a zachodzi uzasadniona potrzeba udzielenia pouczeń. Z kolei gwarancyjna funkcja art. 156¹ KPC zakłada zakaz zaskakiwania stron rozstrzygnięciem, co jest wyrazem zapewnienia prawa do rzetelnego procesu. Konieczne jest zaakcentowanie w art. 49 § 2 KPC, że pouczenia udzielane przez sąd nie mogą same przez się być uznawane za przejaw stronniczości sędziego. Warto przy tym zaznaczyć, że celem zmian jest ściślejsze powiązanie instytucji wyłączenia sędziego (a raczej braku podstaw do tego) z brzmieniem art. 156¹ KPC. Jest to zgodne z pierwotną intencją projektodawców wyrażoną w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (nr UD309 w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów). Obecne rozbieżności terminologiczne mogą budzić wątpliwości odnośnie do zakresu pouczeń, których sędzia może udzielić, aby nie spotkać się z zarzutem stronniczości – naruszenia art. 49 § 1 KPC. Pouczenia, o których mowa w art. 156¹ KPC, nie są bowiem tożsame ani z wyrażaniem poglądu co do prawa i faktów, ani z wyjaśnianiem stronom czynności sądu. Zgodnie z dotychczasowym brzmieniem tego przepisu pouczeniem objęty jest „prawdopodobny wynik sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów”. Tym samym, brak jest *de lege lata* mechanizmów zabezpieczających sędziego, który udzielił pouczeń na podstawie art. 156¹ KPC przed wnioskiem o wyłączenie go. Taki stan rzeczy powoduje, że mamy do czynienia z wadą systemową, która powstrzymuje sędziów przed szerszym korzystaniem z instrumentów przewidzianych w art. 156¹ KPC z obawy, że udzielane przez nich pouczenia zostaną uznane za nieobjęte dyspozycją art. 49 § 2 KPC. Dotychczasowy stan rzeczy nie sprzyja zatem pewności prawa i nie sprzyja wprowadzeniu nowego modelu komunikacji między sądem a stronami, opartego na większej otwartości organów procesowych wobec uczestników postępowania.

Z kolei wprowadzone zmiany zmierzają do usunięcia omawianej luki i sprawią, że docelowy stan prawny będzie odpowiadał pierwotnym zamierzeniom autorów ustawy nowelizującej z dnia 4 lipca 2019 r. Taki powinien być bowiem skutek uzupełnienia treści art. 49 § 2 KPC o zwrot „lub udzielaniu pouczeń”. Należy zarazem zaznaczyć, że w razie wyjścia przez konkretnego sędziego przy udzielaniu pouczeń poza dopuszczalne granice określone przez art. 156¹ KPC, nawet jeśli nie będzie możliwości złożenia wniosku o wyłączenie sędziego, to nadal możliwe będzie przytoczenie okoliczności negatywnie rzutujących na bezstronność sądu w ramach zarzutów apelacyjnych.

Komentarz

Omawiana zmiana ma na celu skłonienie sądów do szerszego stosowania art. 156¹ KPC, umożliwiającego udzielanie stronom pouczeń o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów. Z punktu widzenia interesów stron oraz podejmowanych przez nie czynności, korzystanie przez sądy z przedmiotowej regulacji jest jak najbardziej pożądane. Nasuwa się jednak pytanie, czy rzeczywiście czynnikiem zniechęcającym sędziów do jej stosowania jest obawa przed składaniem przez strony wniosków o ich wyłączenie.

WAŻNE:

Udzielanie przez sąd pouczeń nie stanowi podstawy wniosku o wyłączenie sędziego.

4.3. Przestanki niedopuszczalności wniosku o wyłączenie sędziego

(art. 1 pkt 3 ustawy nowelizującej)

Art. 53¹ § 1 pkt 3). Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:
3) niebędącego członkiem składu orzekającego.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Ustawa nowelizująca z dnia 4.07.2019 r. wprowadziła do systemu prawa cywilnego procesowego zakaz nadużycia prawa procesowego przez stronę. Wyrazem kontynuacji tego kierunku jest poszerzenie katalogu niedopuszczalnych wniosków o wyłączenie sędziego. Celem zmiany art. 53¹ § 1 KPC jest wyeliminowanie praktyki masowego składania wniosków o wyłączenie wszystkich sędziów danego wydziału czy nawet całego sądu, również gdy sędziowie ci nie są w żaden sposób zaangażowani w prowadzenie sprawy. Przyjęcie, że niedopuszczalne jest złożenie wniosku o wyłączenie sędziego, który nie jest członkiem składu orzekającego, powinno przyczynić się do przyspieszenia postępowań. Jest to dodatkowo uzasadnione faktem, że sprawy przydzielane są sędziom w drodze losowania, a na gruncie przepisów ustrojowych istnieją dodatkowe rozwiązania gwarantujące niezmiennność składu.

Komentarz

Poszerzenie katalogu niedopuszczalnych wniosków o wyłączenie sędziego z art. 53¹ § 1 KPC o omawianą przestankę stanowi w istocie ujęcie w ramy kodeksowe poglądu wyrażonego przez SN. W dniu 26.07.2019 r. w sprawie o sygn. akt: I NOZP 1/19, w składzie 7 sędziów podjął on bowiem następującą uchwałę: *Wniosek o wyłączenie sędziego niewyznaczonego do rozpoznania sprawy jest niedopuszczalny i podlega odrzuceniu bez składania przez sędziego oświadczenia, o jakim mowa w art. 52 § 2 KPC, przy czym sędzia objęty takim wnioskiem o wyłączenie może zasiadać w składzie*

sądu rozpoznającego ten wniosek. Zmiana ta zatem wyeliminuje ewentualne wątpliwości, które mogłyby pojawić się na powyższym gruncie w praktyce. Art. 53¹ § 2 KPC wprost przewiduje bowiem tryb postępowania sądu w przypadku wpływu niedopuszczalnego wniosku o wyłączenie sędziego.

WAŻNE:

Wniosek o wyłączenie sędziego niebędącego członkiem składu orzekającego, jest niedopuszczalny.

4.4. Umocowanie organu państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej

(art. 1 pkt 4 ustawy nowelizującej)

Art. 68 § 3. Jeżeli czynności procesowe za stronę podejmuje organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, przedłożenie aktu powołania lub innego aktu równorzędnego potwierdzającego powierzenie określonej osobie pełnienia funkcji tego organu nie jest wymagane, o ile stwierdzenie tego faktu jest możliwe na podstawie informacji powszechnie dostępnych, w szczególności udostępnionych w Biuletynie Informacji Publicznej. W takim przypadku w pierwszym piśmie procesowym tej strony wskazuje się źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Obecnie w orzecznictwie wielu sądów przyjmuje się, że organ władzy publicznej podejmujący za stronę czynności procesowe jest zobowiązany do przedłożenia oryginału lub poświadczonej odpowiednio kopii np. aktu powołania lub innego aktu równorzędnego, wykazującego pełnienie określonej funkcji. Dodatkowo organ taki jest zmuszony, jeżeli nie jest reprezentowany przez zawodowego

pełnomocnika, do poniesienia kosztów w postaci opłaty notarialnej za poświadczenie wyżej wymienionych dokumentów.

W praktyce opłata taka obciąża SP, a w przypadku prowadzenia wielu postępowań, w tym egzekucyjnych, łączny koszt poświadczanych notarialnie dokumentów jest znaczny. Należy przy tym zaznaczyć, że z perspektywy funkcjonowania państwa czynności te są całkowicie zbędne i irracjonalne, albowiem u podstaw funkcjonowania organów władzy publicznej (tu sądów) powinno stać założenie, że dysponują one aktualnymi informacjami na temat tego, kto i jakie funkcje w tych organach wykonuje.

Z tego też względu zdecydowano się na wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą w przypadku podejmowania czynności procesowych za stronę przez organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, przedłożenie aktu powołania lub innego aktu równorzędnego potwierdzającego powierzenie określonej osobie pełnienia funkcji tej strony nie będzie wymagane, jeżeli stwierdzenie tego faktu możliwe jest na podstawie informacji powszechnie dostępnych, w szczególności udostępnionych w BIP. Wiąże się to z treścią art. 7 ust. 1 pkt 1) UDIP z którego wynika, że udostępnianie informacji publicznych następuje w drodze ich ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej. Tym samym, jeśli coś ma charakter informacji publicznej, z założenia powinno być brane pod uwagę przez organy procesowe. W zakresie docierania przez sąd do tych informacji przyjęto mechanizm, zgodnie z którym organ powołujący się na dane w Biuletynie Informacji Publicznej powinien wskazać w pierwszym piśmie procesowym źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu (art. 68 § 3 KPC). Należy zaznaczyć, że to od danej osoby, decydującej się na skorzystanie z przepisu zależy, czy powoła się na jawność informacji jej dotyczących. Tym samym to zainteresowany organ, chcąc ograniczyć koszty i powołać się na omawiane rozwiązanie, powinien dbać o aktualność danych zawartych w Biuletynie. Po wskazaniu źródła informacje takie powinny mieć status informacji publicznie dostępnych, do których sąd sięga z własnej inicjatywy (analogicznie jak ma to już miejsce na gruncie art. 228 § 2 KPC). Odnosząc się zaś do samego pojęcia „organ państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej” użytego w przepisie, wskazać należy, że przystaje ono bardziej do współczesnych realiów prawnych niż pojęcie „państwowej jednostki

organizacyjnej”. Chodzi w praktyce o organ reprezentujący *statio fisci* SP lub samorządowej jednostki organizacyjnej.

Komentarz

Omawiana zmiana wpisuje się w tendencję racjonalizowania obowiązków procesowych podmiotów działających w imieniu stron w zakresie wykazywania swego umocowania. Do informacji udostępnianych w BIP, podobnie jak tych opublikowanych w KRS, sąd ma dostęp drogą elektroniczną. Za zasadne uznać zatem należy umożliwienie stronom będącym organami powołanie się na dokument, z którego wynika umocowanie określonej osoby do działania w ich imieniu, bez obowiązku jego wykazywania dokumentem. Niemniej jednak, w praktyce problematyczny może okazać się brak weryfikacji tej informacji z urzędu, połączony z obowiązkiem wskazania jej źródła w pierwszym piśmie procesowym.

W konsekwencji, wykazując swoje umocowanie do działania w imieniu państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej należy w pierwszym piśmie procesowym powołać się na dane w BIP, wskazując źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu.

WAŻNE:

W przypadku zastępowania państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej wystarczy w pierwszym piśmie procesowym wskazać źródło informacji, z których wynika umocowanie określonej osoby do działania w imieniu organu.

4.5. Rodzaje pełnomocnictw

(art. 1 pkt 6 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 88. Pełnomocnictwo może być albo procesowe - bądź to ogólne, bądź do prowadzenia poszczególnych spraw - albo do niektórych tylko czynności procesowych.</p>	<p>Art. 88. § 1. Pełnomocnictwo może być albo procesowe - bądź to ogólne, bądź do prowadzenia poszczególnych spraw - albo do niektórych tylko czynności procesowych.</p> <p>§ 2. Pełnomocnictwo do niektórych tylko czynności procesowych może obejmować wyłącznie upoważnienie do odbioru pism sądowych. Pełnomocnictwa takiego można udzielić każdej osobie fizycznej (pełnomocnik do doręczeń).</p>
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zgodnie z art. 86 KPC strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników. Zgodnie z art. 88 KPC, pełnomocnictwo może być albo procesowe - bądź to ogólne, bądź do prowadzenia poszczególnych spraw - albo do niektórych tylko czynności procesowych. Należy zatem wyróżnić pełnomocnictwo procesowe, które dzieli się na pełnomocnictwo ogólne oraz do prowadzenia poszczególnych spraw, jak też pełnomocnictwo do niektórych tylko czynności procesowych. Z istoty pełnomocnictwa procesowego ogólnego oraz do prowadzenia poszczególnych spraw wynika, iż pełnomocnik jest upoważniony nie tylko do dokonywania czynności procesowych, ale także do przyjmowania przez niego czynności procesowych sądu i strony przeciwnej (reprezentacja bierna). Treść art. 96 i art. 109 KC, pozwala na przyjęcie, iż umocowanie do dokonania czynności procesowej obejmuje także umocowanie pełnomocnika w zakresie reprezentacji biernej. Pełnomocnik procesowy jest więc upoważniony do przyjmowania czynności dokonywanych przez inne podmioty

w związku z tą czynnością, do której został upoważniony, co odnosi się także do przyjmowania pism sądowych (zob. W. Siedlecki, Glosa do wyroku SN z 22.09.1982 r., sygn. akt: II CR 177/82, OSP 1983, Nr 6, s. 299). Natomiast pełnomocnictwo do niektórych tylko czynności procesowych nie jest pełnomocnictwem procesowym w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego, mimo umieszczenia wskazanej regulacji w dziale V zatytułowanym „Pełnomocnicy procesowi”. W praktyce powszechnie przyjmuje się, że jednym z pełnomocnictw do niektórych tylko czynności procesowych w rozumieniu art. 88 KPC jest pełnomocnictwo do doręczeń. Ustanowienie pełnomocnika do doręczeń, czyli faktycznie osoby upoważnionej do odbioru pism sądowych, czyni taką osobę adresatem pism przeznaczonych dla strony ze wszystkimi skutkami przewidzianymi w przepisach o doręczeniach wobec osób fizycznych (zob. SN w postanowieniu z 23.06.2005 r., sygn. akt: III CZ 55/05, Legalis Nr 111388, oraz w postanowieniu z 15.09.2004 r., sygn. akt: III CZ 64/04, Legalis Nr 66634). Pełnomocnictwo do doręczeń może być udzielone w każdej sprawie cywilnej. W niektórych przypadkach, gdy sądowe postępowanie cywilne toczy się z udziałem strony mającej miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę za granicą, a strona ta nie ustanowiła pełnomocnika procesowego do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej, udzielenie pełnomocnictwa do doręczeń jest obowiązkowe. W myśl bowiem np. art. 1135⁵ § 1 KPC, strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać pełnomocnika do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej. Z punktu widzenia prawidłowej legislacji i pełnej jasności regulacji przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie pełnomocnictwa do doręczeń wymagają ujednoczenia i doprecyzowania. Przede wszystkim wymaga wskazania, iż pełnomocnictwo do odbioru pism sądowych, czyli faktycznie pełnomocnictwo do doręczeń, może być jednym z pełnomocnictw do niektórych tylko czynności procesowych w postępowaniu cywilnym. Zmiana w tym zakresie przewiduje dodanie w art. 88 KPC zdania drugiego w brzmieniu: „Pełnomocnictwo do niektórych czynności procesowych może obejmować upoważnienie do odbioru pism sądowych (pełnomocnictwo do doręczeń)”.

Dodatkowo pożądanym jest przyjęcie regulacji, w myśl której pełnomocnikiem do doręczeń może być każda osoba fizyczna, a nie tylko wąski krąg osób wymienionych w art. 87 § 1 KPC (dodany § 2 w art. 88 KPC).

Komentarz

Pełnomocnictwo do doręczeń jest instytucją znaną KPC w jego obowiązującym brzmieniu, zostało bowiem użyte w art. 1135⁵ § 1 KPC. Na gruncie stosowania tej regulacji sporne było jednak, czy dopuszczalne jest ustanowienie w tym charakterze osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej. Celem wyeliminowania ewentualnych wątpliwości we wprowadzonych przepisach doprecyzowano, że pełnomocnictwo do niektórych czynności procesowych może obejmować wyłącznie pełnomocnictwo do doręczeń i można go udzielić każdej osobie fizycznej. Co jednak istotne, w art. 1135⁵ § 1 KPC wprost przewidziano, że pełnomocnik do doręczeń ustanawiany jest w sytuacji braku ustanowienia pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast wprowadzana regulacja nie zawiera tożsamego zastrzeżenia, co może prowadzić do problemów na gruncie doręczeń w przypadku ustanowienia przez stronę pełnomocnika procesowego oraz pełnomocnika do doręczeń.

Jednocześnie, ustawodawca dokonał zmiany treści art. 133 § 3, dostosowując ją do wprowadzonej terminologii (patrz także: [pkt 5.2. opracowania Umocowanie do odbioru pism sądowych](#)).

WAŻNE:

Upoważniona do odbioru pism sądowych może być każda osoba fizyczna, której udzielone zostanie pełnomocnictwo w tym zakresie (pełnomocnik do doręczeń).

4.6. Zakres pełnomocnictwa procesowego

(art. 1 pkt 7 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 91. Pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do:</p> <p>1) wszystkich łączyących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączaając powództwa wzajemnego, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jako też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy;</p>	<p>Art. 91. Pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do:</p> <p>1) wszystkich łączyących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączaając powództwa wzajemnego, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jak też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy;</p>
--	--

Komentarz

Przedmiotowa zmiana jest istotna z punktu widzenia czynności podejmowanych przez profesjonalnych pełnomocników. Dotychczas jeżeli woła strony pełnomocnik miał wnieść w jej imieniu skargę kasacyjną lub reprezentować ją w postępowaniu kasacyjnym, musiało to zostać wyraźnie zastrzeżone w treści pełnomocnictwa. Kwestia ta w praktyce niejednokrotnie prowadziła do konieczności uzupełniania braków formalnych wnoszonych skarg kasacyjnych, prowadząc tym samym do wydłużenia postępowania. Nowelizację w tym zakresie ocenić należy pozytywnie. Brak było bowiem uzasadnienia do objęcia zakresem pełnomocnictwa z art. 91 KPC skargi o wznowienie postępowania, a skargi kasacyjnej już nie. Ustawodawca pozostał jednak częściowo niekonsekwentny i dokonując zmiany art. 91 KPC nie uwzględnił w nim skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

WAŻNE:

Pełnomocnictwo procesowe z mocy samego prawa obejmuje umocowanie do wniesienia skargi kasacyjnej oraz udziału w postępowaniu kasacyjnym.

4.7. Zwrot kosztów postępowania cywilnego; odsetki od kosztów procesu

(art. 1 pkt 8 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 98 § 1¹. Od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.</p>	<p>Art. 98 § 1¹. Od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty. O obowiązku zapłaty odsetek sąd orzeka z urzędu.</p>
<p>§ 2. Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub</p>	<p>§ 2. Do niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, zalicza się poniesione przez nią koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub</p>

<p>jej pełnomocnika oraz równowość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. ~~Suma kosztów przejazdów i równowość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu procesowego.~~</p>	<p>jej pełnomocnika oraz równowość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Równowość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu prowadzącego postępowanie.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

W obowiązującym brzmieniu art. 98 § 1¹ KPC zakłada, że odsetki od kosztów procesu należą się z mocy prawa. W praktyce orzeczniczej powstała wątpliwość, czy rozstrzygnięcie o odsetkach powinno zostać wyrzeczone w sentencji orzeczenia. Zmiana zakładająca, że o obowiązku zapłaty odsetek sąd orzeka z urzędu, ma charakter uściślający. Jednocześnie rozstrzyga występujące w praktyce rozbieżności interpretacyjne, albowiem brak jest możliwości, aby data wymagalności odsetek miała być badana na etapie ewentualnego postępowania egzekucyjnego. Brak wyrzeczenia w sentencji mógłby też wprowadzać w błąd co do przysługujących im praw i obowiązków strony niezastępowane przez profesjonalnego pełnomocnika.

Zmiana w art. 98 w § 2 zd. 2 KPC zakłada odejście od niesprawiedliwego i niczym nieuzasadnionego rozwiązania, w myśl którego stronie występującej bez profesjonalnego pełnomocnika należy się zwrot kosztów przejazdów w ograniczonym przedmiotowo zakresie, wymienionym w dotychczasowym § 2. Zrezygnowano zatem z górnego pułapu zwrotu tych kosztów i przyjęto zasadę, że poniesione wydatki podlegają rozliczeniu w pełnym zakresie. Trudno jest bowiem uzasadnić, dlaczego strona, która na własną rękę podejmuje się prowadzenia sprawy lub jest reprezentowana przez pełnomocnika niebędącego profesjonalistą, nie może uzyskać pełnego zwrotu kosztów poniesionych w związku z przejazdem do sądu. Rozwiązanie takie stanowi zresztą nie tylko dyskryminację strony, która zdecydowała się prowadzić sprawę samodzielnie

(względnie korzysta z pełnomocnika niebędącego np. adwokatem), lecz jest ponadto bardzo krzywdzące w przypadku spraw o niskiej wartości przedmiotu sporu (zwłaszcza konsumenckich), w których celowe i uzasadnione koszty przejazdów mogą okazać się znacznie wyższe od urzędowych stawek wynagrodzenia adwokatów i radców prawnych.

Komentarz

Pomimo obligatoryjnego orzekania w przedmiocie obowiązku zapłaty odsetek od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu z urzędu, co potwierdza użyte w art. 98 § 1¹ KPC sformułowanie *należą się odsetki*, praktyka orzecznicza sądów była w tym zakresie niejednolita. Z tego względu - z ostrożności - pełnomocnicy formułowali wnioski o ich zasądzenie. W przeciwnym wypadku odsetki te nie były uwzględniane w sentencji orzeczeń, wobec czego nie były należne. Wprowadzoną zmianę, mającą na celu wyeliminowanie tej praktyki, uznać należy za zasadną. Podobnie trafne jest usunięcie przepisu uzależniającego podlegające zwrotowi koszty przejazdu strony lub jej pełnomocnika niebędącego profesjonalistą od wysokości wynagrodzenia jednego adwokata wykonującego zawód w siedzibie sądu procesowego. Rozwiązanie przewidujące powiązanie wysokości zwracanych stronie lub jej pełnomocnikowi kosztów przejazdu z przedmiotowym wynagrodzeniem nie znajdowało racjonalnego uzasadnienia.

WAŻNE:

Sąd z urzędu orzeka o obowiązku zapłaty odsetek od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu.

4.8. Koszty mediacji zwracane w ramach kosztów procesu

(art. 1 pkt 9 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 98¹ § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd. Przysługujące mediatorowi wynagrodzenie i zwrot wydatków związane z prowadzeniem mediacji nie mogą być wyższe niż określone w przepisach wydanych na podstawie § 4.</p>	<p>Art. 98¹ § 1. Do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie nie wyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w przepisach wydanych na podstawie § 4.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Z kolei zmiana art. 98¹ § 1 KPC ma na celu doprecyzowanie treści dotychczasowej regulacji. Intencją projektodawcy jest wyraźne wskazanie, że kwota należnych stronie kosztów związanych z mediacją nie może przekraczać wysokości przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w przepisach szczególnych. Dotychczasowe brzmienie przepisu nie określa bowiem limitu zwrotu kosztów mediacji dla stron postępowania, a jedynie odnosi się do wysokości wynagrodzenia należnego mediatorowi. Tym samym nowe brzmienie przepisu koryguje dotychczasowe rozwiązania.

Komentarz

Wprowadzona zmiana ma charakter doprecyzowujący. Ma ona na celu zwiększenie czytelności obowiązującej regulacji, bardziej klarownie wyrażając intencję ustawodawcy w zakresie określenia limitu zwracanych stronie kosztów procesu związanych z mediacją. Nie mogą być one wyższe aniżeli suma wynagrodzenia przysługującego mediatorowi oraz wydatków podlegających zwrotowi związanych

z prowadzeniem mediacji, określonych w przepisach szczególnych, tj. rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym.

WAŻNE:

Podlegające zwrotowi koszty mediacji nie mogą przekraczać sumy wynagrodzenia przysługującego mediatorowi oraz wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji, określonych w przepisach szczególnych.

4.9. Umocowanie pełnomocnika z urzędu; opinia o braku podstaw do wniesienia skargi

(art. 1 pkt 10 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 118 § 2. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej.</p>	<p>Art. 118 § 2. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę w zakresie wynikającym z art. 91, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej.</p>
<p>§ 5. Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym lub postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stwierdza podstaw do wniesienia skargi, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę</p>	<p>§ 5. Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd lub w związku z postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stwierdza podstaw do wniesienia tej skargi lub skargi kasacyjnej, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, nie</p>

<p>oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni ~~od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi. Opinia nie jest załączana do akt sprawy i nie jest doręczana stronie przeciwnej.~~</p>	<p>później niż w terminie dwóch tygodni ~~od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem albo zawiadomienia go o wyznaczeniu.~~</p>
---	---

Komentarz

Zmiana zakresu czynności, do których podejmowania obowiązany jest pełnomocnik ustanowiony z urzędu, związana jest z poszerzeniem katalogu czynności procesowych, do których umocowanie z mocy samego prawa posiada pełnomocnik procesowy (art. 91 KPC) o skargę kasacyjną i postępowanie wywołane jej wniesieniem. Wprowadzone rozwiązanie ma częściowo wymiar praktyczny – zasadnym jest, żeby ten sam pełnomocnik zastępował stronę w postępowaniu przed sądami powszechnymi oraz SN. Niejednokrotnie zdarzało się bowiem, że strona składając wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, wносиła o to, żeby była to osoba dotychczas prowadząca sprawę.

Natomiast wyeliminowanie obowiązku sporządzenia przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej albo skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia z jednej strony ułatwi pracę pełnomocników, z drugiej jednak może prowadzić do nadużyć i stanowić przyczynę sporu na linii strona – pełnomocnik. Brak uzasadnienia projektu ustawy w tym zakresie uniemożliwia natomiast poznanie intencji ustawodawcy, który zdecydował się na wprowadzenie omawianej zmiany.

WAŻNE:

- 1) Pełnomocnik ustanowiony z urzędu jest obowiązany zastępować stronę w zakresie wynikającym ze znowelizowanego brzmienia art. 91 KPC, tj. również w postępowaniu kasacyjnym.
- 2) Pełnomocnik ustanowiony z urzędu nie ma obowiązku sporządzenia opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

4.10. Wyraźne wyodrębnienie w pismach oświadczeń, twierdzeń i wniosków

(art. 1 pkt 12 ustawy nowelizującej)

Art. 128¹. Pismo wnoszone przez stronę zastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej powinno zawierać wyraźnie wyodrębnione oświadczenia, twierdzenia oraz wnioski, w tym wnioski dowodowe. Jeżeli pismo zawiera uzasadnienie, wnioski dowodowe, zgłoszone tylko w tym uzasadnieniu, nie wywołują skutków, jakie ustawa wiąże ze zgłoszeniem ich przez stronę.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Wyrazem konkretyzacji klauzuli poszanowania dobrych obyczajów wynikającej z art. 3 KPC jest art. 128¹ KPC, który zakłada, że pismo wnoszone przez stronę zastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika powinno zawierać wyraźnie wyodrębnione oświadczenia, twierdzenia oraz wnioski, w tym dowodowe. Jeżeli pismo zawiera uzasadnienie, wnioski dowodowe, zgłoszone tylko w tym uzasadnieniu nie wywołują skutków, jakie ustawa wiąże ze złożeniem ich przez stronę. Celem tego przepisu jest przede wszystkim zmobilizowanie zawodowych pełnomocników do konstruowania pism procesowych w sposób zwięzły

i przejrzysty, aby wyraźnie wyodrębnić w nich *petitum*. Nierzadko zdarza się bowiem w praktyce, że wnioski dowodowe zgłaszane są jedynie w uzasadnieniu – które w wielu wypadkach bywa bardzo obszerne – przez co mogą zostać przeoczone. Intencją projektodawcy jest, aby w odniesieniu do stron zastępowanych przez profesjonalistów już we wstępnej części pisma (*petitum*) wskazywano wszelkie wnioski, w tym dowodowe. Sankcją za zgłoszenie istotnych wniosków dowodowych jedynie w uzasadnieniu pisma procesowego powinno być ich całkowite pominięcie przez sąd, bez wydawania w tym przedmiocie żadnych dodatkowych rozstrzygnięć (jako że nie będą one wywoływały skutków, jakie ustawa wiąże ze złożeniem ich przez stronę). Powyższe rozwiązanie będzie miało korzystny wpływ na ekonomikę procesu, albowiem zwarte podanie wniosków dowodowych na wstępie pisma umożliwi zarówno sądowi, jak i drugiej stronie szybkie zapoznanie się z jego treścią, bez ryzyka, że jakieś istotne zagadnienia zostaną przeoczone. Pośrednio może też zapobiec dalszemu, zbędnemu rozrostowi objętości pism procesowych opracowywanych przez profesjonalnych pełnomocników. Rozwiązanie to trudno uznać za nadmierny formalizm, albowiem ostatecznie to od pełnomocnika powinna zależeć szczegółowa redakcja pisma. Rozwiązanie takie nie różni się istotnie od utrwalonego od dziesięcioleci podziału, w którym orzeczenie sądu także zawiera odrębnie rubrum, sentencję i uzasadnienie. Od sądu wymaga się, że wszelkie rozstrzygnięcia mają zostać wyrażone w sentencji orzeczenia (a zawarcie ich w uzasadnieniu prowadzi do uznania ich za niebyłe). Wymóg ten służy uporządkowaniu i systematyzacji rozstrzygnięcia sądowego, rozróżnienia części jurysdykcyjnej i motywacyjnej. Temu samemu celowi służy oczekiwanie od profesjonalnych pełnomocników większego rygorizmu w systematyzowaniu pism procesowych. Przejrzystość i czytelność wywodów zawartych w pismach przekłada się na czas poświęcony przez sędziego na lekturę pism, a w makroskali – na większą wydajność pracy sądów.

Komentarz

Wprowadzone rozwiązanie stanowi wyraz rosnących wymogów wobec stron postępowań oraz ich pełnomocników. O ile wyodrębnienie oświadczeń czy

wniosków, w tym wniosków dowodowych, nie powinno stanowić utrudnienia i w istocie jest stosowane w praktyce, o tyle obowiązek wyodrębnienia twierdzeń pisma może budzić poważne wątpliwości. W uzasadnieniu projektu ustawy brak jest odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób przedmiotowe twierdzenia powinny zostać wyodrębnione. Jeśli ma to nastąpić już w *petitum* pisma, sens straci sporządzanie jego uzasadnienia.

Podkreślenia wymaga, że omawiany przepis został sformułowany w niezrozumiałym sposób. Nie precyzuje on, czy wyłącznie pisma wnoszone przez profesjonalnego pełnomocnika powinny spełniać wskazane w nim wymogi. Jego literalne brzmienie, odwołujące się do pism wnoszonych przez stronę zastępowaną przez ww. podmioty, może prowadzić do wniosku, że także sama strona, jeżeli jest zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc pismo do sądu ma obowiązek sformułować je w przewidziany w omawianej regulacji sposób. W tym kontekście rygor w postaci braku wywołania skutków przez wnioski dowodowe, które znajdują się jedynie w uzasadnieniu pism procesowych, może okazać się zbyt daleko idący.

Jakkolwiek wprowadzenie przepisu art. 128¹ KPC może w korzystny sposób wpłynąć na ekonomikę postępowań, w niektórych sytuacjach może utrudnić zrekonstruowanie stanu faktycznego zgodnie z zasadą prawdy materialnej.

WAŻNE:

Zawarte w piśmie wnoszonym przez profesjonalnego pełnomocnika oświadczenia, twierdzenia oraz wnioski, w tym wnioski dowodowe, powinny zostać wyraźnie w nim wyodrębnione. Wnioski dowodowe zgłoszone tylko w uzasadnieniu pisma nie wywołują skutków, jakie ustawa wiąże ze zgłoszeniem ich przez stronę.

4.11. Zwrot pisma bez wezwania do usunięcia jego braków

(art. 1 pkt 13 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 130^{1a} § 1. Jeżeli pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca pismo stronie bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia. ~~Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym.~~</p>	<p>Art. 130^{1a} § 1. Jeżeli pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca pismo bez wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia.</p>
<p>~~§ 4. Zarządzenie o zwrocie pisma może wydać także referendarz sądowy.~~</p>	

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Obecna redakcja przepisu budzi wątpliwości, czego wyrazem jest pytanie prawne skierowane do SN w sprawie o sygn. akt: III CZP 60/20 „Czy zarządzenie o zwrocie pozwu wydane na podstawie art. 130^{1a} KPC podlega doręczeniu stronie, nawet jeśli jest ona reprezentowana przez pełnomocnika procesowego”. Zgodnie z art. 133 § 3 KPC doręczenie powinno nastąpić pełnomocnikowi. Niemniej przepis został tak zredagowany, że można go interpretować w ten sposób, że zwrot pisma ma nastąpić bezpośrednio stronie, co jest wyjątkiem od zasady z art. 133 § 3 KPC. Taka interpretacja nie jest zasadna. Brak jest podstaw do angażowania strony w odbiór pisma sądowego, następnie przekazanie go pełnomocnikowi, a to wszystko w terminie tygodnia. Jeżeli celem miałyby być „uświadomienie” strony co do

błędów popełnianych przez zawodowego pełnomocnika przy wnoszeniu pisma, to mija się on z celem nadrzędnym, jakim jest sprawność postępowania. Co za tym idzie, zdaniu pierwszemu w § 1 tego przepisu nadano nowe brzmienie, pozbawione wyrazu „stronie”, przez co pismo procesowe wniesione przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, które nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, jest zwracane pełnomocnikowi.

Uchylenie § 4 w art. 130^{1a} KPC jest konsekwencją przyznania referendarzom sądowym szerokich uprawnień w art. 130⁵ KPC, które obejmują możliwość wydania zarządzenia o zwrocie pisma. Tym samym uchylany przepis stanowi zbędne *superfluum*.

Komentarz

Ustawodawca doprecyzował, że zwrot pisma procesowego wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika, które jest obarczone brakami formalnymi, uniemożliwiającymi nadanie mu biegu, następuje nie bezpośrednio stronie, a pełnomocnikowi. Zmianę tę należy ocenić pozytywnie. Dotychczasowe niefortunne sformułowanie przepisu doprowadziło bowiem do wątpliwości interpretacyjnych, których konsekwencje mogły być dla strony wysoce niekorzystne. Skoro natomiast w sprawie ustanowiony został pełnomocnik, doręczenia winny następować do niego (art. 133 § 3 KPC).

Podobnie, w świetle brzmienia art. 130⁵ KPC, uprawniającego referendarza sądowego m.in. do wydania zarządzenia o zwrocie pisma, o którym mowa w art. 130^{1a} § 1 KPC celowe jest uchylenie art. 130^{1a} § 4 KPC, dublującego tę regulację.

WAŻNE:

Zwrot obarczonego brakami formalnymi pisma procesowego wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika następuje nie bezpośrednio stronie, a jej pełnomocnikowi.

4.12. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym

(art. 1 pkt 21 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 148¹ § 1. Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.</p>	
<p>~~Art. 148¹ § 3. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.~~</p>	<p>Art. 148¹ § 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o wystuchanie jej na rozprawie albo przepis szczególny przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 148¹ § 3 KPC ma na celu zniesienie barier, jakie powstają w związku z możliwością wyrokowania na posiedzeniu niejawnym. W wielu wypadkach strona wnosi o przeprowadzenie rozprawy pod jej nieobecność nie dlatego, że co do zasady chce, aby rozprawa została przeprowadzona, ale dlatego, aby uniknąć negatywnych następstw, jakie ustawa wiąże z jej niestawiennictwem. Tym samym jest konieczna zmiana formuły określającej przesłanki uniemożliwiające rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w taki sposób, aby odnosiły się one wyłącznie do sytuacji, gdy strona rzeczywiście pragnie być wystuchana na rozprawie. Dotyczy to również przypadków, gdy przepis szczególny takie wystuchanie nakazuje.

Komentarz

Wprowadzoną regulację należy ocenić krytycznie. Zasadą jest, że sprawy rozpoznawane są na rozprawie (art. 148 § 1 KPC). Kolejne nowelizacje KPC pozwalają na wysunięcie twierdzenia, że tendencją ustawodawcy jest poszerzanie katalogu wyjątków, umożliwiających sądowi rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Kierunek tych zmian zasługuje na aprobatę, w rzeczywistości bowiem nie wszystkie sprawy wymagają przeprowadzenia rozprawy i zasadniczo sąd powinien mieć możliwość dokonania oceny, czy w danej sprawie jest to konieczne. Natomiast sposób ich wprowadzania jest nieprawidłowy. Wskutek nowelizacji, jeżeli strona nie złoży wniosku o jej wystuchanie w pierwszym piśmie procesowym, narazi się na brak możliwości rozpoznania sprawy z jej bezpośrednim udziałem. Zwłaszcza w przypadku stron niezastępowanych przez profesjonalnych pełnomocników, takie rozwiązanie może doprowadzić do znacznego pogorszenia ich sytuacji procesowej i być pochytywane jako ograniczenie prawa do sądu.

WAŻNE:

Jeżeli wolą strony jest, aby sprawa została rozpoznana na rozprawie, ma ona obowiązek w pierwszym piśmie procesowym złożyć wniosek o jej wystuchanie.

4.13. Zakres pouczenia stron o prawdopodobnym wyniku sprawy

(art. 1 pkt 22 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 156¹. W miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów.</p>	<p>Art. 156¹ § 1. W miarę potrzeby na posiedzeniu przewodniczący może pouczyć strony o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych do tej chwili twierdzeń i dowodów.</p> <p>§ 2. Pouczenie, o którym mowa w § 1,</p>
---	---

	<p>może obejmować w szczególności wyrażenie poglądu co do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykładni przepisów prawa mogących znaleźć zastosowanie w sprawie; 2) faktów, które na danym etapie sprawy mogą zostać uznane za bezsporne lub dostatecznie wykazane.
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Wprowadzenie art. 156¹ KPC ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. stanowiło nie tylko wyraz potrzeby zmiany modelu komunikacji między sądem a stronami na bardziej dostosowany do współczesnej koncepcji państwa jako organizacji realizującej interesy wspólnoty, a co za tym idzie – przyjaznej obywatelom. Było ono również konsekwencją doprecyzowania pojęć właściwych procedurze cywilnej (w szczególności zastąpienia niejasnego pojęcia „okoliczności faktycznych” ścisłym pojęciem „faktów”, jako odpowiadających terminologii użytej choćby w art. 6 KC) oraz wyrazem potrzeby możliwie jasnego i ścisłego określenia obowiązków stron w zakresie wskazywania faktów i powoływania dowodów mających je wykazać (tak art. 126 § 1 KPC, art. 127 KPC, art. 235¹ KPC i art. 235² KPC), a ponadto bardziej rygorystycznego sformułowania zasad zapoznawania sądu przez strony z ich stanowiskami procesowymi (art. 205³ § 2 KPC i art. 205¹² KPC). Zmiany w art. 156¹ KPC wiążą się nie tylko z koniecznością jednoznacznego powiązania tego przepisu z art. 49 § 2 KPC, ale stanowią też odpowiedź na pojawiające się w praktyce wątpliwości odnośnie do tego, jak należy rozumieć „pouczenie stron o prawdopodobnym wyniku sprawy”. Dziś do dyskrecjonalnej władzy sędziego pozostawiony jest zakres pouczeń. Przepis ten ma charakter doprecyzowujący, wskazujący kierunkowo, na czym owe pouczenia powinny polegać, co pozwala określić wektor interpretacji pojęcia „pouczenia o prawdopodobnym wyniku sprawy”. Wskazana zmiana uczyni to pojęcie czytelniejszym dla stron i sądu. Należy zarazem podnieść, że udzielenie pouczeń w stosownym zakresie jest prawem, a nie obowiązkiem sądu, i zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Dlatego też wprowadzono rozwiązanie, zgodnie

z którym tego rodzaju pouczenie obejmuje w szczególności przedstawienie poglądu co do wykładni przepisów prawa, mogących znaleźć zastosowanie w sprawie, albo faktów, które na danym etapie sprawy mogą zostać uznane za bezsporne lub dostatecznie wykazane. W konsekwencji omawiana zmiana stanowi doprecyzowanie intencji ustawodawcy i zawiera kierunek, w jakim powinny zmierzać wyjaśnienia udzielane stronom przez przewodniczącego. Należy przy tym stanowczo podkreślić, że nie jest intencją projektodawcy naruszanie w jakikolwiek sposób zasady bezstronności sądu. Przepis ten nie dotyczy bowiem sugestii ze strony sądu, dotyczących środków dowodowych, ale wskazania stronie faktów, które na danym etapie sprawy można uznać za bezsporne lub dostatecznie wykazane. W ten sposób sąd komunikuje swój pogląd na sprawę, dając do zrozumienia stronom, że w jego ocenie istnieją fakty, których wykazanie na danym etapie (lub choćby potencjalnie) jest zbędne, przez co zbędnym jest np. składanie kolejnych wniosków dowodowych względnie przeprowadzanie kolejnych dowodów w celu ich wykazania. Dzięki takim działaniom sąd dookreśla ramy prowadzonego sporu.

Komentarz

Omawiana zmiana, podobnie jak nowelizacja art. 49 § 2 KPC, ma na celu zachęcenie sądów do stosowania wprowadzonej ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. instytucji pouczenia stron o prawdopodobnym wyniku sprawy. Założenia tego rozwiązania ocenić należy pozytywnie. Bez wątpienia mogłoby ono zwiększyć komunikację na linii sędzia – pełnomocnicy/strony oraz w korzystny sposób wpłynąć na ekonomikę postępowań. Niemniej jednak, jej niedoskonałością jest brak chociażby sugestii ustawodawcy w zakresie czasu, w którym takie pouczenia miałyby być stronom udzielane. Wyrażenie przez sąd poglądu co do wykładni przepisów prawa bądź faktów wywodzonych i wykazywanych w sprawie na przykład na posiedzeniu bezpośrednio poprzedzającym ogłoszenie orzeczenia przekreśla bowiem założenia i sens tej instytucji.

WAŻNE:

Pouczenie o prawdopodobnym wyniku sprawy udzielane przez sąd może dotyczyć w szczególności poglądów w zakresie:

- 1) wykładni przepisów prawa mogących znaleźć zastosowanie w sprawie,
- 2) faktów, które na danym etapie sprawy mogą zostać uznane za bezsporne lub dostatecznie wykazane.

4.14. Podjęcie zawieszzonego postępowania na wniosek

(art. 1 pkt 24 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 181. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie na wniosek którejkolwiek ze stron:</p> <p>2) w wypadku zawieszenia na wniosek obu stron ~~albo~~ ~~wskutek niestawiennictwa~~ – nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy od zawieszenia, jeżeli strony we wniosku o zawieszenie nie oznaczyły dłuższego terminu.</p>	<p>Art. 181. § 1. Sąd postanowi podjąć postępowanie na wniosek którejkolwiek ze stron:</p> <p>2) w przypadku zawieszenia postępowania na wniosek obu stron – nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy od daty wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania, jeżeli strony we wniosku o zawieszenie nie oznaczyły dłuższego terminu;</p> <p>3) gdy postępowanie zostało zawieszone wskutek niestawiennictwa stron.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 181 § 1 KPC wynika z konieczności dostosowania jego treści do zmienionego ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. brzmienia art. 182 § 1 pkt 1) KPC. W aktualnym stanie prawnym strona może najwcześniej po upływie trzech

miesiący zgłosić wniosek o podjęcie postępowania zawieszono na skutek niestawiennictwa, podczas gdy art. 182 § 1 pkt 1) KPC nakazuje w tym samym terminie umorzyć zawieszono postępowanie. Z kolei termin umorzenia postępowania zawieszono na zgodny wniosek stron wynosi 6 miesięcy. Z uwagi na powyższe konieczne jest rozróżnienie dwóch odmiennych sytuacji opisanych w dotychczasowym art. 181 § 1 pkt 2) KPC. Utrzymanie terminu trzymiesięcznego jest celowe, jeżeli chodzi o postępowanie zawieszono na zgodny wniosek stron.

W przypadku zawieszenia postępowania na skutek niestawiennictwa stron ze względów wskazanych wyżej, konieczne jest skrócenie terminu, po którym strona może wnosić o podjęcie postępowania. Wydaje się, że nakazywanie stronom, aby oczekiwały trzy miesiące, aby możliwe było złożenie wniosku o podjęcie postępowania, nie leży w niczyim interesie i nie przystaje do współczesnych realiów obrotu prawnego, tym bardziej, że termin na umorzenie sprawy został już skrócony w tym przypadku do trzech miesięcy. Należy też zwrócić uwagę, że takie „karamy” stron, które zaniedbały swoich obowiązków, jest bezcelowe, zważywszy na odległości terminów między poszczególnymi rozprawami w wielu sądach, spowodowane nadmiernym obciążeniem pracą oraz brakami infrastrukturalnymi. Samo zawieszenie postępowania i przerwanie ciągłości sprawy jest w takiej sytuacji dostateczną dolegliwością dla opieszających stron. Dlatego też zdecydowano się na regulację, zgodnie z którą sąd postanowi podjąć zawieszono postępowanie na wniosek którejkolwiek ze stron, gdy postępowanie zostało zawieszono wskutek niestawiennictwa stron (art. 181 § 1 pkt 3) KPC).

Komentarz

Wprowadzoną zmianę należy ocenić pozytywnie. Dotychczasowe rozwiązanie, przewidujące trzymiesięczny termin liczony od zawieszenia, którego upływanie umożliwiało podjęcie postępowania, w nieuzasadniony sposób prowadziło do jego przedłużenia. Rozwiązanie to było o tyle nieracjonalne, że dotyczyło sytuacji niestawiennictwa stron, które mogło być spowodowane zdarzeniem od nich niezależnym. Dodatkowo, zgodnie z art. 182 § 1 pkt 1) KPC, w tej sytuacji sąd umarzał postępowanie, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został

zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania. Termin ten wcześniej wynosił rok i został skrócony ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r.

WAŻNE:

Podjęcie postępowania zawieszono wskutek niestawiennictwa stron następuje na wniosek którejkolwiek z nich. Zniesiony został trzymiesięczny termin liczony od zawieszenia, którego upływanie umożliwiło podjęcie postępowania.

4.15. Wynagrodzenie mediatora

(art. 1 pkt 25 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 183⁵ § 2. Należności, o których mowa w § 1, mediator pobiera bezpośrednio od stron. ~~Sąd ustala je i przyznaje mediatorowi tylko wówczas, gdy przynajmniej jedna ze stron skierowanych do mediacji przez sąd była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości.~~</p>	<p>Art. 183⁵ § 3. Należności, o których mowa w § 1, w części niewypłaconej przez strony, na wniosek mediatora ustala i przyznaje mediatorowi sąd. We wniosku mediator wskazuje wysokość niewypłaconych należności i zamieszcza oświadczenie o ich niewypłaceniu.</p> <p>§ 4. Przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego mediator poucza strony o kosztach postępowania mediacyjnego i sposobie pobrania należności mediatora.</p>
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 183⁵ KPC polega na uchyleniu zdania drugiego w § 2 oraz dodaniu § 3 i 4, co wynika z konieczności doprecyzowania rozwiązań wprowadzonych ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. Zmiana koncepcji rozliczania

wynagrodzenia mediatora spowodowała, że otwarta pozostała kwestia, kto ma zwrócić mediatorowi poniesione koszty w zakresie nieuiszczonym przez strony. Aktualne brzmienie przepisu odnosi się bowiem jedynie do sytuacji, w której jedna ze stron była zwolniona od kosztów sądowych. Brzmienie tego przepisu rozwiązuje powyższe problemy i określa tryb, w jakim mediator występuje do sądu o przyznanie wynagrodzenia i zwrot wydatków.

Komentarz

Zasadniczo koszty mediacji prowadzonej wskutek skierowania przez sąd są uiszczane mediatorowi bezpośrednio przez strony, bez udziału sądu. W interesie mediatora jest zatem, aby koszty mediacji zostały pokryte. Dotychczas sąd ingerował w przedmiotowe rozliczenia wyłącznie w przypadku zwolnienia chociażby jednej ze stron z kosztów sądowych. Problematyczne dla mediatorów mogły okazać się zatem sytuacje, w których strony nie zwolnione od kosztów sądowych nie regulowały kosztów mediacji. Wprowadzona regulacja stanowi rozwiązanie tego problemu. Należy jednak nadmienić, że ustawodawca jest niekonsekwentny. W uzasadnieniu ustawy nowelizującej z dnia 4.07.2019 r., którą wprowadzono art. 183⁵ § 2 KPC, podkreślono bowiem, że takie rozwiązanie ma zmniejszyć udział sądu w rozliczeniu kosztów mediacji, która zasadniczo odbywa się poza sądem. Zobowiązano zatem strony i mediatora do rozliczeń we własnym zakresie, a udział sądu ograniczono do przypadków, gdy przynajmniej jedna ze stron była zwolniona od kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe strony nie wypłaciły mediatorowi tych należności w całości. Aktualnie zatem ustawodawca częściowo odszedł od pierwotnie przyjętego założenia.

Za uzasadnione należy również uznać wprowadzenie obowiązku pouczenia stron przez mediatora w zakresie kosztów postępowania mediacyjnego i sposobu ich pobrania przez mediatora. Taka praktyka istnieje, niemniej jednak, celem usunięcia ewentualnych wątpliwości, zasadne jest ujęcie jej w ramach kodeksowego obowiązku.

WAŻNE:

Na wniosek mediatora sąd ustala i przyznaje mu wynagrodzenie oraz zwrot wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji w części niewyptaconej przez strony.

4.16. Złożenie protokołu z mediacji w sądzie

(art. 1 pkt 26 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 183¹³ § 2. W razie skierowania przez sąd sprawy do mediacji mediator składa protokół w sądzie rozpoznającym sprawę.</p>	<p>Art. 183¹³ § 2. W razie skierowania przez sąd sprawy do mediacji mediator składa protokół w sądzie rozpoznającym sprawę, z oznaczeniem, czy sąd rozpoznający sprawę jest sądem wskazanym przez strony w trybie określonym w art. 183¹⁴ § 2¹. Strony mogą objąć ugodą również roszczenia nieobjęte pozwem.</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

W obrębie art. 183¹³ § 2 KPC wprowadzono zmianę polegającą przede wszystkim na uzupełnieniu tego przepisu o możliwość ugodzenia się przez strony w ramach ugody także co do innych roszczeń, nieobjętych pozwem, w związku z którym skierowane zostały do mediacji. Rozwiązanie to zachęci strony postępowań mediacyjnych do polubownego zakończenia większej liczby spraw między nimi.

Komentarz

Wprowadzona zmiana stanowi w istocie odpowiedź na zjawisko występujące w praktyce. Zdarza się bowiem, że strony prowadzące równoległe kilka sporów sądowych, zawierają ugodę w ramach mediacji, do której zostały skierowane w ramach jednego z tych postępowań czy też ujmują w niej dotychczas niedochodzone w postępowaniu sądowym roszczenia. Problematiczna jest wówczas konieczność zatwierdzenia zawartej ugody przez każdy z prowadzących postępowania sądów. Omawiana kwestia została rozwiązana we wprowadzonym art. 183¹⁴ § 2¹ KPC, który przewiduje m.in. wskazanie przez strony w ugodzie sądu właściwego do podjęcia czynności związanych z jej zatwierdzeniem. Zmiany te, ułatwiające stronom techniczne aspekty polubownego rozwiązania sporu, należy ocenić pozytywnie.

WAŻNE:

Strony mogą objąć ugodą zawartą przed mediatorem również roszczenia nieobjęte pozwem.

4.17. Zatwierdzenie ugody obejmującej roszczenia z kilku postępowań

(art. 1 pkt 27 ustawy nowelizującej)

Art. 183¹⁴ § 2¹. Jeżeli ugoda dotyczy roszczeń objętych różnymi postępowaniami sądowymi, strony wymieniają w ugodzie te postępowania oraz wskazują sąd, który podejmie czynności przewidziane w § 1 i 2, chyba że prowadziłoby to do naruszenia przepisów o właściwości rzeczowej, mogącego skutkować nieważnością postępowania, lub właściwości wyłącznej. Odpis postanowienia o zatwierdzeniu ugody lub nadaniu ugodzie klauzuli wykonalności sąd doręcza pozostałym sądom wymienionym w ugodzie. Odpis postanowienia

o zatwierdzeniu ugody lub nadaniu ugodzie klauzuli wykonalności stanowi podstawę do umorzenia postępowania w zakresie, w jakim dotyczy ono roszczeń objętych ugodą.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Pożądaną jest też doprecyzowanie konsekwencji prawnych zawarcia przed mediatorem ugody dotyczącej roszczeń dochodzonych równolegle w kilku postępowaniach sądowych. W obecnym stanie prawnym, jeżeli postępowanie prowadzi jeden mediator w związku z postanowieniami kilku sądów kierujących różne sprawy między tymi samymi stronami do mediacji, zatwierdzenie ugody oraz postępowanie zmierzające do nadania klauzuli wykonalności następuje przed każdym z sądów odrębnie. Wymaga to w praktyce sporządzenia odrębnych ugód i uruchomienia postępowania, o którym mowa w art. 183¹⁴ KPC, przed każdym z sądów. W celu ułatwienia rozwiązywania sporów stronom, a samym sądom zatwierdzania ugód, w wypadku kiedy ugoda dotyczy roszczeń objętych różnymi postępowaniami sądowymi, strony wymienią w ugodzie te postępowania oraz wskażą sąd, który podejmie czynności uregulowane w § 1 i 2 tego przepisu. Oczywiście nie powinno to dotyczyć sytuacji, w której prowadziłoby to do naruszenia przepisów o właściwości rzeczowej, mogącego skutkować nieważnością postępowania, lub właściwości wyłącznej. Odpis postanowienia o zatwierdzeniu ugody bądź o nadania jej klauzuli wykonalności sąd doręczać powinien pozostałym sądom wymienionym w ugodzie. Odpis ten stanowiłby podstawę do umorzenia postępowania w zakresie, w jakim dotyczy ono roszczeń objętych ugodą, co powinno przyspieszyć i ułatwić kończenie spraw toczących się przed sądami. Odpowiednie zmiany, realizujące powyższe znalazły się zatem w art. 183¹⁴ § 2¹ KPC.

Komentarz

Kierunek wprowadzonych zmian jest prawidłowy. Rzeczywiście bowiem w przypadku objęcia jedną ugodą roszczeń dochodzonych w kilku postępowaniach niecelowe jest dublowanie czynności podejmowanych przez sądy. Niemniej jednak, w praktyce wątpliwości budzi ograniczenie dotyczące możliwości określenia przez strony w ugodzie sądu, który będzie właściwy do podjęcia czynności związanych z jej zatwierdzeniem. Wprowadzany przepis nie pozwala na udzielenie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób rozwiązana zostanie sytuacja, w której strony wskażą sąd w sposób naruszający przepisy o właściwości rzeczowej, mogący skutkować nieważnością postępowania lub o właściwości wyłącznej. Celowość takiego rozwiązania może być kwestionowana, zwłaszcza, że w takiej sytuacji niewłaściwy sąd podejmowałby przecież wyłącznie czynność zatwierdzenia ugody, a nie czynności w ramach postępowania rozpoznawczego.

WAŻNE:

W przypadku objęcia jedną ugodą zawartą przed mediatorem roszczeń dochodzonych w kilku postępowaniach, strony wskazują w ugodzie sąd, który podejmie czynności związane z jej zatwierdzeniem, chyba że prowadziłoby to do naruszenia przepisów o właściwości rzeczowej, mogącego skutkować nieważnością postępowania, lub właściwości wyłącznej.

4.18. Zarzut potrącenia

(art. 1 pkt 28 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 203¹ § 1. Podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co</p>	<p>Art. 203¹ § 1. Podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność: 1) pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona</p>
--	---

<p>wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego.</p>	<p>przez powoda, chyba że wierzytelność ta jest niesporna, stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem, lub uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda;</p> <p>2) o zwrot spełnionego świadczenia przysługująca jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników.</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiany w art. 203¹ KPC są ukierunkowane na rozwiązanie komplikacji, jakie mogą powstać w następstwie rozwiązań przyjętych ustawą nowelizującą z dnia 4 lipca 2019 r. Należy bowiem pamiętać, że instytucja potrącenia jest przede wszystkim instytucją prawa materialnego, która może wywierać – i wywiera – daleko idące skutki na gruncie procesu cywilnego. Tym samym jest konieczna korekta niektórych rozwiązań zawartych w art. 203¹ §1 KPC. Zasadniczym celem omawianego przepisu jest bowiem przeciwdziałanie sytuacjom, w których zarzut potrącenia jest niejako „fabrykowany” na potrzeby procesu i nie znajduje on oparcia w rzeczywistych uprawnieniach o charakterze materialnoprawnym. W takich przypadkach zarzut ten służy jedynie wydłużeniu postępowania. Należy jednak zwrócić uwagę, że dopuszczenie podnoszenia tego zarzutu w sytuacjach, w których wierzytelność przedstawiana do potrącenia jest „uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego”, nadal otwiera pole do nadużyć. W szczególności nagminne są praktyki, w których dla „uprawdopodobnienia” spornej wierzytelności dłużnik dokonuje jej cesji na rzecz osoby trzeciej. Tym samym zachodzi potrzeba dalszego uszczelnienia omawianych rozwiązań przez rezygnację z krytykowanego sformułowania. Właściwszym może

być odniesienie się do sytuacji, w której wierzytelność jest uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda. Takie rozwiązanie dotyczy sytuacji, w której w danym postępowaniu wierzytelność może być przedmiotem sporu między stronami, ale istnieje dokument z etapu poprzedzającego wszczęcie postępowania, kiedy aktualny powód uznał przedstawioną mu do potrącenia wierzytelność. Z uwagi na eliminację odniesienia do „dokumentu nie pochodzącego wyłącznie od pozwanego” powstaje też problem statusu prawomocnych orzeczeń sądowych lub ugód, które w sposób wiążący rozstrzygają o istnieniu danego prawa. W tym przypadku nie jest wystarczające poprzestanie na uznaniu, że „wierzytelność jest niesporna”. O ile bowiem samo stwierdzenie istnienia wierzytelności na dzień wydania orzeczenia nie musi być kwestionowane, o tyle przedmiotem sporu może być potrącalność wierzytelności względnie jej dalsze istnienie w dacie złożenia oświadczenia o potrąceniu (np. z uwagi na wygaśnięcie należności wskutek zapłaty).

Niezależnie od powyższego pożądanym jest też wprowadzenie wyjątku od przyjętej reguły, który bezwarunkowo dopuszcza możliwość uczynienia podstawą zarzutu potrącenia wierzytelności o zwrot spełnionego świadczenia przysługującą jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników. Z tego typu sytuacjami mamy przede wszystkim do czynienia na gruncie stosunków prawnych związanych z realizacją umów o roboty budowlane (*vide* art. 647¹ KC). W takich przypadkach pożądanym jest, aby inwestor w sporze z generalnym wykonawcą mógł podnosić zarzut potrącenia, jeżeli spełnił świadczenie wobec podwykonawcy.

Komentarz

Dążenie ustawodawcy do ograniczenia możliwości podnoszenia procesowego zarzutu potrącenia ma daleko idące konsekwencje praktyczne, niekoniecznie mające pozytywny wymiar. Należy bowiem podkreślić, że w postępowaniu w sprawach gospodarczych niedopuszczalne jest powództwo wzajemne (art. 458⁸ § 3 KPC). W konsekwencji, jedynym środkiem przysługującym stronie pozwanej, posiadającej wzajemne roszczenie względem strony powodowej, jest właśnie zarzut potrącenia. O ile wprowadzenie ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r.

zasady, zgodnie z którą pozwany może podnieść ten zarzut nie później niż przy wstąpieniu do sporu co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy jego wierzytelność stała się wymagalna (art. 203¹ § 2 KPC) należy ocenić pozytywnie z punktu widzenia przeciwdziałania przewlekłości postępowania, kolejne wprowadzane w tym zakresie ograniczenia są zbyt daleko idące. W praktyce prowadzi to do sytuacji, w której strona posiadająca wzajemną wierzytelność względem powoda jest zmuszona inicjować kolejny spór sądowy, celem uzyskania jej zaspokojenia. Jednocześnie narażona jest na przegraną w sporze, w którym jest pozwanym, bowiem podnosząc (nieskutecznie) zarzut potrącenia, w istocie uznaje roszczenia zgłoszone w pozwie. Nie sposób podzielić stanowisko zawarte w uzasadnieniu ustawy nowelizującej, zgodnie z którym pozostawienie przesłanki uprawdopodobnienia wierzytelności za pomocą dokumentu stanowiło pole do nadużyć. Należy bowiem rozgraniczyć dopuszczalność podniesienia zarzutu potrącenia od dokonania oceny jego zasadności przez sąd rozpoznający daną sprawę merytorycznie.

Wprowadzenie do omawianego przepisu przesłanki dotyczącej możliwości potrącenia wierzytelności stwierdzonej prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym lub zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem zdaje się być *superfluum*, skoro mowa w nim jest również o wierzytelności niespornej.

Natomiast dodanie wyjątku dopuszczającego zarzut potrącenia wierzytelności o zwrot spełnionego świadczenia przysługująca jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników stanowi wyraz niekonsekwencji ustawodawcy i preferencyjnego traktowania pewnych kategorii dłużników. Prawidłowe sformułowanie ogólnych zasad dopuszczalności podnoszenia zarzutu potrącenia wyeliminowałoby konieczność wprowadzania nieprzekonująco uzasadnionych wyjątków od nich.

WAŻNE:

Podstawą zarzutu potrącenia może być wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że jest to wierzytelność:

- 1) niesporna,
- 2) stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu, orzeczeniem sądu polubownego, ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym, zatwierdzoną przez sąd ugodą zawartą przed mediatorem,
- 3) uprawdopodobniona dokumentem potwierdzającym jej uznanie przez powoda, jak również wierzytelność o zwrot spełnionego świadczenia przysługująca jednemu z dłużników solidarnych wobec pozostałych współdłużników.

4.19. Zamknięcie rozprawy i udzielenie głosu stronom

(art. 1 pkt 37 ustawy nowelizującej)

Art. 224 § 3. Jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy, a wyznaczanie kolejnych posiedzeń jest zbędne, sąd może zamknąć rozprawę na posiedzeniu niejawnym. Strony należy uprzedzić o możliwości zamknięcia rozprawy i umożliwić im zabranie głosu w piśmie procesowym, w terminie nie krótszym niż 7 dni. Sąd zamyka rozprawę w terminie miesiąca od dnia, w którym upłynął termin do zabrania głosu przez strony. Postanowienie może być wydane jedynie przez sędziów, przed którymi odbyło się ostatnie posiedzenie jawne poprzedzające bezpośrednio zamknięcie rozprawy.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Art. 224 § 3 KPC przewiduje możliwość zamknięcia rozprawy na posiedzeniu niejawnym. Dotyczy to głównie sytuacji, w których jedynym powodem wyznaczenia terminu posiedzenia, nierzadko odległego, byłaby konieczność oczekiwania na dokonanie przez strony czynności niemających już wpływu na zakres postępowania dowodowego (np. ustosunkowanie się przez pozwanego do pisma powoda zawierającego rozszerzenie powództwa na końcowym etapie rozprawy), zamknięcia rozprawy i wystuchania stron. Mając na uwadze wzmocnioną ostatnimi zmianami zasadę pisemności postępowania cywilnego, brak jest

przeszkód, aby po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wystuchanie stron odbyło się na piśmie (por. 226¹ KPC). Samo zaś zamknięcie rozprawy (rozumianej jako gromadzenie i roztrząsanie zgłoszonego przez strony materiału dowodowego) nie wydaje się być czynnością, do której dokonania niezbędne jest przeprowadzenie posiedzenia jawnego.

Komentarz

Omawianą zmianę uznać należy za zasadną. Jeżeli postępowanie dowodowe zostało już przeprowadzone, a strony ostatecznie sformułowały swoje stanowiska, wyznaczenie terminu rozprawy tylko w celu ich wystuchania i zamknięcia rozprawy wydaje się być niecelowe. Niemniej jednak, istnieje ryzyko, że – wraz z pozostałymi wprowadzanymi regulacjami – w praktyce dojdzie do ograniczenia zasady jawności postępowań, co może prowadzić do nadużyć i ograniczać prawo do sądu.

Przedmiotowe rozwiązanie jest zbliżone do aktualnie obowiązującej regulacji, wprowadzonej art. 15z² Tarczy Antykryzysowej. Przepis ten przewiduje bowiem, że jeżeli w sprawie rozpoznawanej według przepisów KPC postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w całości, sąd może zamknąć rozprawę i wydać orzeczenie na posiedzeniu niejawnym po uprzednim odebraniu od stron lub uczestników postępowania stanowisk na piśmie.

WAŻNE:

Sąd może zamknąć rozprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy. W takim przypadku umożliwia się stronom zabranie głosu w piśmie procesowym, w terminie nie krótszym niż 7 dni.

4.20. Zapoznanie się z aktami sprawy przez przyszłego biegłego

(art. 1 pkt 40 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 280. Osoba wyznaczona na biegłego może nie przyjąć włożonego na nią obowiązku z przyczyn, jakie uprawniają świadka do odmowy zeznań, a ponadto z powodu przeszkody, która uniemożliwia jej wydanie opinii.</p>	<p>Art. 280 § 1. Osoba wyznaczona na biegłego może nie przyjąć włożonego na nią obowiązku z przyczyn, jakie uprawniają świadka do odmowy zeznań, a ponadto z powodu przeszkody, która uniemożliwia jej wydanie opinii.</p> <p>§ 2. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności jeżeli jest to niezbędne do ustalenia wysokości kosztów sporządzenia opinii lub terminu jej sporządzenia albo pozwoli to na usprawnienie postępowania, przewodniczący może umożliwić wskazanej osobie, jeszcze przed wyznaczeniem jej na biegłego, zapoznanie się w niezbędnym zakresie z aktami sprawy.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Celem zmiany art. 280 KPC jest nie tylko przygotowanie stron na wysokość kosztów, jakie będą musiały ponieść w związku z wydaniem opinii, lecz również prawne usankcjonowanie sytuacji, w której sąd udostępnia akta w całości lub części osobie, która formalnie nie została jeszcze wyznaczona na biegłego. Wiele osób posiadających wiedzę specjalistyczną dopiero od możliwości zapoznania się z aktami uzależnia decyzję co do podjęcia się sporządzenia opinii i jest w stanie określić jej koszty. W tym zakresie przepis dopełnia rozwiązania zawarte w art. 89a i art. 89b UKSC. Przepis ten umożliwia zarazem potencjalnemu biegłemu zapoznanie się z aktami w niezbędnym zakresie, tj. np. dokumentacją medyczną,

co pozwala mu na oszacowanie czasu, jaki będzie potrzebny do sporządzenia opinii.

W wyjątkowych przypadkach zapoznanie się z aktami przez biegłego lub instytut, jeszcze przed dopuszczeniem dowodu i zakreśleniem stosownej tezy, może być pomocne w określeniu, jakiej specjalności biegły powinien sporządzać opinię (lub zespół biegłych, co jest szczególnie istotne w złożonych sprawach), jak również ustaleniu, czy udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte we wnioskach dowodowych jest w ogóle możliwe. Przepis ten stwarza zatem formalnoprawne ramy dla podjęcia takich czynności.

Komentarz

Wprowadzenie omawianej regulacji jest w pełni uzasadnione, zwłaszcza mając na uwadze rosnący stopień skomplikowania spraw sądowych. Umożliwi ona potencjalnemu biegłemu ustalenie, czy rzeczywiście jest kompetentny do sporządzenia opinii w sprawie, ile czasu to zajmie oraz jakie koszty będą z tym związane. Być może częściowo doprowadzi to do wyeliminowania sytuacji, w których w sprawach niezbędne jest dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego tej samej specjalności, bowiem sporządzona opinia nie daje odpowiedzi na wszystkie pojawiające się w sprawie istotne pytania.

Dodatkowo, powyższe rozwiązanie może w pozytywny sposób wpłynąć na ekonomikę postępowań. Pozwoli również stronom poznać choćby prognozowany czas i koszty sporządzenia opinii. To z kolei może je skłonić do rozważenia polubownego rozstrzygnięcia sporu.

WAŻNE:

W uzasadnionych przypadkach przewodniczący może umożliwić wskazanej osobie, jeszcze przed wyznaczeniem jej na biegłego, zapoznanie się w niezbędnym zakresie z aktami sprawy.

4.21. Wynagrodzenie biegłego

(art. 1 pkt 41 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 288 § 3. Jeżeli opinia jest niepełna lub niejasna, o przyznaniu wynagrodzenia i zwrotu wydatków rozstrzyga się po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu.</p>	<p>Art. 280 § 3. Jeżeli opinia jest niezrozumiała, zawiera sprzeczności lub istotne braki, sąd może zarządzić, że przyznanie wynagrodzenia i zwrot wydatków nastąpi po jej uzupełnieniu lub wyjaśnieniu. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.</p>
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Art. 288 § 3 KPC w swoim obecnym brzmieniu może stwarzać szereg potencjalnych problemów. Po pierwsze może budzić wątpliwości co do tego, kto ma rozstrzygnąć, że opinia jest niepełna lub niejasna (opinię ocenia sąd, a o wynagrodzeniu częstokroć decyduje referendarz). Dodatkowo trudno jest niekiedy określić, czy sam fakt złożenia przez strony pytań do biegłego przesądza o „niepełności” lub „niejasności” opinii. Każda zbędna zwłoka w wypłacie wynagrodzenia biegłego jest zarazem zjawiskiem niepożądanym, gdyż zniechęca biegłych do współpracy z sądem. W związku z tym zdecydowano się na dokonanie zmiany art. 288 § 3 KPC, która ma charakter porządkujący i jednocześnie zmierza do usunięcia ewentualnych rozbieżności na tle stosowania powyższego przepisu. Nowe brzmienie przepisu zakłada, że opóźnienie w wypłacie wynagrodzenia powinno nastąpić jedynie na mocy decyzji sądu i powinno przybrać ono sformalizowaną postać. Dodatkowo w celu wyeliminowania wątpliwości przyjęto, że rozstrzygnięcie takie ma charakter dyskrecyjny (przepis posługuje się zwrotem „może”), a przypadki, które uzasadniają takie rozstrzygnięcie, powinny mieć charakter kwalifikowany (z uwagi na rozbieżności w interpretacji zwrotów „niepełny lub niejasny”, które mogą obejmować wszystkie przypadki, kiedy sąd uzna za celowe wyjaśnienie opinii lub sporządzenie opinii uzupełniającej). Z uwagi na fakt,

że postanowienie sądu ma charakter porządkowy, niemniej dotyczy kosztów postępowania, wyraźnie wskazano, że zażalenie nie przysługuje (nie zamyka ono biegłemu z zasady drogi do uzyskania wynagrodzenia).

Komentarz

Celem zmiany jest zdyscyplinowanie biegłych, którzy - chcąc uzyskać wynagrodzenie za wykonaną pracę - będą musieli usunąć braki sporządzonej opinii. Rozwiązanie to winno być stosowane jedynie w skrajnych przypadkach, jednakże dopiero w praktyce okaże się, jak często sądy będą po nie sięgać. Wprowadzona regulacja nie pozwala udzielić odpowiedzi na pytanie, jak należy postąpić w sytuacji, w której biegły nie dostosuje się do zarządzenia sądu i nie usunie braków opinii. Dodatkowo, ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie bardziej dotkliwego rozwiązania, polegającego na częściowym pozbawieniu biegłego wynagrodzenia za sporządzenie opinii, która - na przykład z uwagi na zawarte w niej błędy lub jej braki - jest nieprzydatna dla rozstrzygnięcia sprawy. Sankcję takiego stanu rzeczy ponoszą natomiast strony, na które nakładany jest obowiązek zwrotu kosztów procesu, obejmujących wynagrodzenie biegłego. Zgodnie bowiem ze znowelizowaną treścią art. 89c UKSC, wynagrodzenie ani zwrot wydatków nie przysługują biegłemu wyłącznie wtedy, gdy opinia zawiera rażące błędy albo nie odpowiada treści zlecenia (patrz także: [pkt 9.3. opracowania Brak wynagrodzenia dla biegłego](#)).

WAŻNE:

Sąd może zarządzić, że przyznanie wynagrodzenia i zwrot wydatków biegłemu nastąpi po uzupełnieniu lub wyjaśnieniu przez niego opinii, która jest niezrozumiała, zawiera sprzeczności lub istotne braki.

4.22. Wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, na którym zamknięto rozprawę

(art. 1 pkt 42 ustawy nowelizującej)

Art. 326¹. Jeżeli do zamknięcia rozprawy doszło na posiedzeniu niejawnym, sąd wydaje wyrok na tym samym posiedzeniu.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Konsekwencją dodania art. 224 § 3 KPC, przewidującego możliwość zamknięcia rozprawy na posiedzeniu niejawnym, jest również dodanie nowej jednostki redakcyjnej w postaci art. 326¹ KPC. Przepis ten przewiduje, że jeżeli do zamknięcia rozprawy doszło na posiedzeniu niejawnym, sąd wydaje wyrok na tym samym posiedzeniu. Aby nie było wątpliwości co do składu sądu, art. 224 § 3 KPC przewiduje, że postanowienie o zamknięciu rozprawy może być wydane jedynie przez sędziów, przed którymi odbyło ostatnie posiedzenie jawne poprzedzające bezpośrednio zamknięcie rozprawy. Dodatkowe potwierdzenie tej konstrukcji zawiera art. 367 § 3 KPC.

Komentarz

Omawiana zmiana związana jest z przewidzianą w dodanym art. 224 § 3 KPC możliwością zamknięcia przez sąd rozprawy na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przyczyni się to do sprawniejszego rozpoznania sprawy, a wyznaczanie kolejnych posiedzeń jest zbędne. W konsekwencji, regulacje te należy uznać za spójne. Zmiany, stanowiące ułatwienie dla sądu, mogą w pozytywny sposób wpłynąć na czas trwania postępowań. Niemniej jednak, ograniczając zasadę jawności postępowań, stanowią jednocześnie pole do ewentualnych nadużyć. Mogą być także poczytywane jako przejaw ograniczenia prawa do sądu.

WAŻNE:

Sąd wydaje wyrok na posiedzeniu niejawnym, na którym doszło do zamknięcia rozprawy.

4.23. Zapis na sąd polubowny w toku sporu sądowego

(art. 1 pkt 148 i 149 ustawy nowelizującej)

Art. 1161¹. § 1. W sprawie zawistej przed sądem strony mogą poddać spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego aż do momentu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.

§ 2. Sąd umorzy postępowanie na zgodny wniosek stron, złożony po zawarciu przez strony zapisu na sąd polubowny, chyba że z treści tego zapisu i okoliczności sprawy wynika, że byłoby to sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzałoby do obejścia prawa albo zapis na sąd polubowny jest nieważny lub bezskuteczny. Termin przedawnienia objętych zapisem na sąd polubowny roszczeń zaczyna biec od nowa od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania.

Art. 1165. § 1¹. Sąd z urzędu odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli dotyczy on sporu, który był przedmiotem sprawy umorzonych na podstawie art. 1161¹ § 2.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zachęceniu stron do rozstrzygnięcia sporu na drodze polubownej ma na celu art. 1161¹ KPC. Mając na względzie okoliczność, że to strony są dysponentami sprawy poddanej pod osąd sądu powszechnego, umożliwiono im poddanie sporu, który już zawist przed sądem powszechnym, pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Terminem granicznym na podjęcie takiej decyzji będzie prawomocne rozpoznanie sprawy przez sąd. W przypadku gdy strony zdecydują się na zawarcie zapisu na sąd

polubowny i złożą zgodny wniosek o umorzenie postępowania, sąd umorzy postępowanie, o ile nie stwierdzi ku temu negatywnych przesłanek – podobnie jak to ma miejsce w przypadku umorzenia postępowania przy cofnięciu pozwu (art. 203 § 4 KPC). W tym przypadku przeszkodą do umorzenia postępowania będzie treść zapisu i okoliczności sprawy, jeżeli wskazują, że jest on sprzeczny z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzałby do obejścia prawa. Badaniu będzie podlegał także sam zapis – pod względem ważności i skuteczności.

Obecnie obowiązujący przepis art. 1165 § 1 KPC reguluje kwestię odrzucenia pozwu lub wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego w przypadku podniesienia zarzutu zapisu na sąd polubowny. Sprawa, która zakończyła się umorzeniem postępowania na skutek poddania sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego (art. 1161¹ KPC), nie powinna być przedmiotem ponownej oceny sądu powszechnego i jego rozstrzygnięcia. Z tego też względu art. 1165 § 1¹ KPC przewiduje odrzucenie pozwu lub wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego, który dotyczy sporu będącego przedmiotem sprawy umorzonej na podstawie art. 1161¹ § 2 KPC. Ma to zmobilizować strony do przemyślenia decyzji poddania sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Jeżeli rzeczywiście się na to zdecydują, ale rozstrzygnięcie sądu polubownego nie będzie dla nich satysfakcjonujące, nie będą mogły wystąpić ponownie z powództwem lub wnioskiem w postępowaniu nieprocesowym przed sądem powszechnym. Nie stoi to naturalnie na przeszkodzie wniesieniu skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego na zasadach ogólnych.

Komentarz

Wprowadzane zmiany mają na celu skłonienie stron, które pozostają w sporze sądowym, do poddania rozstrzygnięcia ich sprawy sądowi polubownemu. Do zmiany sposobu rozstrzygnięcia konfliktu ma przekonać je wydłużenie okresu przedawnienia (termin ten ma zacząć biec od nowa od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania) oraz zwrot 3/4 opłaty od pozwu w razie umorzenia postępowania na zgodny wniosek stron przed sądem I instancji,

w następstwie zawarcia przez nie zapisu na sąd polubowny (patrz także: [pkt 9.1. opracowania Zwrot opłaty od pozwu w razie zapisu na sąd polubowny](#)).

Należy wskazać, że w dotychczasowym stanie prawnym nie było przeciwwskazań, aby strony zawarły zapis na sąd polubowny w toku sporu sądowego. Możliwe było wówczas cofnięcie pozwu (bez zrzeczenia się roszczeń) i poddanie sprawy pod rozstrzygnięcie sądu polubownego. Nasuwa się zatem pytanie, czy ujęcie w ramach kodeksowych powyższej możliwości jest w rzeczywistości konieczne. Zwłaszcza, że stronom przysługuje konkurencyjny - i zasadniczo mniej kosztowny - sposób polubownego rozstrzygnięcia sporu zawistego przed sądem powszechnym, w postaci mediacji. Należy bowiem mieć na uwadze, że stronie, która zainicjowała spór przed sądem powszechnym, nie zostanie zwrócona cała opłata sądowa od pozwu lub wniosku, a jedynie jej część. Dodatkowo, koszty postępowania przed sądem polubownym mogą okazać się zbliżone (jeśli nie wyższe) aniżeli przed sądem powszechnym. Wreszcie, skoro strony sporu sądowego w jego toku są w stanie współpracować się sobą w takim stopniu, żeby zawrzeć zapis na sąd polubowny i złożyć zgodny wniosek o umorzenie postępowania, nasuwa się pytanie, czy nie uda im się ugodowo zakończyć sporu, bez poddawania sprawy pod rozstrzygnięcie sądowi polubownemu.

Wprowadzając omawiane rozwiązanie, ustawodawca zdecydował się także na dodanie przepisu, zgodnie z którym sąd z urzędu odrzuci pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli dotyczy on sporu, który był przedmiotem sprawy umorzonej w powyższym trybie. Jednocześnie, nie przewidział on od tej zasady żadnego wyjątku, chociażby dotyczącego sytuacji, w której sąd polubowny uzna się za niewłaściwy do rozpoznania sprawy. Brak takiej „furtki” może w praktyce zniechęcić strony oraz ich pełnomocników od korzystania z możliwości zmiany sposobu rozstrzygnięcia sporu już w jego toku.

WAŻNE:

- 1) W sprawie zawistej przed sądem strony mogą poddać spór pod rozstrzygnięcie sądu polubownego aż do momentu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.

- 2) Co do zasady sąd umorzy postępowanie na zgodny wniosek stron, złożony po zawarciu przez strony zapisu na sąd polubowny. Termin przedawnienia objętych zapisem na sąd polubowny roszczeń zaczyna biec od nowa od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania.
- 3) Sąd odrzuci pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli dotyczy on sporu, który był przedmiotem sprawy umorzonej w powyższym trybie.

4.24. Przepisy przejściowe dotyczące będących w biegu terminów na podjęcie czynności procesowej

(art. 21 ust. 2 ustawy nowelizującej)

Art. 21 ust. 2 ustawy nowelizującej: Jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, nie upłynął wyznaczony przez sąd termin do wykonania zobowiązania albo podjęcia innych czynności, czynność dokonana przez adresata po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy z zachowaniem terminu uważa się za skuteczną zarówno wtedy, gdy czyni ona zadość treści zobowiązania i przepisom ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, jak i w przypadku gdy została dokonana zgodnie z treścią niniejszej ustawy.

Komentarz

W zakresie wyznaczonych przez sąd terminów do wykonania zobowiązania albo podjęcia innych czynności, ustawa nowelizująca przewiduje skuteczność dokonania czynności zarówno w sytuacji, w której została ona podjęta w sposób zgodny z dotychczasowymi, jak i zmienionymi przepisami. Takie rozwiązanie wydaje się być korzystne z punktu widzenia interesów stron postępowania, które nie będą ponosić ewentualnych negatywnych konsekwencji niezajomości nowej regulacji, krótko po jej wejściu w życie.

WAŻNE:

Jeżeli termin do wykonania zobowiązania albo podjęcia innych czynności jest w biegu w chwili wejścia w życie ustawy nowelizującej, czynność uważa się za skuteczną zarówno, gdy czyni zadość treści zobowiązania i przepisom ustawy w dotychczasowym, jak i zmienionym brzmieniu.

5. Doręczenia

5.1. Oświadczenia w toku sprawy

(art. 1 pkt 14 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 132 § 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu ~~przesyłką poleconą~~. Pismo niezawierające powyższego oświadczenia podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.</p>	<p>Art. 132 § 1. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu ~~za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 165 § 2.~~</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiany wynikają z konieczności pilnego usunięcia poważnych wątpliwości interpretacyjnych, jakie pojawiły się w praktyce sądowej, mogących doprowadzić do utrudnienia ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym stron tego postępowania. W następstwie wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 11.08.2021 r., powstały wątpliwości co do tego, czy do zachowania terminu wniesienia pisma procesowego do sądu, zgodnie z treścią art. 165 § 2 KPC, jest wystarczające oddanie tego pisma procesowego w formie paczki pocztowej w placówce pocztowej. Rozbieżności wynikają stąd, że pojęcie „przesyłka polecona” obejmuje, według niektórych interpretacji, wyłącznie listy o wadze

nieprzekraczającej 2000 g. Nie obejmuje natomiast paczek pocztowych, choćby były nadane w placówce operatora publicznego. Taki stan rzeczy może rodzić komplikacje natury praktycznej w przypadku obszernych pism procesowych. W przepisach zrezygnowano z odwoływania się do rodzajów przesyłek w rozumieniu Prawa pocztowego na rzecz przyjęcia, że nadanie w placówce operatora świadczącego powszechne usługi pocztowe każdego rodzaju przesyłki jest równoznaczne z wniesieniem jej do sądu. Pojęcie powszechnej usługi pocztowej wynika wprost z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/6/WE z 20.02.2008 r., a wymogi stawiane takim operatorom pozwalają zagwarantować bezpieczeństwo pism procesowych nadawanych przez strony w postępowaniu cywilnym.

Komentarz

W ocenie ustawodawcy dotychczasowe rozbieżności wynikają stąd, że pojęcie *przesyłka polecona* obejmuje, według niektórych interpretacji, wyłącznie listy o wadze nieprzekraczającej 2000 g.

Nie budziło dotychczas wątpliwości profesjonalnych pełnomocników, że nadanie przesyłki, niezależnie od jej wagi, stanowiło zachowanie wymogów formalnych nadania pisma procesowego, w sytuacji, w której przesyłka ta była nadana za pokwitowaniem (w zależności od obszerności takiego pisma: w formie przesyłek listowych czy paczek pocztowych).

Ustawodawca w przepisach przejściowych wskazał, że pismo procesowe nadane przesyłką rejestrowaną w rozumieniu Prawa pocztowego (tj. przesyłkę pocztową przyjętą za pokwitowaniem przyjęcia i doręczaną za pokwitowaniem odbioru) od dnia 24.09.2021 r., tj. wejścia w życie art. 1 pkt 1) ustawy nowelizującej z 11.08.2021 r., uważa się za oddane w formie przesyłki poleconej. Zauważyć należy, że pojęcie przesyłki rejestrowanej określone zostało jedynie w przepisach intertemporalnych, zaś brak definicji pojęć *przesyłka polecona* oraz *przesyłka rejestrowana* w KPC może prowadzić do wątpliwości, w jakiej formie powinny być nadawane pisma procesowe.

Jednocześnie zmiana dokonana w komentowanym przepisie, polegająca na dodaniu, że nadanie pisma dokonywane jest za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 165 § 2, może prowadzić do powstania rozbieżności interpretacyjnych w zakresie zachowania terminu do wniesienia pisma w kontekście miejsca jego nadania. Przed zmianą treści art. 165 § 2 KPC nie budziło wątpliwości, że oddanie pisma jest możliwe w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego. Zgodnie z KPC w dotychczasowym brzmieniu nie budziło wątpliwości, że właściwi do przyjęcia pisma byli operatorzy pocztowi wykonujący działalność pocztową na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Po zmianach może budzić wątpliwości, jakie podmioty będą spełniać wymogi wskazane w treści art. 165 § 2 KPC.

WAŻNE:

Oświadczenie składane w piśmie procesowym w trybie przewidzianym w art. 132 § 1 KPC powinno dotyczyć nadania przesyłki za pośrednictwem operatora, o którym mowa w art. 165 § 2 KPC, a nie – jak dotychczas – nadania przesyłki poleconej.

5.2. Umocowanie do odbioru pism sądowych

(art. 1 pkt 15 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 133 § 3 zd. 1. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub ~~osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych~~, pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.</p>	<p>Art. 133 § 3 zd. 1. Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub ~~osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych~~, pisma sądowe doręcza się tym osobom. Pismo wzywające stronę do osobistego stawiennictwa doręcza się tylko bezpośrednio tej stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Nie powinno budzić wątpliwości, że przez „osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych”, o której mowa w art. 133 § 3 zd. 1 KPC, należy rozumieć „pełnomocnika do doręczeń”, o którym mowa w art. 88 KPC. W związku z tym brzmienie tego przepisu należy doprecyzować, co pozwoli również na wyraźne odróżnienie pełnomocnika do doręczeń od innych osób upoważnionych do odbioru pism sądowych np.: na podstawie art. 133 § 2 KPC czy art. 138 § 2 KPC, czy też w szczególności na podstawie obowiązującego już art. 139 § 1¹ KPC i art. 140¹ KPC.

Komentarz

Zmiana jest słuszna i nie pozostawia wątpliwości, że przepis ten znajduje zastosowanie wobec pełnomocników, w tym pełnomocników do doręczeń. Jest ona skorelowana z wprowadzeniem instytucji pełnomocnika do doręczeń, o którym mowa w znowelizowanym art. 88 KPC (patrz także: [pkt 4.5. opracowania Rodzaje pełnomocnictw](#)). Zgodzić należy się, że pozwala ona na odróżnienie tego pojęcia od pojęcia innych osób upoważnionych do odbioru pism sądowych, m.in. pracownika upoważnionego do odbioru w imieniu osoby prawnej, dorosłego domownika zamieszkującego wraz z adresatem.

WAŻNE:

Jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub pełnomocnika do doręczeń, pisma sądowe doręcza się tym osobom.

5.3. Doręczenie pism sądowych na adres skrytki pocztowej

(art. 1 pkt 16 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 135 § 2. Na wniosek strony doręczenie może być dokonane na wskazany przez nią adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo sądowe przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata.</p>	<p>Art. 135 § 2. Na wniosek strony doręczenie może być dokonane na wskazany przez nią adres skrytki pocztowej. W tym wypadku pismo sądowe przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata. Przepis art. 139 § 1 stosuje się odpowiednio.</p>
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Stosownie do art. 135 § 2 KPC doręczenie może być dokonane na wskazany przez stronę adres skrytki pocztowej. W takim przypadku pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego składa się w placówce pocztowej tego operatora, umieszczając zawiadomienie o tym w skrytce pocztowej adresata. Wykładnia literalna tego przepisu może wskazywać, że skuteczne doręczenie przesyłki przesłanej na adres skrytki pocztowej adresata następuje w momencie złożenia jej w placówce pocztowej i umieszczenia wskazanego zawiadomienia o tym w skrytce pocztowej. Jednakże należy zważyć, że regulacje zawarte w przepisach art. 131 i nast. KPC dotyczące doręczeń w postępowaniu cywilnym mają charakter kompleksowy. W tym zakresie szczególnie istotne znaczenie jako przepis gwarantujący adresatom możliwość odbioru pisma procesowego ma art. 139 § 1 KPC. Przepis ten w systemie polskiego prawa cywilnego procesowego ma długą tradycję. Już w uchwale 7 sędziów SN z 10.05.1971 r., sygn. akt: II CZP 10/71, jasno wskazano, że „datą doręczenia pisma sądowego w wypadkach

przewidzianych w art. 139 § 1 i 2 KPC jest data, w której upłynął termin do odbioru złożonego pisma w oddawczym urzędzie pocztowym, jeżeli przed upływem tego terminu adresat nie zgłosił się po odbiór (art. 139 § 1 i 2 KPC)”. Wprawdzie prima facie może wydawać się, że przepisu tego nie stosuje się do doręczenia dokonywanego w sposób przewidziany w art. 135 § 2 KPC, to jednak należy uznać, że z uwagi na utrwaloną i sięgającą wielu dziesięcioleci tradycję należy ten przepis, nakazujący umieścić zawiadomienie w skrytce pocztowej adresata, wyklądać łącznie z art. 139 § 1 KPC, aby móc określić, kiedy następuje rzeczywisty skutek doręczenia, tym bardziej, że zagadnienie to nie zostało uregulowane wprost w art. 135 § 2 KPC. Dla pełnej jednak jasności i czytelności przepisów KPC o doręczeniach, jest zasadne uzupełnienie przepisu art. 135 § 2 KPC o stosowne odesłanie do trybu określonego w art. 139 § 1 KPC.

Komentarz

Przedmiotową zmianę uznać należy za zasadną, a wynika ona ze stosowanej w tym zakresie wieloletniej praktyki sądów. Uzupełnienie przepisu art. 135 § 2 KPC poprzez odesłanie do art. 139 § 1 KPC nie pozostawia wątpliwości, że przesyłając pisma sądowe na adres skrytki pocztowej, umieszcza się w niej zawiadomienie o miejscu i dacie złożenia pism, a także sposobie jej odebrania. Zmiana ta nie pozostawia również wątpliwości co do daty odbioru pism sądowych kierowanych na adres skrytki pocztowej, a w konsekwencji zachowania terminu przez adresata.

WAŻNE:

Doręczenie pisma sądowego na adres skrytki pocztowej następuje w dacie, w której upłynął termin do odbioru pisma złożonego w placówce pocztowej, jeżeli przed upływem tego terminu adresat nie zgłosił się po odbiór.

5.4. Informacja o zmianie adresu przez przedsiębiorcę

(art. 1 pkt 17 ustawy nowelizującej)

Art. 136 § 5. Strona będąca przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej ma obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie adresu do doręczeń, o którym mowa w art. 133 § 2¹. Przepisy § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zgodnie z art. 133 § 2¹ KPC pisma procesowe lub orzeczenia dla przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG doręcza się na adres do doręczeń udostępniony w tej ewidencji, chyba że przedsiębiorca wskazał inny adres do doręczeń. Art. 136 § 5 KPC przewiduje, że strona będąca przedsiębiorcą wpisanym do powyższego rejestru będzie miała obowiązek zawiadomić sąd o każdej zmianie adresu do doręczeń, o którym mowa właśnie w art. 133 § 2¹ KPC. Przepisy § 2 i 3 art. 136 będą miały odpowiednie zastosowanie. Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z § 1 art. 136 KPC, strony i ich przedstawiciele mają obowiązek zawiadomić sąd o każdej zmianie swojego zamieszkania. Ponadto, w przypadku zaniedbania takiego obowiązku, pismo sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, zaś o skutku niedopełnienia obowiązku z art. 136 § 1 KPC sąd powinien pouczyć stronę przy pierwszym doręczeniu (art. 136 § 2 KPC). W chwili obecnej brak jest natomiast regulacji, która nakładałby analogiczny obowiązek – z tym, że co do adresu do doręczeń – na stronę będącą przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG. Przynajmniej jednak brak jest regulacji, która nakładałby na sąd obowiązek pouczenia takiej strony o skutkach niepoinformowania sądu o zmianie adresu do doręczeń, ujawnionego w CEIDG. W konsekwencji w stosunku do takiej osoby nie jest możliwe zastosowanie instytucji z art. 139 § 3 KPC, a mianowicie pozostawienia pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Jak wskazał SN w uchwale z dnia 8.11.2006 r., sygn. akt: III CZP 103/06, ta podstawa (tj. art. 139 § 3 KPC w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 4.07.2019 r.) wymaga uprzedniego pouczenia

przedsiębiorcy o przewidzianym w tym przepisie skutku. Rozwiązanie to eliminuje problemy interpretacyjne związane z doręczeniami kierowanymi do przedsiębiorców wpisanych do CEIDG – w odniesieniu do postępowań będących w toku. Należy bowiem mieć na uwadze, że przepisy o CEIDG nie statuuje sankcji procesowej za brak ujawnienia zmian w tym rejestrze w toku postępowania. Co więcej, na etapie wpisu do rejestru także nie ma obowiązku pouczenia przedsiębiorcy o ewentualnych skutkach procesowych braku aktualizacji informacji. Tym samym zawarcie stosownych rozwiązań w KPC jest niezbędne. Poza tym art. 133 § 2¹ KPC odwołuje się nie tylko do adresu do doręczeń z CEIDG, ale też wskazanego przez stronę. Kwestie związane z brakiem ujawnienia zmiany danych adresowych przed wszczęciem postępowania reguluje art. 139 § 2¹ KPC.

Komentarz

W odniesieniu do przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG brak było regulacji wyrażającej obowiązek przedsiębiorcy dotyczący informowania sądu o każdej zmianie adresu do doręczeń, a także o skutkach niedopełnienia tego obowiązku. Jednocześnie przed zmianą tego przepisu, z uwagi na literalne brzmienie art. 136 KPC, powstawały problemy interpretacyjne, na które zwrócił uwagę również SN w uchwale z dnia 8.11.2006 r., sygn. akt: III CZP 103/06, że przedsiębiorcy wpisani do CEIDG powinni być pouczeni o ww. obowiązkach i skutkach ich niedopełnienia. Konsekwencją zmiany art. 136 KPC jest również wprowadzenie zmian do art. 139 KPC, dotyczących skutków braku możliwości doręczenia pism sądowych osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą.

WAŻNE:

Strona będąca przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG ma obowiązek zawiadamiać sąd o każdej zmianie adresu do doręczeń.

5.5. Brak możliwości doręczenia korespondencji

(art. 1 pkt 18 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 139 § 1. W razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób - w urzędzie właściwej gminy, ~~umieszczając zawiadomienie o tym~~ w drzwiach mieszkania adresata lub ~~w~~ oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem gdzie i kiedy pismo ~~pozostawiono~~, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć.</p>	<p>Art. 139 § 1. W razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób - w urzędzie właściwej gminy. Zawiadomienie o złożeniu pisma umieszcza się w drzwiach mieszkania lub biura adresata lub oddawczej skrzynce pocztowej, ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo ~~złożono~~, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć.</p>
	<p>Art. 139 § 2¹. Jeżeli stronie będącej przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej nie można doręczyć pierwszego pisma w sprawie w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających lub w § 1 ze względu na nieujawnienie w tej ewidencji zmiany adresu do doręczeń, pismo to doręcza się na adres, pod którym strona zamieszkuje. W razie potrzeby doręczenia stronie pisma w sposób przewidziany w art. 139¹ koszty</p>

	doręczenia obciążają tę stronę niezależnie od wyniku sprawy.
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Brzmienie art. 139 § 1 KPC ma charakter porządkujący. Art. 139 § 2¹ KPC. przewiduje z kolei, że w przypadku niemożności doręczenia stronie będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG pierwszego pisma procesowego w sprawie w sposób, o którym mowa w artykułach poprzedzających lub w § 1 tego artykułu, ze względu na nieujawnienie w tej ewidencji zmiany adresu do doręczeń, pismo będzie doręczane na adres zamieszkania strony. W przypadku zaistnienia konieczności doręczenia pisma procesowego przez komornika sądowego (art. 139¹ KPC) koszty doręczenia będą obciążały stronę niezależnie od wyniku sprawy. W przepisie tym celowo odniesiono się do „pierwszego pisma w sprawie”, gdyż w przypadku kolejnych pism procesowych zastosowanie znajdą reguły określone w art. 133 § 2¹ KPC w związku z art. 136 § 5 KPC. Konieczność wprowadzenia opisanych rozwiązań wynika z faktu, że przepisy o CEIDG na etapie wpisu do rejestru nie wymagają pouczenia przedsiębiorcy o procesowych skutkach takich zaniechań (w przeciwieństwie do przepisów o KRS). Jeżeli adres jest aktualny, a przedsiębiorca nie odbierze przesyłki, to nastąpi skutek, o którym mowa w art. 139 § 1 KPC Należy przy tym podnieść, że omawianego problemu nie da się rozwiązać przez prostą zmianę przepisów regulujących wpisy do CEIDG. Wprowadzenie wymogu pouczeń nie będzie bowiem odnosiło skutku wobec osób już wpisanych do tej ewidencji. Sankcja, o której mowa w art. 36 ust. 2 tej ustawy, dotyczy tylko skutków względem organu administracji, prowadzącego rejestr. Warto też dodać, że nałożenie nowych obowiązków informacyjnych na jednostki prowadzące rejestr wiązałoby się z ich dodatkowym obciążeniem i kosztami. Z perspektywy sądu nadal niemożliwy do rozwiązania byłby problem, które z wpisanych do rejestru podmiotów zostały pouczone o skutkach braku aktualizacji adresu, a które nie.

Warto jednocześnie zaznaczyć, że w przypadku doręczeń dokonywanych przedsiębiorcom wpisanym do CEIDG zachodzi potrzeba innego potraktowania

tych osób niż osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. W szczególności nie ma potrzeby, aby w przypadku niepodjęcia dwukrotnie awizowanej przesyłki wysłanej pod adres wskazany w CEIDG od razu przechodzić na tryb doręczenia pod aktualnym adresem zamieszkania przedsiębiorcy. Dlatego też z art. 139 § 2¹ KPC wprost wynika, że doręczenie na adres zamieszkania powinno nastąpić w razie niemożności dokonania doręczenia w sposób przewidziany w § 1. O ile więc jest niedopuszczalne pozostawianie w aktach ze skutkiem doręczenia pism sądowych w przypadkach, w których adres w CEIDG jest ewidentnie nieaktualny, o tyle nic nie stoi na przeszkodzie uznaniu doręczenia zastępczego na adres z CEIDG za skuteczne w sytuacji, gdy przesyłka powróci dwukrotnie awizowana, a z adnotacji poczty nie wynika, że adres jest nieaktualny lub budynek nie istnieje. Dokonywanie dalszych doręczeń przez podwójne awizo na adres z CEIDG jest w takiej sytuacji rozwiązaniem dostatecznie zabezpieczającym interesy przedsiębiorcy, gdyż nie można wykluczyć, że kolejne pisma zostaną przez niego odebrane. Z drugiej strony, gdyby okazało się, że adres był nieaktualny, mimo braku stosownej adnotacji poczty, nic nie stoi na przeszkodzie, aby w ten sytuacji przywrócić termin na zasadach ogólnych – takie sytuacje będą jednak należały do rzadkości. Należy raz jeszcze podkreślić, że przez „niemożność doręczenia pierwszego pisma w sprawie” w sposób przewidziany w art. 139 § 1 KPC należy rozumieć tylko takie sytuacje, w których przesyłka wraca z adnotacją, że adres jest nieaktualny (adresat nie jest znany pod adresem lub nie prowadzi tam już działalności).

Komentarz

Konsekwencją zmiany dotyczącej określenia obowiązku informowania przez przedsiębiorcę wpisanego do CEIDG o każdej zmianie adresu jest dodanie § 2¹ do art. 139 KPC. Przepis ten odnosi się jedynie do pierwszego pisma sądowego doręczanego przedsiębiorcy. Do kolejnych kierowanych do niego pism zastosowanie znajdzie art. 133 § 2¹ KPC w zw. z art. 136 § 5 KPC w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

Ustawodawca wskazuje na możliwość doręczenia pisma sądowego przedsiębiorcy wpisanemu do CEIDG na adres, pod którym strona zamieszkuje. Doręczenie na alternatywny adres (adres zamieszkania) jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, w której niemożliwe będzie doręczenie korespondencji w sposób przewidziany w § 1 tego przepisu, tj. dotyczy sytuacji, w których przesyłka wraca z adnotacją, że adres jest nieaktualny (adresat nie jest znany pod adresem lub nie prowadzi tam już działalności). Natomiast przesyłkę zwróconą w trybie podwójnego awizo pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia.

Wprowadzona regulacja przewiduje także, że w przypadku zaistnienia konieczności doręczenia pisma procesowego przedsiębiorcy wpisanemu do CEIDG przez komornika sądowego w trybie przewidzianym w art. 139¹ KPC, koszty tego doręczenia będą obciążały go niezależnie od wyniku sprawy.

WAŻNE:

- 1) Jeśli stronie będącej przedsiębiorcą wpisanym do CEIDG nie można doręczyć pierwszego pisma w sprawie ze względu na nieujawnienie w ewidencji zmiany adresu do doręczeń, pismo doręcza się na jej adres zamieszkania.
- 2) W przypadku zaistnienia konieczności doręczenia pisma procesowego przedsiębiorcy wpisanemu do CEIDG przez komornika sądowego (art. 139¹ KPC), koszty tego doręczenia będą obciążały stronę niezależnie od wyniku sprawy.

5.6. Doręczenie korespondencji przez powoda

(art. 1 pkt 19 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 139¹ § 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał pozwu ~~lub~~ innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony</p>	<p>Art. 139¹ § 1. Jeżeli pozwany będący osobą fizyczną, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał wystanego pod wskazany adres pozwu, innego pisma</p>
---	--

<p>jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających † nie ma zastosowania art. 139 § 2-~~3~~[†] lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.</p>	<p>procesowego lub orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ani nie ma zastosowania art. 139 § 2 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu odpis pisma sądowego dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego odpisu pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.</p>
	<p>§ 1[†] Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli pomimo nieodebrania przez adresata korespondencji aktualność wskazanego w pozwie adresu pozwanego nie budzi wątpliwości.</p>
<p>§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.</p>	<p>§ 2. Powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca korespondencję wraz z dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6.</p>
	<p>§ 3. W przypadku wykazania przez powoda dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, korespondencję przesłaną w sposób przewidziany w art. 139 § 1 uważa się za doręczoną. Późniejsze doręczenie tej</p>

	korespondencji przez komornika na ten sam adres nie powoduje ponownego rozpoczęcia biegu terminów, które ustawa wiąże z doręczeniem, o czym należy pouczyć pozwanego przy tej czynności.
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Jakkolwiek zmiany wprowadzone ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. nakazujące doręczanie, za pośrednictwem komornika, korespondencji osobom, które nie odebrały dwukrotnie awizowanej przesyłki (art. 139¹ KPC), zostały ocenione pozytywnie, to budzą one szereg wątpliwości interpretacyjnych, jeżeli chodzi o zagadnienia szczegółowe. Zmiana art. 139¹ KPC ma na celu wyeliminowanie istniejących wątpliwości i ujednoczenie praktyki sądowej przez jednoznaczne wskazanie, że omawiany tryb doręczeń dotyczy jedynie osób fizycznych, którym korespondencja doręczana jest na adres zamieszkania. Z powyższego sformułowania wynika zarazem, że chodzi o osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami, albowiem tym doręcza się pisma sądowe, zgodnie z art. 133 § 2¹ KPC, na adres korespondencyjny wskazany w CEIDG albo inny adres korespondencyjny podany przez taką stronę (nawet jeśli ów adres faktycznie pokrywa się z adresem zamieszkania). Odpowiada to pierwotnej intencji ustawodawcy, którego zamierzeniem było podwyższenie standardu ochrony prawnej osób, których adres nie jest ujawniany w żadnych publicznych rejestrach, lecz odnosi się wyłącznie do stanu faktycznego ustalanego na gruncie przepisów prawa materialnego (art. 25 KC). Na konieczność takiej wykładni wskazuje zresztą pośrednio treść art. 3a i art. 3b UKS, gdzie adresem doręczenia i przedmiotem ustaleń komornika jest wyłącznie adres zamieszkania. Przepisy te nie przewidują badania przez komornika adresu prowadzenia działalności, co jest zgodne z intencją ustawodawcy i spójne z treścią art. 133 § 2¹ i 2² KPC.

Niezależnie od powyższego, celem zmian jest zarazem doprecyzowanie regulacji, przez wskazanie, że w sposób przewidziany w § 1 doręczane mają też być orzeczenia sądowe, które albo są pierwszymi w sprawie (np. postanowienie

o przekazaniu sprawy), albo podlegają doręczeniu wraz z pozwem (np. nakazy zapłaty). Należy bowiem mieć na względzie, że przepisy ustawy nowelizującej z dnia 4.07.2019 r. wprowadziły wyższy standard ochrony prawnej niż dotychczasowy. W poprzednim stanie prawnym samo dwukrotne awizowanie przesyłki pod podanym adresem pozwalało na uznanie jej za doręczoną. W wyniku zmian wymagane jest dodatkowe podjęcie próby doręczenia pisma przez komornika. To, że przy tej drugiej próbie pośredniczy sam powód, ma wtórne znaczenie albowiem nie zmienia faktu, że już uprzednio pozwany miał możliwość osobistego odebrania adresowanej do niego korespondencji.

W § 1¹ wprowadza się dodatkowe rozwiązania pozwalające sądowi na odstąpienie od regulacji zawartej w § 1, w przypadkach kiedy mimo nieodebrania awizowanej przesyłki adres pozwanego wskazany w pozwie nie budzi wątpliwości. Dotyczy to w szczególności przypadków, gdy adres pozwanego jest znany sądowi z innych prowadzonych postępowań. Nie można też wykluczyć, że sam powód w pozwie dołączy stosowne dowody, antycypując możliwe niepodjęcie przez pozwanego wysłanej mu korespondencji sądowej. Rozwiązanie takie pozwala na uniknięcie zbędnych z perspektywy ekonomiki procesu czynności związanych z tzw. doręczeniem komorniczym, bez naruszenia prawa strony do rzetelnego procesu.

Jeśli chodzi o zmiany w § 2, to dotychczasowe doświadczenie wskazuje, że katalog sytuacji, w których powód może uchylić się od doręczenia pisma za pośrednictwem komornika, został ukształtowany nazbyt szeroko. W konsekwencji należy przyjąć, że jedynym wyjątkiem zwalniającym stronę od obowiązku doręczenia pisma za pośrednictwem komornika powinien być przypadek, gdy powód wykaże, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Należy w dodatku zastrzec, że na danym etapie postępowania wykazanie takiej okoliczności powinno być możliwe jedynie za pomocą dowodu na piśmie. Dowodem takim jest w szczególności treść informacji przekazanych przez komornika w sposób przewidziany w art. 3a ust. 5 UKS albo art. 3b UKS.

§ 3 ma na celu wyjaśnienie możliwych wątpliwości interpretacyjnych odnośnie do konieczności doręczania pozwanemu korespondencji w razie wykazania przez powoda, że podany w pozwie adres jest aktualnym adresem zamieszkania

pozwanego. W takiej sytuacji przyjmuje się, że pierwotnie dokonane doręczenie było skuteczne z datą ustaloną zgodnie z art. 139 § 1 KPC. Pozwany nie powinien bowiem odnosić żadnych korzyści związanych z niewłaściwym i nielojalnym postępowaniem, a za takie można uznać unikanie odbioru kierowanej do niego korespondencji sądowej. W konsekwencji przyjęto, że w przypadku następczego doręczenia korespondencji przez komornika nie powoduje ono ponownego rozpoczęcia biegu terminów, które ustawa wiąże z doręczeniem. Tym samym takie ponowne doręczenie ma charakter wyłącznie informacyjny (podobnie jak miałyby to miejsce w przypadku ponownego, omyłkowego wystąpienia stronie przez sąd tego samego pisma lub orzeczenia). Jednocześnie przepis zakłada, że pozwany zostanie pouczony o powyższych konsekwencjach.

Komentarz

Ustawodawca sprecyzował, że tryb doręczenia korespondencji pozwanemu w sposób wskazany w tym przepisie dotyczy jedynie osób fizycznych.

Jednocześnie ustawodawca doprecyzował, że przepis reguluje nie tylko doręczanie pozwów przez komornika, lecz również innych pism procesowych, a także orzeczeń, które są wysyłane pozwanemu po raz pierwszy. Dotychczas w praktyce wraz z pozwem doręczane pozwanemu były m.in. nakazy zapłaty, dlatego też uznać należy, że wprowadzana zmiana rozwiewa ewentualne wątpliwości interpretacyjne dotyczące zakresu doręczanych pism.

Za zasadną zmianę uznać należy dodanie § 1¹. Przepis ten pozwala odstąpić od doręczenia korespondencji przez komornika w sytuacji, gdy doręczenie w trybie podwójnego awizo nie budzi wątpliwości, np. w sytuacji gdy prawidłowość wskazanego przez powoda adresu wynika z innych spraw sądowych. Zmiana ta usprawni prowadzone postępowania, a powód nie będzie zobowiązany do wykazywania adresu pozwanego, którego prawidłowość nie budzi wątpliwości.

Zamiarem ustawodawcy wprowadzającego zmiany w § 2 było zawężenie sytuacji, w których powód mógł uchylić się od doręczenia pism przez komornika. Obecnie nie będzie możliwe zwrócenie przesyłki sądowej i jedynie wskazanie nowego

(znanego powodowi) adresu pozwanego. Ustawodawca uznał, że jedynie dowód na piśmie jest potwierdzeniem, że pozwany zamieszkuje pod wskazanym przez niego adresem. Dowodem takim jest m.in. informacja przekazana przez komornika na piśmie o ustalonym przez niego adresie.

Za korzystną zmianę uznać należy dodanie § 3. Zgodnie ze zmianą, jeżeli powód wykaże na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, np. poprzez informację uzyskaną od komornika, doręczenie korespondencji dokonane w trybie podwójnego awizo uważa się za skuteczne.

Późniejsze doręczenie pisma przez komornika na adres wskazany w pozwie nie powoduje rozpoczęcia biegu terminów, które ustawa wiąże z doręczeniem. O skutkach tych należy pouczyć pozwanego. W tej sytuacji doręczenie korespondencji przez komornika ma charakter jedynie informacyjny. Wprowadzenie tego przepisu nie daje możliwości pozwanemu na nielojalne zachowanie.

WAŻNE:

- 1) Przepisu art. 139¹ KPC, dotyczącego doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika, nie stosuje się, jeżeli pomimo nieodebrania przez adresata korespondencji aktualność wskazanego w pozwie adresu pozwanego nie budzi wątpliwości, np. jest on znany sądowi z urzędu albo powód dołączy do pozwu dokumenty potwierdzające ten fakt.
- 2) Powód w terminie 2 miesięcy od doręczenia mu zobowiązania do doręczenia odpisu pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika składa do akt potwierdzenie przedmiotowego doręczenia albo zwraca korespondencję wraz z dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie.
- 3) Gdy powód wykaże dowodem na piśmie, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, korespondencję przestaną w sposób przewidziany w art. 139 § 1 KPC uważa się za doręczoną. Późniejsze doręczenie pisma przez komornika na adres wskazany w pozwie nie powoduje rozpoczęcia biegu terminów, które ustawa wiąże z doręczeniem

5.7. Doręczenie korespondencji przez komornika z urzędu

(art. 1 pkt 20 ustawy nowelizującej)

Art. 139². W przypadku, o którym mowa w art. 139¹ § 1, jeżeli powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd z urzędu nakazuje doręczenie korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika. Przepis art. 130⁴ § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Z uwagi na fakt, że przepis art. 139¹ KPC nie reguluje sytuacji, w których powód ma miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą i nie jest reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej, konieczne stało się dodanie art. 139² KPC. W powyższej sytuacji, ze względu na konieczność zapewnienia właściwego toku postępowania prowadzonego z elementem obcym, pożądane jest, aby zlecenia doręczenia korespondencji za pośrednictwem komornika sąd dokonał z urzędu. Powyższe nie zwalnia powoda z obowiązku uiszczenia zaliczki na poczet wydatków z tym związanych.

Komentarz

Komentowany przepis ma praktyczne znaczenie dla postępowania sądowego, albowiem ustanawia obowiązek działania sądu z urzędu. Służy usprawnieniu postępowania w sytuacji, gdy powód ma miejsce zamieszkania bądź siedzibę za granicą. Obowiązek w zakresie zlecenia tego doręczenia i czynności z tym związane spoczywają na sądzie, zaś powód zobligowany jest do poniesienia kosztów tego doręczenia i uiszczenia zaliczki na poczet tych wydatków.

WAŻNE:

W przypadku, o którym mowa w art. 139¹ § 1 KPC jeśli powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, sąd z urzędu nakazuje doręczenie korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika.

5.8. Operatorzy pocztowi

(art. 1 pkt 23 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 165 § 2. Oddanie pisma procesowego ~~w formie przesyłki poleconej~~ w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu.</p>	<p>Art. 165 § 2. Oddanie pisma procesowego w polskiej placówce operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo w zagranicznej placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem tego pisma do sądu.</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiany art. 132 § 1 zd. 2 KPC i w art. 165 § 2 KPC wynikają z konieczności pilnego usunięcia poważnych wątpliwości interpretacyjnych, jakie pojawiły się w praktyce sądowej, mogących doprowadzić do utrudnienia ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym stron tego postępowania. W następstwie wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 11.08.2021 r., powstały wątpliwości co do tego, czy do zachowania terminu wniesienia pisma procesowego do sądu, zgodnie z treścią art. 165 § 2 KPC, jest wystarczające oddanie tego pisma procesowego w formie

paczki pocztowej w placówce pocztowej. Rozbieżności wynikają stąd, że pojęcie „przesyłka polecona” obejmuje, według niektórych interpretacji, wyłącznie listy o wadze nieprzekraczającej 2000 g. Nie obejmuje natomiast paczek pocztowych, choćby były nadane w placówce operatora publicznego. Taki stan rzeczy może rodzić komplikacje natury praktycznej w przypadku obszernych pism procesowych. W przepisach zrezygnowano z odwoływania się do rodzajów przesyłek w rozumieniu Prawa pocztowego na rzecz przyjęcia, że nadanie w placówce operatora świadczącego powszechne usługi pocztowe każdego rodzaju przesyłki jest równoznaczne z wniesieniem jej do sądu. Pojęcie powszechnej usługi pocztowej wynika wprost z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/6/WE z 20 lutego 2008 r., a wymogi stawiane takim operatorom pozwalają zagwarantować bezpieczeństwo pism procesowych nadawanych przez strony w postępowaniu cywilnym.

Komentarz

Po zmianach może dojść do rozbieżności w interpretacji w zakresie zachowania terminu w wyniku oddania pisma niewłaściwemu podmiotowi. Przed zmianą treści art. 165 § 2 KPC oddanie pisma w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu Prawa pocztowego nie było wątpliwości, że właściwi do przyjęcia pisma byli operatorzy pocztowi wykonujący działalność pocztową na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Zaś po zmianach wątpliwości może budzić, czy dla zachowania terminu, wystarczające będzie oddanie pisma za pośrednictwem jakiegokolwiek operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne, bez konieczności posiadania wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Pojęcie „operator świadczący pocztowe usługi powszechne” nie jest precyzyjne i budzi wątpliwości jakie konkretnie podmioty będą mogły świadczyć takie usługi. Tym bardziej, że w treści art. 139 KPC pozostawiono pojęcie „operatora pocztowego” w rozumieniu Prawa pocztowego.

WAŻNE:

Oddanie pisma procesowego w polskiej placówce operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo w zagranicznej placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem tego pisma do sądu.

5.9. Doręczenie korespondencji przez komornika w postępowaniu nieprocesowym

(art. 1 pkt 79 ustawy nowelizującej)

Art. 511^{1a}. Przepis art. 139¹ stosuje się, jeżeli w razie nieodebrania przesyłki przez uczestnika postępowania przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Bezwzględne zastosowanie art. 139¹ KPC we wszystkich sprawach, także w postępowaniu nieprocesowym, w tym w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku lub zasiedzenie, może wpływać hamująco na tok tych postępowań. Z tego też względu zmiana polegająca na dodaniu art. 511^{1a} KPC umożliwi racjonalizację stosowania instytucji z art. 139¹ KPC w postępowaniu nieprocesowym, przez wskazanie, że co do zasady przepis ma zastosowanie, jednakże tylko w sytuacji, gdy przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne, np. ze względu na wagę rozpoznawanej sprawy dla interesów zawiadamianego uczestnika. *A contrario* – w sytuacji gdy przewodniczący nie uzna za konieczne doręczenie pisma za pośrednictwem komornika, gdyż mimo niepodjęcia korespondencji adres uczestnika nie budzi wątpliwości albo nie

zachodzi ryzyko naruszenia jego praw, przepis art. 139¹ KPC nie będzie miał zastosowania.

Komentarz

Wprowadzenie art. 511^{1a} KPC uznać należy za zasadne. Dokonywanie doręczeń przez komornika w postępowaniu nieprocesowym nie jest celowe w sytuacji, w której adres uczestnika postępowania nie budzi wątpliwości, a nadto niepodjęcie korespondencji przez niego nie narusza jego praw.

WAŻNE:

Zasadniczo art. 139¹ KPC nie stosuje się w postępowaniu nieprocesowym, chyba że w razie nieodebrania przesyłki przez uczestnika postępowania przewodniczący uzna doręczenie pisma za pośrednictwem komornika za konieczne.

5.10. Przepisy intertemporalne dotyczące doręczeń

(art. 21 ust. 1 ustawy nowelizującej)

Art. 21 ust. 1 ustawy nowelizującej: W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pismo procesowe nadane przesyłką rejestrowaną w rozumieniu art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2022 r. poz. 896, 1933 i 2042) od dnia wejścia w życie art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1655), uważa się za oddane w formie przesyłki poleconej, jeżeli do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie rozstrzygnięto prawomocnie o zwrocie lub odrzuceniu tego pisma.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

W art. 21 ust. 1 zawarto przepisy dostosowujące, określające, w jaki sposób nowe rozwiązania wpływają na czynności w toku. W szczególności należy wskazać na przepis dotyczący zmienianego art. 165 § 2 KPC, który odnosi się do pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem operatora pocztowego między 24.09.2021 r. a dniem wejścia w życie ustawy. Przepis ten eliminuje następstwa nieściśłego oznaczenia przez ustawodawcę przesyłek rejestrowanych, polegającego na odniesieniu się do przesyłek poleconych (takie przesyłki w szczególności nie muszą występować w innych krajach UE). W konsekwencji omawiana norma nakazuje zakładać, że pisma procesowe wnoszone we wskazanym okresie jako przesyłki rejestrowane w rozumieniu art. 3 pkt 23) Prawa pocztowego są przesyłkami poleconymi w rozumieniu dotychczasowej treści art. 165 § 2 KPC, chyba że w międzyczasie omawiane zagadnienie zostało już prawomocnie rozstrzygnięte przez organ procesowy w sposób mniej korzystny dla strony. Oznacza to, że przepis ten sanuje sytuację wniesienia pisma procesowego w postaci przesyłki rejestrowanej, niebędącej listem poleconym. Rozwiązanie to zakłada wprost, że nie ma ono w pełni charakteru retroaktywnego, albowiem nie narusza wydanych wcześniej prawomocnych rozstrzygnięć sądu. Obejmuje zatem jedynie sytuacje, w których do dnia wejścia w życie ustawy sąd nie podjął żadnych czynności, na ogół niekorzystnych dla strony (np. przez wydanie zarządzenia o zwrocie pisma), albo przeszedł nad naruszeniem przepisu do porządku dziennego. Tym samym omawiane rozwiązanie, mimo swojej częściowej retroaktywności (w zakresie, w jakim sanuje pewne czynności dokonane z uchybieniem przepisów postępowania), jest korzystne dla stron postępowania, co sprawia, że zostaje zachowana zasada proporcjonalności, o której mowa m.in. w wyroku TK z dnia 22.07.2020 r., sygn. akt: K 4/19. Przyjęta ograniczona retroaktywność omawianego rozwiązania nie powoduje bowiem negatywnych skutków w postaci ograniczenia praw lub zwiększenia zobowiązań adresatów norm prawnych, lecz przeciwnie – poprawia sytuację prawną niektórych adresatów normy prawnej zawartej w art. 165 § 2 KPC, ale nie kosztem pozostałych adresatów tej normy. Samo bowiem przyjęcie terminowego wniesienia pisma do sądu nie przesądza o dalszych rozstrzygnięciach procesowych i merytorycznych sądu

odnośnie do twierdzeń i wniosków zawartych w takim piśmie. W razie potrzeby zachodzić może konieczność umożliwienia odniesienia się do takiego pisma procesowego drugiej stronie (o ile to już nie nastąpiło). Warto też podkreślić, że przepis art. 165 § 2 KPC odnosi się do każdego z uczestników postępowania cywilnego, a nie tylko określonych podmiotów (np. tylko powoda). Przyjęcie omawianej częściowo retroaktywnej regulacji nie powinno zatem w żaden sposób naruszać zasady ochrony praw nabytych stron postępowania (ani też dotyczyć prawomocnie rozstrzygniętych przez sąd kwestii proceduralnych).

Komentarz

Przepisy przejściowe są korzystne dla nadawców pism sądowych. Ustawodawca uznał, że w sprawach wszczętych i niezakończonych, w sytuacji, w której została nadana przesyłka rejestrowana w rozumieniu Prawa pocztowego, uważa się ją również za przesyłkę poleconą. Dotyczy to jedynie sytuacji, które do dnia wejścia w życie ustawy nie zostały już prawomocnie rozstrzygnięte.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że jedynie w przepisach przejściowych ustawodawca odnosi się do pojęcia przesyłki rejestrowanej (patrz także: [pkt 5.1. opracowania Oświadczenia w toku sprawy](#)).

WAŻNE:

Pismo procesowe nadane przesyłką rejestrowaną w rozumieniu Prawa pocztowego od dnia 24.09.2021 r., tj. wejścia w życie art. 1 pkt 1) ustawy nowelizującej z 11.08.2021 r., uważa się za oddane w formie przesyłki poleconej, jeżeli do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej nie rozstrzygnięto prawomocnie o zwrocie lub odrzuceniu tego pisma.

6. Organizacja postępowania

6.1. Zarządzenie doręczenia pozwu; wezwanie do złożenia odpowiedzi na pozew

(art. 1 pkt 29 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 205¹ § 1. Przewodniczący zarządza doręczenie pozwu pozwanemu i wzywa go do złożenia odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie nie krótszym niż dwa tygodnie. ~~◊—zarządzeniu doręczenia pozwu zawiadamia się powoda.~~</p>	<p>Art. 205¹ § 1. Przewodniczący zarządza doręczenie pozwu pozwanemu i wzywa go do złożenia odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie nie krótszym niż dwa tygodnie.</p>
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiany w art. 205¹ § 1 KPC są ukierunkowane na odciążenie sądów od wysyłania stronom zbędnej korespondencji. Należy przyjąć, że wysyłanie powodowi zawiadomienia o wystaniu do pozwanego samego odpisu pozwu jest czynnością zbędną. Na ogół bowiem powód dowiaduje się o tym jednocześnie z pozwanym, gdy otrzymuje wezwanie na posiedzenie przygotowawcze, zawiadomienie o terminie pierwszej rozprawy albo odpis nakazu zapłaty. Powód może osobiście zasięgnąć informacji o stanie sprawy w sekretariacie sądu albo za pośrednictwem dostępnych narzędzi informatycznych. Wprowadzanie takiej instytucji tylko dla doręczenia pouczeń, których wysłanie jest w wielu przypadkach możliwe przy innej okazji, jest niecelowe i stanowi niepotrzebne obciążenie sekretariatów sądowych dodatkowymi czynnościami. Dlatego też w art. 205² § 1 KPC przyjęto inny, bardziej elastyczny termin na doręczenie stosownych pouczeń.

Komentarz

Zmiana dotyczy zakresu spoczywających na sądzie obowiązków informacyjnych. Ustawodawca zrezygnował z wprowadzonego wskutek ustawy nowelizującej z 4.07.2019 r. rozwiązania dotyczącego zawiadamiania powoda o zarządzeniu doręczenia pozwu. W konsekwencji, powód nie będzie zawiadamiany wyłącznie o samym fakcie zarządzenia doręczenia pozwu.

WAŻNE:

Sąd nie będzie zawiadamiał powoda o zarządzeniu doręczenia pozwu.

6.2. Pouczenia doręczane wraz z pozwem lub zarządzeniem jego doręczenia

(art. 1 pkt 30 i 32 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 205² § 1. Równocześnie z doręczeniem pism, o których mowa w art. 205¹ § 1, poucza się strony o:</p>	<p>Art. 205² § 1. Równocześnie z doręczeniem pierwszego pisma sądowego w sprawie poucza się strony o:</p>
<p>1) możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub mediatorem;</p>	<p>1) możliwości rozwiązania sporu w drodze ugody zawartej przed sądem lub mediatorem i o wpływie zawarcia ugody na koszty postępowania,</p>
<p>~~2) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym i przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów na tym posiedzeniu;~~</p>	<p>2) możliwości ustanowienia pełnomocnika procesowego oraz o tym, że zastępstwo przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe,</p>
<p>~~3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 2, w szczególności~~</p>	<p>3) obowiązku złożenia pisma przygotowawczego na zarządzenie</p>

<p>~~możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i warunkach jego wykonalności, obciążenia kosztami postępowania, a także możliwości umorzenia postępowania oraz pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów;~~</p>	<p>przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania,</p>
<p>4) możliwości ustanowienia pełnomocnika procesowego oraz o tym, że zastępstwo adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego nie jest obowiązkowe;</p>	<p>4) zwrocie pisma przygotowawczego złożonego bez zarządzenia przewodniczącego</p>
<p>5) obowiązku złożenia pisma przygotowawczego na zarządzenie przewodniczącego, wymogach co do jego treści i skutkach ich niedochowania;</p>	
<p>6) zwrocie pisma przygotowawczego złożonego bez zarządzenia przewodniczącego.</p>	
	<p>- chyba że strona jest zastępowana przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.</p>
<p>§ 2. Pozwanego poucza się także o czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeśli nie uznaje żądania pozwu w całości lub części, w szczególności obowiązku złożenia odpowiedzi na pozew, w tym obowiązujących w tym zakresie wymaganiach co do terminu i formy.</p>	<p>§ 2. Pozwanego poucza się także o czynnościach procesowych, które może lub powinien podjąć, jeżeli nie uznaje żądania pozwu w całości lub części, w szczególności o obowiązku złożenia odpowiedzi na pozew i o wymaganiach co do terminu i formy jej wniesienia, a także o możliwości wydania przez sąd wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym i o warunkach jego wykonalności.</p>

<p>~~§ 3. Pouczenia, o których mowa w § 1 i 2, doręcza się bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. Nie doręcza się ich Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej ani pełnomocnikowi, który jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym.~~</p>	<p>§ 3. Pouczeń, o których mowa w § 1 i 2, nie udziela się, jeżeli stroną jest Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo - kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski, chyba że przewodniczący uzna udzielenie pouczenia za konieczne.</p>
<p>Art. 205^{4a}. § 1. Równocześnie z wezwaniem stron na posiedzenie przygotowawcze strony poucza się o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obowiązku udziału w posiedzeniu przygotowawczym; 2) obowiązku przedstawienia wszystkich twierdzeń i dowodów najpóźniej na tym posiedzeniu, chyba że wcześniej upłynął termin do złożenia pisma przygotowawczego; 3) skutkach niedopełnienia obowiązków, o których mowa w pkt 1 i 2, w szczególności możliwości obciążenia kosztami postępowania, umorzenia postępowania lub pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. <p>§ 2. O obowiązku, o którym mowa w § 1 pkt 1, i skutkach jego niedopełnienia poucza się bezpośrednio stronę, chyba że przewodniczący uzna udział pełnomocnika za wystarczający.</p> <p>§ 3. Do pouczeń, o których mowa w § 1, przepis art. 205² § 3 stosuje się odpowiednio.</p>	

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Nowa redakcja przepisu art. 205² KPC ma celu wyeliminowanie wątpliwości co do interpretacji tego przepisu, jak też wyraźne rozdzielenie pouczeń udzielanych stronom na pierwszym etapie postępowania od pouczeń, które są wymagane w razie skierowania sprawy na posiedzenie przygotowawcze. Aktualna regulacja może budzić wątpliwości, kiedy na danym etapie sprawy wyznaczanie posiedzenia przygotowawczego jest niecelowe lub zbędne (np. w razie wydania nakazu zapłaty).

Dla realizacji tych zamierzeń pouczenia dotyczące posiedzenia przygotowawczego i obowiązków z nim związanych zostają przeniesione do art. 205^{4a} KPC. Uelastyczniono też treść wprowadzenia do wyliczenia zawartego w § 1 przez przyjęcie, że doręczenie pouczeń następuje równocześnie z doręczeniem pierwszego pisma sądowego w sprawie. Uwzględnia to zarówno odmienności, jakie mogą wynikać z przepisów o postępowaniach odrębnych, jak i przypadki, gdy powód wzywany jest do uzupełnienia braków pozwu albo do podania wszelkich twierdzeń i dowodów na zarządzenie przewodniczącego. Dodatkowo wskazano, że udzielanie pouczeń nie jest konieczne, w przypadkach gdy na danym etapie sprawy strona jest zastępowana przez zawodowego pełnomocnika albo gdy stroną jest SP, państwowa lub samorządowa osoba prawna, organ emerytalno - rentowy albo podmiot funkcjonujący na rynku finansowym. W odniesieniu do podmiotów publicznych racjonalnym założeniem jest, że organom działającym w imieniu państwa (i samorządu terytorialnego), jak też ZUS, znana jest treść stanowionych przez Rzeczpospolitą Polską przepisów. W przypadku pozostałych podmiotów, będących uczestnikami rynku finansowego, profesjonalizm tych podmiotów, skala ich działalności, faktycznie zajmowana pozycja gospodarcza (i związane z tym możliwości), jak też fakt korzystania z wyspecjalizowanych służb prawnych uzasadniają przyjęcie, że pouczanie tych podmiotów o kwestiach tak elementarnych jak ogólne przepisy procedury cywilnej nie jest konieczne.

Art. 205^{4a} KPC stanowi konsekwencję rozdzielania regulacji odnoszącej się do pouczeń doręczanych wraz z pierwszym pismem z sądu oraz pouczeń udzielanych w wypadku skierowania sprawy na posiedzenie przygotowawcze. Oprócz wymienienia pouczeń, które należy skierować do stron wzywanych na posiedzenie przygotowawcze, przepis ten przewiduje także możliwość odstąpienia od obowiązku dokonywania pouczeń na zasadach analogicznych jak ma to miejsce w art. 205² § 3 KPC.

Komentarz

Wprowadzone zmiany mają charakter doprecyzowujący i porządkujący dla treści budzących dotychczas pewne wątpliwości interpretacyjne – w tym przypadku głównie w zakresie udzielania pouczeń.

W świetle wprowadzanych zmian dotyczących sposobu przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, celowe jest rozróżnienie zakresu udzielanych pouczeń w sytuacji, w której przewodniczący odstąpi od wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego.

Podobnie za zasadne uznać należy wyłączenie obowiązku udzielania pouczeń, gdy strona zastępowana jest przez profesjonalnego pełnomocnika oraz gdy stroną jest SP, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo – kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski.

WAŻNE:

Sąd nie udziela pouczeń stronie zastępowanej przez profesjonalnego pełnomocnika oraz będącej SP, jednostką samorządu terytorialnego, państwową osobą prawną, organem emerytalnym lub rentowym, bankiem, spółdzielczą kasą oszczędnościowo – kredytową, zakładem ubezpieczeń, zakładem reasekuracji, funduszem inwestycyjnym lub domem maklerskim.

6.3. Wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego w postępowaniu cywilnym

(art. 1 pkt 31 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 205⁴ § 1. Po złożeniu odpowiedzi na pozew, a także gdy odpowiedź na pozew nie została złożona, ale wyrok zaoczny nie został wydany, przewodniczący wyznacza posiedzenie przygotowawcze ~~i wzywa na nie strony.~~</p>	<p>Art. 205⁴ § 1. Po złożeniu odpowiedzi na pozew, a także gdy odpowiedź na pozew nie została złożona, ale wyrok zaoczny nie został wydany, przewodniczący wyznacza posiedzenie przygotowawcze.</p>
	<p>§ 1¹. Na posiedzenie przygotowawcze wzywa się do osobistego stawiennictwa strony i ich pełnomocników. Przewodniczący może odstąpić od wzywania strony na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający. Jeżeli stroną jest podmiot, o którym mowa w art. 205² § 3, wzywa się tylko jej pełnomocnika, chyba że nie został ustanowiony.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w art. 205⁴ KPC polega na złagodzeniu rygorów dotyczących udziału w posiedzeniu przygotowawczym. Dopuszcza się możliwość poprzestania na wezwaniu do udziału w posiedzeniu przygotowawczym jedynie pełnomocników stron. Jak wykazuje bowiem praktyka, wzywanie stron, będących osobami prawnymi (zwłaszcza dużymi przedsiębiorstwami o ogólnopolskim zasięgu działania) lub *statio fisci* SP lub jednostek samorządu terytorialnego, jest bezprzedmiotowe.

Szczególne określenie roli wymienionych w art. 205² § 3 KPC podmiotów stworzyło konieczność wprowadzenia odpowiednich zmian w art. 205⁵ § 3 KPC. W praktyce bardzo rzadko zdarza się, aby podmioty, o których mowa w art. 205² § 4 KPC (tj. jednostka organizacyjna SP lub samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo - kredytowa, zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji, fundusze inwestycyjne lub domy maklerskie) występowały przed sądem przez swoje organy, co wynika z zakresu i skali wykonywanych przez nie zadań. Dla uniknięcia ewentualnych komplikacji procesowych przyjmuje się, że w odniesieniu do tych podmiotów udział pełnomocnika w posiedzeniu przygotowawczym jest wystarczający. Zamierzenie to realizuje się przez przesądzenie, że do udziału w posiedzeniu przygotowawczym obowiązane są osoby wezwane. Sąd dopuści do udziału w postępowaniu przygotowawczym stronę, która mimo braku wezwania stawiała się na posiedzenie.

Komentarz

Wprowadzona zmiana ma na celu doprecyzowanie kręgu podmiotów, które mogą być wezwane na posiedzenie przygotowawcze. Za zasadną uznać należy rezygnację z obowiązku każdorazowego uczestnictwa samej strony w posiedzeniu przygotowawczym. Dotychczas w praktyce pełnomocnicy i tak składali wnioski w zakresie ich przeprowadzenia bez udziału strony. Natomiast niestawiennictwo stron (pomimo wezwania) mogło spotkać się z różną reakcją ze strony sądu. Należy mieć na uwadze, że w wielowątkowych sprawach cywilnych przedstawiciel strony, która jest osobą prawną, niekoniecznie musi mieć wiedzę dotyczącą przedmiotu sporu. W takiej sytuacji jego udział w posiedzeniu przygotowawczym jest zbyteczny.

Z treści przepisu wynika, że przewodniczący może odstąpić od wzywania strony na posiedzenie, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający. W konsekwencji w interesie strony, która nie chce brać udziału w posiedzeniu przygotowawczym jest, aby w pierwszym piśmie w sprawie przytoczone zostały okoliczności potwierdzające, że udział pełnomocnika będzie

wystarczający. Sam wniosek o przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego bez udziału strony może okazać się bowiem niewystarczający.

WAŻNE:

- 1) Przewodniczący może odstąpić od wzywania strony na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający.
- 2) Jeżeli stroną jest SP, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo - kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski, na posiedzenie przygotowawcze wzywa się tylko jej pełnomocnika, chyba że nie został ustanowiony.

6.4. Przedmiot i przebieg posiedzenia przygotowawczego; plan rozprawy

(art. 1 pkt 33 ustawy nowelizującej)

	<p>Art. 205⁵ § 1¹. Jeżeli w toku posiedzenia przygotowawczego nie udało się rozwiązać sporu, a zachodzą przesłanki rozpoznania sprawy w sposób przewidziany w art. 148¹ § 1, przewodniczący może wyznaczyć posiedzenie niejawne. W takim przypadku przepisu art. 148¹ § 3 nie stosuje się.</p>
<p>§ 2. Posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. ~~W toku posiedzenia przygotowawczego zachowanie szczególnych przepisów postępowania nie jest konieczne, jeżeli~~</p>	<p>§ 2. Posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. Z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozdziału, przewodniczący może prowadzić posiedzenie przygotowawcze w taki sposób, jaki uzna</p>

<p>~~przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia.~~</p>	<p>za właściwy, a jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia, przestrzeganie przepisów o posiedzeniach sądu nie jest konieczne.</p> <p>Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiającących jego przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku. W takim przypadku uczestnicy postępowania nie muszą przebywać w budynku sądu.</p>
	<p>§ 2¹. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, postanowienia wydane w toku posiedzenia przygotowawczego ogłasza się w obecności stron i nie podlegają one doręczeniu. Protokół posiedzenia przygotowawczego zawiera wymienienie wydanych postanowień i stwierdzenie, czy zostały ogłoszone.</p>
<p>§ 3. Do udziału w posiedzeniu przygotowawczym są obowiązani strony i ich pełnomocnicy. Przewodniczący może zwolnić stronę od obowiązku stawienia się na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający.</p>	<p>§ 3. Do udziału w posiedzeniu przygotowawczym są obowiązane osoby wezwane. Sąd dopuści do udziału w postępowaniu przygotowawczym stronę, która mimo braku wezwania stawiała się na posiedzenie.</p>
<p>~~§ 5. Jeżeli powód bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Jeżeli powód w terminie tygodnia od dnia doręczenia~~</p>	<p>§ 5. Jeżeli wezwany na posiedzenie powód lub jego pełnomocnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Postanowienie</p>

<p>mu — postanowienia — o — umorzeniu postępowania — usprawiedliwi — swe niestawiennictwo, — sąd — uchyli — to postanowienie i nada sprawie właściwy bieg. Przepisu — tego — nie — stosuje się — w — przypadku — kolejnego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa.</p>	<p>doręcza się nieobecnym stronom wraz z uzasadnieniem.</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Art. 205⁵ § 1¹ KPC przewiduje możliwość skierowania sprawy prosto na posiedzenie niejawne, celem wydania wyroku, w sytuacji gdy nie udało się w sposób ugodowy rozwiązać sporu, a zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Z założenia obowiązkiem strony jest udział w posiedzeniu przygotowawczym. Stanowi ono zarazem przejaw realizacji prawa do sądu i bycia wysłuchanym. Jeżeli ktoś sam siebie pozbawia takiej możliwości, nie ma podstaw do tego, aby ograniczać możliwość wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym (§ 3 służy właśnie pełniejszemu zagwarantowaniu prawa do bycia wysłuchanym). W takim przypadku nie jest celowe stosowanie art. 148¹ § 3 KPC, skoro miało już miejsce posiedzenie przygotowawcze, na którym strony miały możliwość wyczerpującego przedstawienia stanowiska sądowi. Kierowanie sprawy na odległy termin rozprawy, tylko w celu wydania wyroku, jest bowiem niecelowe z perspektywy ekonomiki procesu.

Dotychczasowe brzmienie przepisu art. 205⁵ § 2 KPC zawiera nieściśle sformułowanie „zachowanie szczegółowych przepisów postępowania nie jest konieczne”. Z treści przepisów o posiedzeniu przygotowawczym wynika bowiem, że odformalizowany charakter ma mieć jedynie przebieg posiedzenia.

W związku z tym zmiana tego przepisu idzie w kierunku doprecyzowania użytych dotychczas pojęć, a tym samym wyeliminowania nieściśłości. Jednocześnie zakłada, że mimo stosowania przepisów o posiedzeniach niejawnych do posiedzeń przygotowawczych, przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego

przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku, a uczestnicy postępowania nie muszą przebywać w budynku sądu. Takie rozwiązanie może być szczególnie pożądane przez niektóre strony, zwłaszcza wobec rygorów, jakie ustawa wiąże z niestawiennictwem na tym posiedzeniu.

Natomiast przepis art. 205⁵ § 2¹ KPC ma charakter porządkujący i zmierza do wyraźnego uregulowania, że postanowienia wydane na posiedzeniu przygotowawczym z zasady ogłasza się w obecności stron i nie ma potrzeby stosowania do nich art. 357 KPC.

Korekty wymaga też art. 205⁵ § 5 KPC, ponieważ zawiera w sobie szereg nieścisłości. Po pierwsze zbędne jest zdanie trzecie, albowiem w kontekście wcześniejszej nieobecności odnosi się do „kolejnego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa”, co sprawia, że na gruncie wskazanych przepisów taka sytuacja w praktyce nie może się zdarzyć (już przy pierwszym nieusprawiedliwionym niestawiennictwie jest obligatoryjne umorzenie postępowania). Po drugie omawiany przepis przyjmuje obce polskiej procedurze cywilnej rozwiązanie, które zakłada, że sąd we wskazanych warunkach z własnej inicjatywy i bez wpływu żadnego środka zaskarżenia uchyla postanowienie kończące postępowanie w sprawie. Wobec powyższego jest wystarczające przyjęcie nowego modelu polegającego na tym, że postanowienie, o którym mowa w art. 205⁵ § 5 KPC, będzie zaskarżalne na ogólnych zasadach, a jedyną modyfikacją w stosunku do zasad ogólnych będzie to, iż będzie ono podlegało doręczeniu wraz z uzasadnieniem, co ułatwi szybkie wniesienie środka zaskarżenia. Należy zarazem podkreślić, że zgodnie z nowym brzmieniem omawianego paragrafu udział samego pełnomocnika wezwanego na posiedzenie przygotowawcze powinien być wystarczający dla uniknięcia negatywnych skutków w postaci umorzenia postępowania. Przyjęto bowiem, że sama nieobecność powoda mimo obecności pełnomocnika nie powinna wywierać zbyt daleko idących negatywnych skutków. Wynika to w szczególności z faktu, że w wielu wypadkach, w szczególności w odniesieniu do stron będących podmiotami instytucjonalnymi (wymienionymi np. w art. 205² § 4 KPC), osobisty udział osoby upoważnionej do reprezentowania strony może wiązać się z nadmiernymi utrudnieniami.

Komentarz

Ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego przewodniczącemu rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w trybie przewidzianym w art. 148¹ § 1 KPC w sytuacji braku rozwiązania sporu podczas posiedzenia przygotowawczego. Co istotne, wówczas nie jest on związany wnioskiem strony o wystuchanie jej na rozprawie, złożonym zgodnie ze znowelizowanym art. 148¹ § 3 KPC (patrz także: [pkt 4.12. opracowania Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym](#)). Takie rozwiązanie należy ocenić krytycznie, jako ograniczające zasadę jawności postępowań. Uzasadnienie ustawy jest w tym zakresie nieprzekonujące. Mowa jest w nim o tym, że możliwość udziału strony w posiedzeniu przygotowawczym stanowi przejaw realizacji prawa do sądu i bycia wystuchanym. Niemniej jednak, posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. W art. 148¹ § 3 KPC wprost mowa jest natomiast o wystuchaniu strony na rozprawie. Dodatkowo, przedmiotowe posiedzenie może się ono odbyć bez udziału strony. Wreszcie, brak rozwiązania sporu podczas tego posiedzenia może być związany wyłącznie z postawą przeciwnika procesowego. Mając to na uwadze, wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą art. 148¹ § 3 KPC nie znajdzie zastosowania, gdy przewodniczący skieruje sprawę na posiedzenie niejawne, należy ocenić krytycznie, jako rozwiązanie mogące naruszać prawo do sądu.

Zasadniczo za trafne uznać należy rozwiązanie, zgodnie z którym przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego jako posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku. Wydaje się jednak, że celowym byłoby, gdyby odbywało się ono w takim trybie na wniosek stron.

Ustawodawca doprecyzował także, że zasadniczo postanowienia wydane w toku posiedzenia przygotowawczego ogłasza się w obecności stron i nie podlegają one doręczeniu, a w sporządzonym protokole wymienia się wydane postanowienia ze stwierdzeniem, czy zostały one ogłoszone.

Dostosowując przedmiotową regulację do kręgu podmiotów wzywanych na posiedzenie przygotowawcze (art. 205⁴ § 1¹ KPC), we wprowadzonych zmianach przewidziano, że do udziału w nim obowiązane są osoby wezwane, niemniej jednak, strona, która mimo braku wezwania stawiała się na posiedzenie, może w nim uczestniczyć.

Kolejna zmiana dotyczy umorzenia postępowania w sytuacji nieusprawiedliwionego niestawiennictwa wezwanego powoda lub jego pełnomocnika na posiedzeniu przygotowawczym. Sąd rozstrzyga wówczas o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. W dotychczasowym stanie prawnym powód, który bez usprawiedliwienia nie stawiał się na posiedzeniu przygotowawczym i z tego względu sąd umorzył postępowanie, mógł w terminie 7 dni od doręczenia postanowienia o umorzeniu postępowania usprawiedliwić niestawiennictwo. Sąd wówczas uchylał postanowienie o umorzeniu postępowania i nadawał sprawie bieg. Po zmianach, przedmiotowe postanowienie zaskarżalne będzie na zasadach ogólnych, tj. zażaleniem.

WAŻNE:

- 1) Jeżeli w toku posiedzenia przygotowawczego nie udało się rozwiązać sporu, a zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w sposób przewidziany w art. 148¹ § 1 KPC, tj. na posiedzeniu niejawnym, przewodniczący może wyznaczyć posiedzenie niejawne. W takim przypadku nie stosuje przepisu art. 148¹ § 3 KPC, uniemożliwiającego rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, gdy strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy.
- 2) Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku.
- 3) Nieusprawiedliwione niestawiennictwo na posiedzeniu przygotowawczym wezwanego powoda lub jego pełnomocnika skutkuje umorzeniem postępowania. Sąd rozstrzyga wówczas o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu pozwany.

6.5. Plan rozprawy

(art. 1 pkt 34 – 36 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 205⁹ § 1. Plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron, ~~zastępując w tym zakresie — postanowienie — dowodowe. Przepisy art. 236 i art. 243² stosuje się odpowiednio.~~</p>	<p>Art. 205⁹ § 1. Plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron oraz porządek przeprowadzanych na rozprawie dowodów. Jeżeli na etapie sporządzania planu rozprawy rozstrzygnięcie co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne, sąd w planie rozprawy określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego.</p>
<p>§ 2. W miarę potrzeby plan rozprawy może zawierać:</p> <p>5) kolejność i termin przeprowadzenia dowodów oraz roztrząsania wyników postępowania dowodowego;</p>	<p>§ 2. W miarę potrzeby plan rozprawy może zawierać:</p> <p>~~5) — kolejność i termin przeprowadzenia dowodów — oraz — roztrząsania — wyników postępowania dowodowego;~~</p>
<p>§ 4. Przepisy art. 206 i art. 206¹ stosuje się odpowiednio.</p>	<p>~~§ 4. Przepisy art. 206 i art. 206¹ stosuje się odpowiednio.~~</p>
<p>~~Art. 205¹⁰ § 1.~~</p> <p>~~Spory co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy rozstrzyga przewodniczący.~~</p>	<p>Art. 205¹⁰ § 1.</p> <p>Projekt planu rozprawy podpisany przez obecne strony sąd zatwierdza postanowieniem. Projekt planu rozprawy stanowi załącznik do protokołu posiedzenia przygotowawczego. Odmowę lub niemożność złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy odnotowuje się w protokole.</p>
<p>~~§ 2. Plan rozprawy podpisują strony. Odmowę złożenia podpisu przez stronę odnotowuje się w planie.~~</p>	<p>§ 2. Sąd odmawia zatwierdzenia projektu planu rozprawy, jeżeli uzna, że nie przyczyni się on do sprawnego rozpoznania sprawy lub wyjaśnienia wszystkich</p>

	okoliczności spornych.
<p>~~§ 3. Przewodniczący zatwierdza plan rozprawy:~~</p>	<p>§ 3. W razie sporu co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy, odmowy lub niemożności złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy lub w razie braku podstaw do zatwierdzenia projektu planu rozprawy sąd postanowieniem sporządza plan rozprawy przez spisanie odrębnej sentencji.</p>
<p>~~§ 4. Plan rozprawy stanowi załącznik do protokołu posiedzenia przygotowawczego. Do planu rozprawy stosuje się odpowiednio przepisy o zarządzeniu:~~</p>	<p>§ 4. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom. Jeżeli plan rozprawy zawiera zobowiązanie adresowane do strony, w szczególności do osobistego stawiennictwa lub przedstawienia dokumentu, doręcza się go bezpośrednio stronie, nawet jeżeli ustanowiła pełnomocnika, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1.</p>
<p>~~§ 5. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom.—Doręczenie stronie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie jej o terminach posiedzeń i innych czynności objętych planem. Jeżeli plan obejmuje obowiązki, które strona musi wykonać osobiście, w szczególności stawienie się w celu udziału w czynnościach wymagających jej osobistego stawiennictwa, doręcza się go także bezpośrednio stronie, z wyjątkiem strony, o której mowa w art. 1135⁵ § 1. W takim przypadku doręczenie planu zastępuje także wezwanie strony do wykonania tych obowiązków.—O skutkach tych należy stronę pouczyć.~~</p>	<p>§ 5. Doręczenie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie strony o terminach objętych nim posiedzeń i innych czynności, a także zastępuje wezwanie strony do wykonania wskazanych w nim obowiązków, o czym należy stronę pouczyć.</p>
<p>Art. 205¹¹ § 1. Jeżeli plan rozprawy stał się</p>	<p>Art. 205¹¹ § 1. Plan rozprawy wiąże sąd</p>

<p>~~nieaktualny, sąd może w drodze postanowienia dokonać w nim zmiany. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha stron, informując je jednocześnie o zakresie zamierzonej zmiany.~~</p>	<p>w zakresie zawartych w nim rozstrzygnięć, o których mowa w art. 205⁹ § 1. Zmiany planu rozprawy w tym zakresie sąd może dokonać postanowieniem. Zmiana terminów rozprawy następuje w drodze zarządzenia przewodniczącego.</p>
<p>~~§ 2. Jeżeli choć jedna ze stron sprzeciwi się zamierzonej przez sąd zmianie, przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nie dotyczy to przypadku, w którym zmiana planu rozprawy obejmuje jedynie wyznaczenie dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron.~~</p>	<p>§ 2. W razie potrzeby rozstrzygnięcia o dowodach nieobjętych planem rozprawy sąd wydaje odrębne postanowienie dowodowe.</p>
<p>~~§ 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy. W takim przypadku przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. Pierwotny plan rozprawy traci moc w części, w której nowy plan jest odmienny.~~</p>	<p>§ 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy. Czynności dokonane na podstawie poprzedniego planu rozprawy zachowują moc, chyba że sąd postanowi inaczej. Na zgodny wniosek stron sąd wyznacza kolejne posiedzenie przygotowawcze.</p>
<p>~~§ 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.~~</p>	<p>§ 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów, chyba że przewodniczący zarządzi inaczej.</p>
<p>Art. 205¹² § 1. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone</p>	<p>Art. 205¹² § 1. Jeżeli wyznaczono posiedzenie przygotowawcze, strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia projektu planu rozprawy albo sporządzenia</p>

po zatwierdzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później.	planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone po zatwierdzeniu projektu planu rozprawy albo sporządzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później.
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Konieczne jest także dokonanie korekty normatywnego kształtu planu rozprawy (art. 205⁹ KPC). W pierwszej kolejności należy podnieść, że w obecnym modelu obligatoryjna część planu rozprawy zakłada jedynie konieczność wydania rozstrzygnięć odnośnie do wniosków dowodowych, co pozostaje w rozdźwięku z samą nazwą instytucji. Sam bowiem semantyczny sens pojęcia „plan” zakłada, że chodzi o pewną strukturę uporządkowaną w przestrzeni lub czasie (słownik języka polskiego PWN definiuje plan m.in. jako „to, co się zamierza zrobić”, „szkic, układ czegoś” względnie „porządek zajęć lub czynności przewidzianych do wykonania”, por. <https://sjp.pwn.pl/szukaj/plan.html>, dostęp z 15.06.2020 r.). Powyższe prowadzi do przyjęcia, że immanentnym elementem planu rozprawy powinno być też określenie porządku przeprowadzanych na rozprawie dowodów. Oznacza to określenie, jakie dowody i w jakiej kolejności powinny zostać przeprowadzone. Może się to odbyć przez samo wymienienie kolejności przeprowadzania dowodów (np. ze wskazaniem, ile czasu przewiduje się na czynność) względnie przez określenie kolejnych posiedzeń za pomocą liczby porządkowej i wskazanie, jakie dowody mają być na nich przeprowadzane, albo też – jeżeli to na danym etapie możliwe – wskazanie od razu dat przynajmniej części tych posiedzeń. Konsekwencją powyższego jest konieczność uchylecia pkt 5) w § 2 zmienianego przepisu. Odwołanie do wskazanych artykułów w § 4 jest zbędne, albowiem przepisy te, odnosząc się do rozprawy i zasad jej planowania, mają zastosowanie wprost przy sporządzaniu planu rozprawy. Dodatkowo wymaga przesądzenia, że jeżeli na etapie sporządzania planu rozprawy rozstrzyganie co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne (ze względu

np. na konieczność rozstrzygnięcia w pierwszej kolejności o zasadzie odpowiedzialności pozwanego, a dopiero w drugiej - o jej zakresie), sąd w planie rozprawy określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego. Rozwiązuje to dyskusję, czy plan rozprawy powinien zawierać rozstrzygnięcia dotyczące wszystkich zgłoszonych wniosków dowodowych, w tym wniosków o charakterze ewentualnym (tj. uzależnionym od przebiegu postępowania dowodowego).

Zmiany w art. 205¹⁰ KPC zawierają dalsze korekty istniejących rozwiązań w zakresie instytucji planu rozprawy. Przewidują one, że rolą stron jest jedynie opracowanie projektu planu rozprawy, zaś sam projekt uzyska status planu rozprawy dopiero z momentem zatwierdzenia go przez sąd, co następuje każdorazowo w drodze postanowienia (także, gdy sąd sporządza plan rozprawy z własnej inicjatywy). Takie rozwiązanie jest pożądane również z uwagi na fakt, że nieodłącznym jego elementem są rozstrzygnięcia dotyczące dowodów, co przemawia właśnie za tym, aby plan rozprawy miał charakter czynności stricte orzeczniczej, a nie zarządzenia przewodniczącego, które mają z zasady charakter porządkowy. Nowelizowany art. 205⁵ § 2 KPC przesądza o tym, że skoro do posiedzenia przygotowawczego mają zastosowanie przepisy o posiedzeniu niejawnym, to również do planu rozprawy należy stosować przepisy o postanowieniach wydawanych na posiedzeniu niejawnym, z uwzględnieniem przewidzianych w ustawie odrębności. Tym samym orzeczenie wydaje sąd jednoosobowo obsadzony przez sędziego - przewodniczącego. Zmiany uwzględniają również sytuacje, gdy jedna ze stron odmawia udziału w sporządzeniu projektu planu rozprawy lub istnieje między stronami spór co do treści projektu. W tym przypadku wskazuje się, że nie stoi to na przeszkodzie wydaniu przez sąd postanowienia w przedmiocie sporządzenia planu rozprawy. Jednocześnie dla wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości wskazano, że postanowienie sądu nie jest zaskarżalne.

Zmiany z art. 205¹¹ KPC zmierzają z jednej strony do wyeliminowania wątpliwości dotyczących zasad i dopuszczalnego zakresu modyfikacji planu rozprawy, z drugiej zaś strony eliminują istniejące bariery w tym zakresie, które skutecznie mogły zniechęcać orzeczników do szerszego korzystania z omawianej instytucji. Konsekwencją założenia, że plan rozprawy powstaje na skutek postanowienia sądu (czy to przez zatwierdzenie projektu sporządzonego przez strony, czy to na skutek

autonomicznej czynności sądu), jest przyjęcie, że sąd może zmieniać to postanowienie tak jak każde inne postanowienie dowodowe (vide art. 240 § 1 KPC). Jeżeli chodzi o dodatkowe posiedzenie przygotowawcze, mamy tu do czynienia z odwróceniem dotychczasowej zasady, przez przyjęcie, że wyznacza się je tylko na zgodny wniosek stron.

Doprecyzowano też instytucję nowego planu rozprawy. Dotychczasowe brzmienie § 3 mogło budzić wątpliwości co do sensu sformułowania, że „pierwotny plan traci moc w części”, co pozostawało w pewnym rozdzwieku z ideą „nowego” planu. Z drugiej strony należało mieć na względzie, że na gruncie dotychczasowego planu mogły zostać dokonane pewne czynności postępowania dowodowego i całkowite uchylene dotychczasowego planu, wraz z zawartymi w nich rozstrzygnięciami, mogłoby rodzić uzasadnione pytanie co do ich następczej delegitymizacji. Nowe brzmienie § 3 wątpliwości te rozwiewa.

Zmiana art. 205¹² § 1 KPC jest konsekwencją wprowadzenia nowych rozwiązań w zakresie zatwierdzenia projektu planu rozprawy albo sporządzenia go we własnym zakresie przez sąd.

Komentarz

Zmiana doprecyzowuje zakres planu rozprawy i analogicznie porządkuje pozostałe regulacje. Celowe jest wprowadzenie uregulowania umożliwiającego sądowi określenie w planie rozprawy warunków lub terminu wydania postanowienia dowodowego, jeśli na etapie jego sporządzania rozstrzygnięcie co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne. W praktyce rzeczywiście bowiem na początkowym etapie sporu definitywne rozstrzygnięcie w przedmiocie przeprowadzanych dowodów mogłoby okazać się przedwczesne.

Konsekwentnie, wprowadzono też rozwiązanie, zgodnie z którym projekt planu rozprawy podpisany przez obecne strony sąd zatwierdza postanowieniem, jak również, że w razie sporu co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy, odmowy lub niemożności złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy lub w razie braku podstaw do zatwierdzenia projektu planu

rozprawy sąd postanowieniem sporządza plan rozprawy przez spisanie odrębnej sentencji.

Plan rozprawy wiąże sąd w zakresie zawartych w nim rozstrzygnięć co do wniosków dowodowych stron oraz porządku przeprowadzanych na rozprawie dowodów. Wprowadzono jednak rozwiązanie, zgodnie z którym zmian w tym zakresie sąd może dokonać postanowieniem, natomiast zmiana terminów rozprawy następuje w drodze zarządzenia przewodniczącego. Ustawodawca przewidział także, że w razie potrzeby rozstrzygnięcia o dowodach nieobjętych planem rozprawy, sąd wydaje odrębne postanowienie dowodowe. Doprecyzowanie tej kwestii wydaje się być celowe. Rozwiewa ono bowiem ewentualne praktyczne wątpliwości dotyczące możliwości rozstrzygnięcia w zakresie wniosków dowodowych, które nie zostały objęte planem rozprawy oraz modyfikacji rozstrzygnięć, które już zapadły.

WAŻNE:

- 1) Sąd w planie rozprawy określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego jeśli na etapie jego sporządzania rozstrzygnięcie co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne.
- 2) Sąd zatwierdza postanowieniem projekt planu rozprawy podpisany przez obecne strony. W razie sporu co do treści planu rozprawy sąd postanowieniem sporządza plan rozprawy przez spisanie odrębnej sentencji.
- 3) Plan rozprawy wiąże sąd w zakresie zawartych w nim rozstrzygnięć co do wniosków dowodowych stron oraz porządku przeprowadzanych na rozprawie dowodów. Zmiany planu rozprawy w tym zakresie sąd może dokonać postanowieniem.
- 4) W razie potrzeby rozstrzygnięcia o dowodach nieobjętych planem rozprawy, sąd wydaje odrębne postanowienie dowodowe.

7. Środki zaskarżenia

7.1. Uzasadnianie i doręczanie postanowień

(art. 1 pkt 44 ustawy nowelizującej)

	<p>Art. 357. § 2². Ilekcrcć przepis szczególcny nakazuje sáduwi uzasadnic z urzêdu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, postanowienie to dorêcza siê z urzêdu z uzasadnieniem.</p>
	<p>§ 2³. Podlegajáce zaskarzeniu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sádc moze z urzêdu uzasadnic, jezeli pozwoli to na usprawnienie postêpowania lub jezeli postanowienie dotyczy przyznania zwrotu kosztów osobie niebêdájcej stroná. W takim przypadku postanowienie z uzasadnieniem dorêcza siê wszystkim stronom lub osobom, których to postanowienie dotyczy.</p>
	<p>§ 2⁴. Dorêczenie przez sádc z urzêdu postanowienia z uzasadnieniem wydanego na posiedzeniu niejawnym zwalnia stronê od obowiázkuc zgłoszenia wniosku o dorêczenie postanowienia z uzasadnieniem.</p>
<p>~~§ 3. Uzasadnienie postanowienia sporzádc siê w terminie tygodnia od dnia wplywu do wlásciwego sádu~~</p>	<p>§ 3. O ile przepis szczególcny nie nakazuje dorêczyc z urzêdu postanowienia z uzasadnieniem,</p>

<p>~~wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami od dnia usunięcia tych braków.~~</p>	<p>uzasadnienie sporządza się w terminie tygodnia od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami - od dnia usunięcia tych braków.</p>
<p>§ 5. Wydając postanowienie, nawet niepodlegające zaskarżeniu, sąd może przy nim zwięźle wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeżeli mając na względzie okoliczności sprawy uzna, że pozwoli to na usprawienie postępowania.</p>	<p>§ 5. Wydając postanowienie, nawet niepodlegające zaskarżeniu, sąd może przy nim zwięźle wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeżeli mając na względzie okoliczności sprawy uzna, że pozwoli to na usprawienie postępowania. Wskazanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia następuje w sposób odróżniający je od uzasadnienia postanowienia.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Art. 357 § 2² KPC wprowadza ogólną regułę, zgodnie z którą ilekroć przepis szczególny nakazuje sądowi uzasadnić z urzędu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, postanowienie to doręcza się z urzędu z uzasadnieniem. Natomiast art. 357 § 2³ KPC stanowi wyjątek od zasady określonej w § 2¹ tego artykułu i polega na umożliwieniu sporządzenia uzasadnienia postanowienia podlegającego zaskarżeniu wydanego na posiedzeniu niejawnym, bez uprzedniego wniosku strony o sporządzenie takiego uzasadnienia. Skorzystanie z takiej możliwości powinno być podyktowane przesłanką sprawniejszego rozpoznania sprawy. To bowiem do orzecznika powinna należeć decyzja, czy uzasadnienie orzeczenia z urzędu wiąże się dla niego ze zbędnym angażowaniem sił, które na danym etapie mogłyby zostać lepiej alokowane w bieżące załatwianie innych spraw, czy też większym kosztem - z perspektywy organizacji pracy - jest dla niego powrót do tego samego zagadnienia po kilku tygodniach. W wielu przypadkach konieczność następczego sporządzenia uzasadnienia wiąże się z koniecznością

ponownego zapoznania się z aktami sprawy, co z perspektywy orzecznika jest stratą czasu. Z obiektywnego punktu widzenia uzasadnianie orzeczeń z urzędu jest celowe i pożądane w przypadkach, gdy np. strona jest zwolniona od kosztów sądowych w całości – wtedy wniosek o sporządzenie uzasadnienia nie podlega opłacie, jest zatem duże prawdopodobieństwo, że i tak zostanie złożony. Z kolei w sytuacji, gdy strona korzysta z częściowego zwolnienia od kosztów sądowych, może zachodzić konieczność rozpoznania wniosku o zwolnienie od opłaty od wniosku o sporządzenie uzasadnienia. W praktyce wydłuża to postępowanie – wniosek taki może zostać przekazany do rozpoznania przez referendarza, na którego postanowienie – w przypadku oddalenia wniosku – przysługuje skarga, którą trzeba rozpoznać. Podobnie rzecz się ma, gdy osoba niebędąca stroną, która żądała zwrotu kosztów, chciałaby poznać przyczyny rozstrzygnięcia (brak uzasadnionych podstaw do pobierania od niej opłat, zwłaszcza od biegłego). Tym samym istnieją sytuacje, w których jednoczesne sporządzenie uzasadnienia wraz z postanowieniem, z uwagi na jego małą objętość, może leżeć w interesie orzecznika i istotnie przyczynić się do odciążenia go od zbędnych obowiązków. Ze względu na fakt, że dyskrejonalna decyzja o odstąpieniu od uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym pośrednio wpływa na sytuację fiskalną stron, przyjęto, że dla zachowania równości praw stron takie postanowienie wraz z uzasadnieniem ma być doręczane stronie oraz osobom, których to postanowienie dotyczy. Z kolei dla uniknięcia wszelkich wątpliwości, w art. 357 § 2⁴ KPC, wprowadza się wprost rozwiązanie, w myśl którego doręczenie przez sąd z urzędu odpisu postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym z uzasadnieniem zwalnia stronę od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

Brzmienie art. 357 § 3 KPC ma na celu doprecyzowanie, że uzasadnienie postanowienia sporządza się w terminie tygodniowym od dnia wpływu do sądu wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, a jeżeli wniosek był dotknięty brakami – od dnia usunięcia tych braków, ale jedynie w przypadku, gdy przepis szczególny nie nakazuje doręczyć z urzędu postanowienia z uzasadnieniem. W takich bowiem sytuacjach (np. art. 518¹ § 3² KPC, art. 766¹ § 1 KPC) uzasadnienie należy sporządzić wraz z wydaniem postanowienia. Wydaje się bowiem oczywiste, że skoro przewidziano doręczenie postanowienia wraz

z uzasadnieniem, co ma z kolei sprzyjać sprawności postępowania, zamierzeniem jest sporządzenie uzasadnienia wraz z wydaniem postanowienia, nie zaś w terminie np. tygodniowym.

Ponieważ w praktyce orzeczniczej pojawiła się błędna interpretacja art. 357 § 5 KPC, zrównująca zasadnicze powody rozstrzygnięcia z pisemnym uzasadnieniem postanowienia, zdecydowano się na jej wyeliminowanie. Owe problemy mogłyby się zwielokrotnić na gruncie zmian § 2². Użyte w przepisie sformułowanie „nawet” wskazuje, że związane wskazanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia dotyczy także postanowienia podlegającego zaskarżeniu. W takich przypadkach fakt podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia może wprowadzać stronę w błąd co do obowiązku złożenia wniosku o uzasadnienie. Ryzyko takie zwiększa się w przypadku profesjonalnych pełnomocników, których nie poucza się o możliwości zaskarżenia orzeczenia (może wtedy powstawać wątpliwość, czy orzeczenie zostało doręczone wraz z uzasadnieniem, czy podane motywy jedynie pozornie przypominają uzasadnienie, nie będąc nim). Także orzecznicy mieli dylemat, czy zasadnicze powody rozstrzygnięcia w ogóle należy podpisywać. Sposobem na wyeliminowanie powyższych wątpliwości jest wskazywanie zasadniczych motywów rozstrzygnięcia w sposób odróżniający je od uzasadnienia postanowienia, o czym stanowi zdanie drugie § 5 w art. 357 KPC. Wystarczające w tym zakresie byłoby odrębne zatytułowanie tej części orzeczenia („zasadnicze motywy rozstrzygnięcia” zamiast „uzasadnienie”).

Komentarz

Wprowadzone zmiany należy ocenić pozytywnie. Znowelizowane przepisy precyzują bowiem komu i w jakich przypadkach postanowienia wraz z uzasadnieniem będą doręczane z urzędu. Przyznanie sądom możliwości uzasadniania z urzędu zaskarżalnych postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym stanowi jeden ze sposobów realizacji zasady szybkości postępowania (art. 6 § 1 KPC) i może przyczynić się do przyspieszenia rozpoznawania spraw, o ile sądy zdecydują się na korzystanie z tego uprawnienia w szerokim zakresie.

Dla praktyki doniosłe znaczenie ma nowelizacja art. 357 § 5 KPC, nakazująca sądom wyraźne odróżnianie uzasadnienia postanowienia od wskazania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. Respektowanie powyższego wymogu przez sądy pozwoli uniknąć uchybienia terminowi do złożenia wniosku o uzasadnienie lub wniesienia zażalenia wprost (w przypadku nieprecyzyjnego oznaczenia zasadniczych powodów rozstrzygnięcia), bowiem warunkiem dopuszczalności zaskarżenia postanowienia jest uprzednie wystąpienie o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia.

WAŻNE:

- 1) Gdy przepis szczególny nakazuje sądowi uzasadnić z urzędu postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym, postanowienie to doręcza się z urzędu z uzasadnieniem.
- 2) Zaskarżalne postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd może uzasadnić z urzędu. W takim przypadku postanowienie z uzasadnieniem doręcza się wszystkim stronom lub osobom, których to postanowienie dotyczy.
- 3) W przypadku doręczenia przez sąd z urzędu postanowienia z uzasadnieniem, nie ma konieczności składania odrębnego wniosku o doręczenie postanowienia wraz z jego uzasadnieniem.
- 4) Wskazanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia następuje w sposób odróżniający je od uzasadnienia postanowienia.

7.2. Skład sądu II instancji

(art. 1 pkt 45 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 367 § 3. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie trzech sędziów. ~~Na posiedzeniu niejawnym sąd orzeka~~</p>	<p>Art. 367 § 3. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie trzech sędziów. Na posiedzeniu niejawnym sąd orzeka</p>
--	--

~~w składzie jednego sędziego,~~ ~~z wyjątkiem wydania wyroku.~~	w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem wydania postanowienia, o którym mowa w art. 224 § 3, lub wyroku.
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Jak wskazywano w uzasadnieniu art. 326¹ KPC, postanowienie o zamknięciu rozprawy może być wydane jedynie przez sędziów, przed którymi odbyło ostatnie posiedzenie jawne poprzedzające zamknięcie rozprawy. W konsekwencji także postanowienie o zamknięciu rozprawy wydawane na posiedzeniu niejawnym powinno być podpisane przez skład uprawniony do wydania wyroku, zgodnie z art. 224 § 3 KPC.

Komentarz

Zmiana art. 367 § 3 KPC ma charakter porządkujący i precyzujący – stanowi konsekwencję dodania przepisu art. 224 § 3 KPC i usuwa ewentualne wątpliwości interpretacyjne, które mogłyby się pojawić przy wyznaczaniu składu sądu II instancji uprawnionego do wydania postanowienia o zamknięciu rozprawy apelacyjnej na posiedzeniu niejawnym. Postanowienie w tym przedmiocie, podobnie jak wyrok wydany na tym samym posiedzeniu, zapadać będzie w składzie trzech sędziów.

WAŻNE:

Na posiedzeniu niejawnym sąd orzeka w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem wydania postanowienia w przedmiocie zamknięcia rozprawy na posiedzeniu niejawnym lub wyroku.

7.3. Zachowanie terminu do wniesienia apelacji

(art. 1 pkt 46 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 369 § 3. ~~Termin, o którym mowa w § 1, uważa się za zachowany~~ także wtedy, gdy przed ~~jego~~ upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. ~~W takim przypadku~~ sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.</p>	<p>Art. 367 § 3. ~~Terminy, o których mowa w § 1 i 1¹, uważa się za zachowane~~ także wtedy, gdy przed ~~ich~~ upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji. ~~W takich przypadkach~~ sąd ten zawiadamia sąd pierwszej instancji o wniesieniu apelacji i żąda przedstawienia akt sprawy.</p>
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 369 § 3 KPC ma charakter redakcyjny i jest konsekwencją dodania w art. 369 KPC przepisu § 1¹ w art. 1 pkt 128) lit. a ustawy nowelizującej z dnia 4.07.2019 r. Zmiana w obrębie art. 369 § 1¹ KPC spowodowała konieczność zmiany odesłania zawartego w art. 369 § 3 KPC, tak aby swoim zakresem obejmowało § 1 i 1¹ art. 369 KPC, a nie jak dotychczas jedynie § 1. Intencją ustawodawcy jest bowiem, aby termin – zarówno przewidujący złożenie apelacji w terminie dwóch tygodni (art. 369 § 1 KPC), jak i w terminie trzech tygodni (art. 369 § 1¹ KPC) – był uznawany za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu II instancji.

Komentarz

Zmiana przepisu art. 369 § 3 KPC usuwa lukę powstałą na gruncie ustawy nowelizującej z 4.07.2019 r. Literalna wykładnia powyższego przepisu w aktualnym brzmieniu prowadzi do wniosku, że w przypadku złożenia apelacji z uwzględnieniem wydłużonego trzytygodniowego terminu bezpośrednio w sądzie II instancji, termin do wniesienia apelacji nie zostałby zachowany. Brak jest

jakiegokolwiek racjonalnego uzasadnienia dla ustalenia odmiennych, niezwykle doniosłych skutków prawnych wniesienia apelacji bezpośrednio do sądu II instancji w zależności od długości przysługującego stronie terminu do jej wniesienia.

WAŻNE:

Termin na wniesienie apelacji uważa się za zachowany także wtedy, gdy strona przed jego upływem wniosła apelację do sądu II instancji.

7.4. Sporządzenie uzasadnienia wyroku w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

(art. 1 pkt 47 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 387 § 4. Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku ani transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia, a w sprawie została wniesiona skarga kasacyjna lub skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od dnia ~~wniesienia skargi, a jeżeli skarga była dotknięta brakami od dnia usunięcia tych braków~~. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.</p>	<p>Art. 387 § 4. Jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku ani transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia, a w sprawie została wniesiona skarga kasacyjna lub skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sporządza się je w terminie dwóch tygodni od dnia ~~wpływu skargi do sądu, a jeżeli skarga była dotknięta brakami - od dnia usunięcia tych braków~~. Uzasadnienie można ograniczyć do zakresu, którego dotyczy skarga.</p>
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 387 § 4 zd. 1 KPC zasadniczo sprowadza się do zastąpienia w tym przepisie wyrazu „wniesienia” wyrazem „wplywu”, w odniesieniu do momentu początkowego, od którego należy liczyć termin do sporządzenia uzasadnienia wyroku. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 329 § 2 KPC oraz art. 357 § 3 KPC, sporządzenie uzasadnienia wyroku i odpowiednio – postanowienia – powinno nastąpić w terminie liczonym od dnia wpływu do właściwego sądu wniosku o uzasadnienie. Podobne rozwiązanie, uwzględniające jednak specyfikę postępowania przed sądem II instancji, powinno dotyczyć sporządzenia uzasadnienia w przypadku, jeżeli nie sporządzono pisemnego uzasadnienia wyroku ani transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia, a została złożona skarga kasacyjna lub skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wtedy też, sporządzenie uzasadnienia powinno nastąpić w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu skargi do sądu, a jeżeli skarga była dotknięta brakami – od dnia usunięcia tych braków.

Komentarz

Skarga kasacyjna lub skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wniesiona w terminie, jeżeli zostanie złożona w biurze podawczym lub nadana do sądu II instancji pocztą. Zasadne jest więc ujednoczenie skutków obu tych sytuacji i przyjęcie, że termin do sporządzenia uzasadnienia orzeczenia liczony będzie od dnia wpływu skargi do sądu. Z uwagi na fakt, że dopiero skarga nieobjęta brakami może być dalej procedowana, w pełni uzasadnione jest przyjęcie, że do czasu usunięcia takich braków, nie ma podstaw do sporządzenia uzasadnienia.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem SN, przepis art. 387 § 4 KPC znajduje zastosowanie w tych sprawach, w których skargę kasacyjną wnosi podmiot niebędący stroną postępowania (Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich).

WAŻNE:

Pisemne uzasadnienie wyroku lub transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia sporządza się w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do sądu, a jeżeli skarga była dotknięta brakami – od dnia ich usunięcia.

7.5. Zażalenie do sądu II instancji – przedmiot, termin, skład sądu

(art. 1 pkt 48 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 394 § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:</p>	<p>Art. 394 § 1. Zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest: 5¹) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;</p>
<p>§ 2. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu – od dnia jego doręczenia.</p>	<p>§ 2. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, w tym także w przypadku gdy doręczenie to nastąpiło z urzędu. Jeżeli przy wydaniu postanowienia sąd odstąpił od jego uzasadnienia, termin liczy się od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli podlegało ono doręczeniu – od dnia jego doręczenia.</p>
	<p>§ 4. Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu, ale nie określa, jaki sąd ma je rozpoznać, zażalenie</p>

	rozpoznaje sąd drugiej instancji.
--	-----------------------------------

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Ze względu na wagę i znaczenie instytucji sprostowania lub wykładni orzeczenia, które nierzadko mają zasadniczy wpływ na interpretację sentencji wyroku (a tym samym na prawa stron), jest pożądane, aby zażalenie w tym przedmiocie przysługiwało do sądu wyższego szczebla. Dlatego też wprowadzono stosowną zmianę w art. 394 § 1 KPC przez dodanie pkt 5').

W konsekwencji dopuszczenia możliwości doręczania odpisów postanowienia wraz z uzasadnieniem wprowadza się zmiany w 394 § 2 KPC. Zmiany przewidują, że termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, także w przypadku gdy doręczenie to nastąpiło z urzędu. Chodzi o wyeliminowanie absurdalnej sytuacji, w której strona po uzyskaniu uzasadnienia z urzędu nadal zmuszona byłaby występować z wnioskiem o uzasadnienie tylko po to, aby móc wnieść zażalenie. Nowe rozwiązanie eliminuje dopuszczalność odpowiedniego stosowania art. 331 § 2 KPC, zgodnie z którym sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

Przepis art. 394 § 4 KPC ma charakter porządkujący i precyzujący. W praktyce orzeczniczej dochodziło bowiem do wątpliwości co do sposobu rozpoznawania zażaleń przewidzianych w przepisach szczególnych, a niewymienionych w art. 394 KPC czy art. 394^{1a} KPC. Mianowicie mogły zachodzić wątpliwości, czy podlegają one rozpoznaniu przez inny skład sądu I instancji (tzw. zażalenie poziome), czy też przez sąd II instancji (tzw. zażalenie zwykłe). Przepis ten jednoznacznie usuwa powyższe wątpliwości. Warto dodać, że już przy wprowadzeniu do postępowania cywilnego instytucji tzw. zażalenia poziomego pierwotnym zamysłem ustawodawcy było utrzymanie zasady, że do rozpoznawania zażaleń powołany jest sąd II instancji, a tzw. zażalenie poziome stanowi wyjątek od zasady w kwestiach wпадkowych o mniejszym ciężarze gatunkowym.

Komentarz

Sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa mogą mieć istotne znaczenie na etapie wykonywania orzeczenia. Niejednokrotnie treść rozstrzygnięcia może budzić istotne wątpliwości, które mogą zostać usunięte wyłącznie w trybie przewidzianym w przepisach art. 350 KPC oraz art. 352 KPC. Poddanie postanowień sądu I instancji w powyższym zakresie kontroli sądu II instancji jest więc zmianą pozytywną.

Na skutek nowelizacji doprecyzowano, że termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, także w przypadku, gdy doręczenie nastąpiło z urzędu.

Równie istotne znaczenie dla praktyki ma wprowadzenie regulacji przewidującej domniemanie rozpoznawania zażaleń przez sąd II instancji. Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu, ale nie określa, jaki sąd ma je rozpoznać, rozpoznanie zażalenia należy do właściwości sądu II instancji. Powyższe dotyczy rozpoznawania zażaleń niewskazanych wprost w art. 394 KPC czy art. 394^{1a} KPC.

WAŻNE:

- 1) Doręczenie z urzędu postanowienia wraz uzasadnieniem zwalnia stronę od obowiązku złożenia wniosku o doręczenie takiego postanowienia wraz z uzasadnieniem oraz powoduje rozpoczęcie biegu tygodniowego terminu do wniesienia zażalenia.
- 2) Zażalenie na postanowienie sądu I instancji, którego przedmiot stanowi sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa, wnosi się do sądu II instancji.
- 3) Jeżeli przepis szczególny przewiduje, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu, ale nie określa, jaki sąd ma je rozpoznać, zażalenie rozpoznaje sąd II instancji.

7.6. Przepisy stosowane przy rozpoznaniu zażalenia do SN

(art. 1 pkt 49 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 394¹ § 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, ~~art. 397 § 1~~, art. 398⁶ § 3, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷ i art. 398²¹.</p>	<p>Art. 394¹ § 3. Do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395, art. 397 § 1 i 1', art. 398⁶ § 3, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷ i art. 398²¹.</p>
--	---

Komentarz

Zmiana ma charakter porządkujący i precyzujący – stanowi konsekwencję dodania § 1' w art. 397 KPC, zgodnie z którym sąd II instancji odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie, jeżeli podlegało ono odrzuceniu przez sąd I instancji, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie. Odpowiednie stosowanie tego przepisu podczas rozpoznania zażalenia przez SN umożliwi temu sądowi wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie odrzucenia zażalenia bez konieczności zwracania akt sądowi II instancji w przypadku przeoczenia podstaw do jego odrzucenia przez sąd zobowiązany do kontroli formalnej.

WAŻNE:

SN odrzuca zażalenie w składzie jednego sędziego, jeśli podlegało ono odrzuceniu przez sąd II instancji, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

7.7. Zażalenie do innego składu sądu I instancji

(art. 1 pkt 50 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 394^{1a} § 1. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:</p>	<p>Art. 394^{1a} § 1. Zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:</p>
<p>~~8) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;~~</p>	<p>8) (uchylony);</p>
<p>9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;</p>	<p>9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora, kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;</p>
	<p>§ 1¹. Sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.</p>
<p>§ 3. Jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji.</p>	<p>§ 3. Jeżeli w sądzie pierwszej instancji nie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie rozpoznaje sąd drugiej instancji. Okoliczność, o której mowa w zdaniu pierwszym, nie podlega badaniu przez sąd drugiej instancji.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Konsekwencją wprowadzonego w art. 394 § 1 pkt 5a) KPC, tj. zaliczenia postanowień, których przedmiotem jest sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa do katalogu postanowień, na które zażalenie rozpoznaje sąd II instancji, jest uchylenie pkt 8) w art. 394^{1a} § 1 KPC. Przepis ten przewidywał bowiem rozpoznanie zażaleń w przedmiocie sprostowania lub wykładni orzeczenia albo ich odmowy przez inny skład sądu I instancji. Jednocześnie do katalogu rozstrzygnięć, które powinny podlegać zaskarżeniu, należy zaliczyć wynagrodzenie dla kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie (zmiana w § 1 pkt 9).

Celem art. 394^{1a} § 1¹ KPC jest dookreślenie, że w postępowaniu wywołanym zażaleniem „poziomym” właściwym do jego kontroli formalnej i w konsekwencji odrzucenia jest sąd w składzie jednego sędziego. Celu tego nie udało się osiągnąć za pomocą generalnego odesłania do przepisów o apelacji, bo jego realizacja w postępowaniu apelacyjnym nastąpiła przez określenie składu dla forum – posiedzenia niejawnego – na którym podejmuje się decyzję o odrzuceniu apelacji, przy czym generalnie w tym postępowaniu rozstrzygnięcia merytoryczne zapadają na rozprawie. Odesłanie to nie jest jednoznaczne dla postępowania zażaleniowego, w którym również decyzje merytoryczne co do zażalenia podejmowane są na posiedzeniu niejawnym. Stąd przewagę uzyskała praktyka, która wzorcem postępowania zażaleniowego czyni art. 395 § 1 KPC, przewidujący przekazanie sprawy z zażaleniem bezpośrednio sądowi i składowi właściwemu do jego rozpoznania, co oznacza, że decyzje rozstrzygające o formalnym bycie tego środka odwoławczego podejmuje ten sam skład. Ograniczenie tego wzorca niniejszą ustawą było niewystarczające dla losów zażaleń poziomych, nadal bowiem wymykałyby się pożądanemu wzorcowi zażalenia obarczone brakami. Wprowadzenie zmian w obrębie dodawanego paragrafu wynika zatem z potrzeby odmiennego niż ma to miejsce na gruncie nowelizowanego art. 395 § KPC uregulowania zasad postępowania przez sąd I instancji, w przypadku gdy zachodzą podstawy do odrzucenia tzw. zażalenia poziomego. W takim przypadku samo zażalenie dotyczy czynności enumeratywnie wymienionych w art. 394^{1a} § 1 KPC, mających charakter wpadkowy. Nic nie stoi zatem na przeszkodzie temu, aby to

sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, we własnym zakresie podejmował czynności do uzupełnienia braków wniesionego zażalenia, jak też wydawał rozstrzygnięcie o jego ewentualnym odrzuceniu. Przepis ten w celu rozstrzygnięcia, kto podejmuje czynności w tym zakresie, stanowi, że wydanie stosownego rozstrzygnięcia następuje przed przekazaniem zażalenia do innego składu tego sądu. Może je zatem podejmować również sędzia, który wydał zaskarżone postanowienie. Od rozstrzygnięcia w przedmiocie odrzucenia zażalenia może przysługiwać, na zasadach ogólnych, zażalenie do innego składu sądu I instancji (stosownie do art. 394^{1a} § 1 pkt 1²) KPC).

Kolejną zmianą o charakterze porządkującym i uściślającym jest dodanie w art. 394^{1a} § 3 KPC zdania drugiego, które precyzuje, że sąd II instancji nie bada, na czym polega niemożność utworzenia składu do rozpoznania zażalenia w danym sądzie, ani też nie ma w tym zakresie kompetencji do oceniania decyzji prezesa sądu. Wynika to po pierwsze z faktu, że ustalenie sytuacji w danym sądzie, jego obsady etatowej i ewentualnych nieobecności orzeczników albo ich specjalizacji, jest zagadnieniem stricte ustrojowym. Pozostaje ono bez żadnego związku z przedmiotem postępowania, stąd też nie powinno mieścić się w ramach nadzoru judykacyjnego II instancji, który powinien skupiać się wyłącznie na okolicznościach sprawy, odzwierciedlonych w treści akt sprawy. Byłoby to niedopuszczalne wkraczanie w zakres administracji sądowej, za którą odpowiedzialność ponosi prezes sądu i z której jest rozliczany przez przełożonych służbowych.

Niezależnie od powyższego, zmiana wpisuje się w istniejący model, gdzie zasadą jest rozpoznawanie zażaleń przez sąd II instancji jako właściwy, a zażalenie poziome ma charakter pewnego „ułatwienia” proceduralnego, ukierunkowanego na sprawniejsze rozpoznawanie kwestii wpadkowych.

Komentarz

Zmianie uległ katalog postanowień, na które przysługuje zażalenie poziome (tj. rozpoznawane przez inny skład sądu I instancji). Zażalenia w przedmiocie

sprostowania lub wykładni orzeczeń albo ich odmowy rozpoznawane będą - odmiennie niż dotychczas - przez sąd II instancji, natomiast do właściwości sądu I instancji należeć będzie rozpoznawanie zażaleń na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest wynagrodzenie kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie.

Kontrola formalna zażalenia poziomego dokonywana będzie przez sąd I instancji, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie jednego sędziego, przed przekazaniem zażalenia do innego składu tego sądu. W przypadku stwierdzenia, że zażalenie jest spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne lub obarczone brakami, których strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, sąd w składzie jednego sędziego odrzuci zażalenie.

Warto zaznaczyć, że na postanowienie o odrzuceniu zażalenia przysługiwać będzie zażalenie do innego składu sądu I instancji, na zasadach ogólnych.

Nadto, jeżeli w sądzie I instancji nie będzie można utworzyć składu do rozpoznania zażalenia, zażalenie podlegać będzie rozpoznaniu przez sąd II instancji, który nie będzie uprawniony do badania kwestii braku możliwości utworzenia składu orzekającego w sądzie I instancji.

WAŻNE:

- 1) Katalog postanowień sądu I instancji, na które przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, został poszerzony o postanowienie w przedmiocie wynagrodzenie kuratora ustanowionego dla strony w danej sprawie.
- 2) Sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.

7.8. Zażalenie do innego składu sądu II instancji

(art. 1 pkt 51 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 394² § 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji.</p>	<p>Art. 394² § 1. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji, postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania i postanowienie o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji.</p>
<p>§ 1¹. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:</p> <p>1) odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,</p>	<p>§ 1¹. Zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji przysługuje także na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:</p> <p>1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,</p> <p>4¹) wynagrodzenie biegłego,</p>
	<p>§ 1². Jeżeli zażalenie, o którym mowa w § 1 i 1¹, jest spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne albo jego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, sąd odrzuca je w składzie jednego sędziego. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji.</p>
<p>§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1 i 1¹, przepisy art. 394 § 2 i 3 oraz</p>	<p>§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia, o którym mowa w § 1-1², przepisy art. 394 § 2 i 3 oraz</p>

art. 395 - 397 stosuje się odpowiednio.	art. 395 - 397 stosuje się odpowiednio.
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 394² § 1 i 1¹ KPC przewiduje poszerzenie katalogu postanowień sądu II instancji, na które przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, o postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania i postanowienia o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji, postanowienia w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia (pkt 1) oraz w przedmiocie wynagrodzenia biegłego (pkt 4¹). Celem zmian jest wyeliminowanie luki prawnej, która istnieje w zakresie niemożności zaskarżenia powyższych rozstrzygnięć sądu II instancji.

Zaznaczyć należy, że ustawodawca, zmieniając art. 117 § 6 KPC i powierzając rozpoznanie wniosku o ustanowienie adwokata (radcy prawnego) z urzędu w postępowaniu apelacyjnym sądowi II instancji, jednocześnie zagwarantował możliwość poddania rozstrzygnięcia o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołania kontroli w trybie zażalenia poziomego. Brak takiej gwarancji w odniesieniu do rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia od opłaty sądowej od apelacji nie znajduje racjonalnych podstaw i wydaje się być pominięciem ustawodawczym. Zwrócić trzeba także uwagę, że obecnie na postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia wydane przez sąd I instancji przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu (art. 394^{1a} § 1 pkt 1) KPC). „Przeniesienie” weryfikacji formalnej i fiskalnej apelacji do sądów II instancji rodzi konieczność umożliwienia stronie zaskarżenia tego rodzaju rozstrzygnięć wydanych przez sąd II instancji, a w konsekwencji - biorąc pod uwagę kompetencje referendarza w tego typu sprawach - także orzeczeń referendarza sądowego. W chwili obecnej istnieją wątpliwości, czy na postanowienie referendarza sądowego o odmowie zwolnienia od opłaty od apelacji wydane w sądzie II instancji przysługuje na podstawie art. 398²² § 1 KPC skarga (pytanie prawne do SN, sygn. akt: III CZP 80/20). Nie wydaje się również zasadne, aby kontrola w przedmiocie odmowy zwolnienia od

opłaty od apelacji była możliwa jedynie na wniosek mający podstawę w art. 380 KPC, a co za tym idzie, dopiero przy okazji rozpoznawania zażalenia (skargi) na odrzucenie apelacji z przyczyny jej nieopłacenia.

Podobna argumentacja leży u podstaw włączenia do katalogu postanowień zaskarżalnych zażaleniem do sądu II instancji postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia biegłego, o którym sąd orzeka po raz pierwszy. Na wstępie należy zaznaczyć, że problem braku możliwości poddania kontroli tego rozstrzygnięcia nie jest zagadnieniem nowym. W stanie prawnym obowiązującym do dnia 6 listopada 2019 r. ustawodawca w art. 394 § 1 pkt 9) KPC zapewnił możliwość wniesienia zażalenia do sądu II instancji m.in. na postanowienie sądu I instancji, którego przedmiotem było wynagrodzenie biegłego. W obecnym stanie prawnym na postanowienie sądu I instancji w tym przedmiocie przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu (art. 394^{1a} § 1 pkt 9). Przed zmianą dokonaną ustawą nowelizującą z dnia 4 lipca 2019 r. przepis art. 394² § 1 KPC nie przewidywał możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia biegłego, zaś sądy rozpoznawały zarzuty co do takich postanowień na zasadzie art. 380 KPC przy okazji rozpoznawania zażalenia na rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów procesu. Kwestia wynagrodzenia jest istotna na tyle tak dla biegłego, jak i stron postępowania, że powinna znaleźć się w katalogu postanowień sądu II instancji zaskarżalnych tzw. „zażaleniem poziomym”.

Dodatkowo, w celu wyeliminowania istniejącej luki, przewiduje się uzupełnienie § 1 omawianego artykułu, przez wskazanie, że zażalenie przysługuje też na wydane przez sąd II instancji postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

Dodatkowo, w celu przyspieszenia procedur przyjęto, że w sądzie II instancji zażalenie na zaskarżalne postanowienie wydane przez ten sąd może odrzucić jednoosobowo sędzia referent (art. 394² § 1² KPC). Należy zauważyć, że rozwiązanie to stanowi odpowiednik zawartego w projekcie art. 394^{1a} § 1¹ KPC. Skoro w sądzie I instancji sąd w składzie jednego sędziego może odrzucić zażalenie spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, a od postanowienia takiego przysługuje zażalenie poziome (art. 394^{1a} § 1 pkt 1²) KPC), to zagadnienie to powinno

być rozwiązane w sposób tożsamy w stosunku do postanowień sądu II instancji o odrzuceniu zażalenia na postanowienie wydane przez ten sąd. Z drugiej strony wprost wskazano, że na takie postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu II instancji. Skoro bowiem waga rozstrzygnięć zapadających w sądach obu instancji jest identyczna, a sędzia referent jednoosobowo (i niejako w I instancji) orzeka co do dopuszczalności zażalenia, to dla pełniejszej ochrony praw stron w obu przypadkach rozstrzygnięcia takie powinny być poddane kontroli poszerzonego składu tego samego sądu.

Zmiana art. 394² § 2 KPC ma charakter dostosowujący brzmienie przepisu do art. 394² § 1¹ i 1² KPC.

Komentarz

Rozszerzony został katalog postanowień sądu II instancji, na które przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu. Po nowelizacji, zażalenie do innego składu sądu II Instancji przysługiwać będzie na postanowienie:

- 1) o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania,
- 2) o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji,
- 3) w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia,
- 4) w przedmiocie wynagrodzenia biegłego.

Wprowadzone zmiany były konieczne z uwagi na skutki, jakie pociągają za sobą rozstrzygnięcia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania oraz o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji, a mianowicie zamykają one drogę do ponownego rozpoznania sprawy. W odniesieniu do wynagrodzenia biegłego, o którym sąd II instancji orzekł po raz pierwszy brak było dotychczas możliwości przeprowadzenia kontroli takiego rozstrzygnięcia – strona obciążona kosztami w określonej wysokości zobowiązana była je uiścić.

Istotne znaczenie dla praktyki ma wprowadzenie (a *de facto* przywrócenie) możliwości zaskarżania postanowień sądu II instancji w przedmiocie odmowy

zwolnienia od kosztów sądowych. W praktyce brak przepisu dopuszczającego taką możliwość powodował, że strona, której odmówiono zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięto takie zwolnienie na etapie składania apelacji, pozbawiona została niejednokrotnie (przy braku dostatecznych środków na uiszczenie opłaty sądowej) również możliwości rozpoznania apelacji, a więc kontroli instancyjnej skarżonego rozstrzygnięcia. Brak kontroli odwoławczej w przypadku odmowy zwolnienia od kosztów stanowił więc istotne ograniczenie prawa do sądu. W praktyce orzeczniczej wykształciło się wprawdzie stanowisko, zgodnie z którym kwestia spełnienia przesłanek do zwolnienia od kosztów sądowych była weryfikowana na etapie rozpoznawania zażalenia na postanowienie sądu II instancji o odrzuceniu apelacji. Zmiana przepisu usuwa rozbieżności w powyższym zakresie i wprowadza jednolite zasady w kwestii rozpoznawania wniosków o zwolnienie od kosztów na każdym etapie postępowania w obu instancjach.

Należy mieć na uwadze, że w przypadku wydania przez sąd II instancji postanowienia w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia konieczne jest złożenie wniosku o uzasadnianie takiego postanowienia, a nie jak dotychczas – uiszczenie opłaty sądowej (celem nadania apelacji dalszego biegu).

WAŻNE:

- 1) Katalog postanowień sądu II instancji, na które przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu, został poszerzony o postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, postanowienie o umorzeniu postępowania wywołanego wniesieniem apelacji, postanowienie w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych lub jego cofnięcie oraz postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia biegłego.
- 2) Jeżeli zażalenie poziome wniesione do sądu II instancji jest spóźnione, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne albo jego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie, sąd odrzuca je w składzie jednego sędziego. Na postanowienie przysługuje zażalenie do innego składu sądu II instancji.

7.9. Przedstawienie zażalenia sądowi właściwemu do jego rozpoznania

(art. 1 pkt 52 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 395 § 1. W przypadku wniesienia zażalenia sąd pierwszej instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania. ~~Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394^{1a} § 1 pkt 6 – od dnia wniesienia zażalenia.~~</p>	<p>Art. 395 § 1. W przypadku wniesienia zażalenia sąd pierwszej instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania, chyba że zażalenie jest spóźnione lub z mocy prawa niedopuszczalne. W takim przypadku sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, odrzuca zażalenie w składzie jednego sędziego.</p>
	<p>§ 1¹. Strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia, a w przypadkach gdy ustawa przewiduje doręczenie zaskarżonego postanowienia tylko jednej ze stron oraz w przypadkach wskazanych w art. 394^{1a} § 1 pkt 6 – od dnia wniesienia zażalenia.</p>
<p>§ 2. Jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może ~~na posiedzeniu niejawnym,~~ nie przesyłając akt sądowi drugiej instancji, uchylić zaskarżone postanowienie i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Od</p>	<p>§ 2. Jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może, nie przesyłając akt sądowi drugiej instancji, uchylić zaskarżone postanowienie i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Od ponownie wydanego postanowienia</p>

ponownie wydanego postanowienia przysługują środki odwoławcze na zasadach ogólnych.	przysługują środki odwoławcze na zasadach ogólnych.
---	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Celem zmiany § 1 w art. 395 KPC jest wyeliminowanie wątpliwości powstałych po uchynieniu art. 370 KPC. W chwili obecnej wątpliwości budzą zwłaszcza sytuacje, gdy do sądu I instancji wpływa zażalenie na określony rodzaj czynności sądu, mimo że przepis ustawy w ogóle nie przewiduje możliwości zaskarżenia tej kategorii czynności, a tym samym zażalenie jest niedopuszczalne. Z tej perspektywy niecelowe jest angażowanie w orzekanie o odrzuceniu takich zażaleń sądu orzekającego jako sąd II instancji, zwłaszcza gdy sądem właściwym do rozpoznania zażalenia jest sąd przełożony. W takich przypadkach przekazywanie sprawy wraz z aktami może prowadzić do niepotrzebnego wydłużenia postępowania. Z tego też względu ustanowiono wyjątek od zasady określonej w art. 395 § 1 zd. 1 KPC, że w przypadku zażalenia sąd I instancji niezwłocznie przedstawia je wraz z aktami sądowi właściwemu do jego rozpoznania, a co za tym idzie, nie bada zażalenia pod względem formalnym ani fiskalnym. W brzmieniu § 1 przesądzono, że zażalenie z mocy prawa niedopuszczalne może odrzucić sąd I instancji (choć można to pośrednio wywieść z art. 394^{1a} § 1 pkt 12) KPC) oraz że takie postanowienie wydaje się w składzie jednego sędziego. Przyjęto także, że również zażalenie spóźnione podlega odrzuceniu przez sąd I instancji. Powyższe oznacza a contrario, że opisane rozwiązania nie dotyczą sytuacji, w których zażalenie jest dotknięte brakami formalnymi lub fiskalnymi. W takiej sytuacji nie sposób uznać go za niedopuszczalne z mocy samego prawa, a ewentualna decyzja o odrzuceniu go powinna zostać poprzedzona wezwaniem do uzupełnienia braków przez właściwy sąd, tj. sąd II instancji. Badanie braków formalnych przez sąd I instancji nie daje się bowiem pogodzić z obecnym modelem postępowania międzyinstancyjnego i wykraczałoby poza rolę sądu pierwszej I. Do sądu tego nie powinno też należeć ewentualne rozpoznanie wniosku o przywrócenie terminu, gdyż to nie on jest adresatem zażalenia.

Z kolei kwestii odpowiedzi na zażalenie, objętej obecnie § 1, postanowiono poświęcić oddzielny § 1¹, rezygnując jednocześnie z możliwości wniesienia przez stronę przeciwną odpowiedzi na zażalenie, gdy przedmiotem zaskarżonego postanowienia było skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia (art. 394^{1a} § 1 pkt 6) KPC). Niecelowe jest bowiem wnoszenie przez strony odpowiedzi na zażalenie w przedmiocie rozstrzygnięcia, które w żaden sposób ich nie dotyczy.

Zmiana w § 2 art. 395 KPC ma charakter korygujący. Skoro bowiem zasadą jest, że sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów, zbędne jest powtarzanie w § 2, że w sytuacjach określonych w tym przepisie tzw. autokorekta może nastąpić na posiedzeniu niejawnym.

Komentarz

Zasadą jest, że zażalenie wniesione do sądu I instancji jest niezwłocznie przekazywane wraz z aktami do sądu właściwego do jego rozpoznania. Ustawodawca wprowadził wyjątek od tej zasady, zgodnie z którym w przypadku, gdy wniesione zażalenie jest spóźnione lub z mocy prawa niedopuszczalne, sąd I instancji w składzie jednego sędziego wydaje postanowienie o odrzuceniu zażalenia, bez przekazywania akt. Zmiana przepisu ma na celu usprawnienie postępowania i uniknięcie sytuacji, w których sąd II instancji angażowany jest w badanie zażalenia pod względem formalnym (w przedmiocie dopuszczalności jego wniesienia lub zachowania terminu), co może być dokonane przez sąd I instancji. W przypadku jednak złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia, właściwy do rozpoznania wniosku jest sąd II instancji.

Należy podkreślić, że na postanowienie sądu I instancji o odrzuceniu zażalenia przysługuje zażalenie.

Dodanie § 1¹ w art. 395 KPC ma charakter redakcyjny, wcześniej bowiem tożsama regulacja znajdowała się w § 1 tego przepisu.

WAŻNE:

Gdy zażalenie jest spóźnione lub z mocy prawa niedopuszczalne, sąd I instancji odrzuca zażalenie w składzie jednego sędziego.

7.10. Skład sądu rozpoznającego zażalenie; sporządzenie uzasadnienia postanowienia kończącego postępowanie

(art. 1 pkt 53 ustawy nowelizującej)

	<p>Art. 397 § 1¹. Sąd drugiej instancji odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie, jeżeli podlegało ono odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji, jak również zażalenie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.</p>
<p>§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono ~~zaskarżone—postanowienie~~, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.</p>	<p>§ 2. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd uzasadnia z urzędu postanowienie kończące to postępowanie. W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono treść sentencji zaskarżonego postanowienia, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

W art. 397 § 1¹ KPC wskazano, że w razie gdy sąd II instancji odrzuca zażalenie, które powinien był odrzucić sąd I instancji, rozstrzygnięcie takie sąd może wydać w składzie jednego sędziego. Rozwiązanie to służy zarazem wyeliminowaniu sytuacji, w których, w razie stwierdzenia przeoczenia przez sąd I instancji podstaw do odrzucenia zażalenia, sąd II instancji zwracałby akta temu sądowi. W tym jednak przypadku, skoro orzeczenie wydaje sąd odwoławczy jako adresat zażalenia na orzeczenie wydane przez sąd niższej instancji, brak jest potrzeby, aby rozstrzygnięcie takie poddawać dodatkowej kontroli. Konstrukcja ta nawiązuje zresztą do rozwiązań funkcjonujących przez wiele lat przed dniem 6 listopada 2019 r., kiedy to orzeczenie sądu II instancji o odrzuceniu zażalenia nie podlegało zaskarżeniu. Model taki nie był też nigdy skutecznie zakwestionowany pod kątem zgodności z Konstytucją RP.

Zmiana brzmienia w art. 397 § 2 KPC zmierza do wyeliminowania niejednorodnych praktyk orzeczniczych, które pojawiły się w niektórych sądach. Mimo braku dostatecznych podstaw normatywnych niektóre sądy II instancji zmieniają treść zaskarżonego orzeczenia przez jego uchylenie, powołując się w tym zakresie na odpowiednie stosowanie art. 386 § 1 KPC w zw. z art. 397 § 3 KPC (a nie art. 386 § 4 KPC). Powoduje to, że takie orzeczenia, mimo swojego kasatoryjnego charakteru, nie są uzasadniane z urzędu. Dla wyeliminowania tych praktyk wskazuje się, że zwolnieniu z obowiązku sporządzenia uzasadnienia z urzędu podlegają tylko postanowienia, które polegają na „zmianie treści sentencji” zaskarżonego postanowienia. Zmiany treści można dokonać jedynie przez merytoryczną ingerencję w treść rozstrzygnięcia. Przywraca to właściwy sens odpowiedniemu stosowaniu art. 386 § 1 KPC, który odwołuje się do „orzekania co do istoty”. Nie można bowiem zmienić treści rozstrzygnięcia przez jego uchylenie, a jedynie w drodze merytorycznej korekty. Samo uchylenie orzeczenia, nawet jeżeli nie powoduje konieczności ponownego rozpoznania sprawy przez sąd niższej instancji, nie stanowi zmiany treści orzeczenia i jako takie nie będzie kwalifikowało się do zwolnienia sądu II instancji z obowiązku jego uzasadnienia z urzędu. Takie rozwiązanie jest zgodne nie tylko z interesem stron, ale również

służy praktyce sądu I instancji, który będzie posiadał wiedzę o przyczynach wyeliminowania zaskarżonego orzeczenia z obrotu prawnego (co z kolei stanowi podstawową *ratio legis* uzasadniania orzeczeń kasatoryjnych), w odniesieniu do kwestii stanowiących przesłankę rozstrzygnięcia, mogących mieć znaczenie dla dalszego toku postępowania (np. kwestia skuteczności udzielonego pełnomocnictwa, skuteczności czynności dokonywanych wobec strony).

Komentarz

Na skutek nowelizacji sąd II instancji uprawniony będzie do odrzucenia zażalenia, jeżeli podlegało ono odrzuceniu przez sąd I instancji, jak również zażalenia, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie. sąd II instancji wydaje postanowienie w tym przedmiocie w składzie jednego sędziego. Zmiana ma na celu usprawnienie postępowania i wyeliminowanie konieczności zwrotu akt sprawy z sądu II instancji do sądu I instancji, celem przeprowadzenia kontroli formalnej wniesionego zażalenia. Słusznie przyjmuje ustawodawca, że skoro adresatem zażalenia jest sąd II instancji to brak jest potrzeby, aby rozstrzygnięcie takie poddawać dodatkowej kontroli formalnej sądu I instancji.

Doprecyzowano również, że pisemne uzasadnienie sądu II instancji sporządzone jest na wniosek strony o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem również w sytuacji, w której zażalenie oddalono lub zmieniono treść sentencji zaskarżonego postanowienia. W pozostałych przypadkach, gdy sąd II instancji uchyli postanowienie, zobowiązany będzie do jego uzasadnienia z urzędu.

WAŻNE:

- 1) Sąd II instancji odrzuca w składzie jednego sędziego zażalenie, jeżeli podlegało ono odrzuceniu przez sąd I instancji oraz takie, którego braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie.
- 2) W sprawach, w których zażalenie oddalono lub zmieniono treść sentencji zaskarżonego postanowienia, pisemne uzasadnienie sporządza się tylko

wówczas, gdy strona zgłosiła wniosek o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem.

7.11. Wniesienie skargi na orzeczenie referendarza

(art. 1 pkt 54 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 398²² § 2. Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia, ~~a — jeżeli — zażądano uzasadnienia tego orzeczenia — od dnia jego doręczenia z uzasadnieniem.~~</p>	<p>Art. 398²² § 2. Skargę wnosi się do sądu, w którym referendarz sądowy wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia. Jeżeli orzeczenie doręczono bez uzasadnienia, a strona wniosła o jego sporządzenie, termin do wniesienia skargi zaczyna biec od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.</p>
--	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Brzmienie art. 398²² § 2 KPC ma na celu usunięcie wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiały się w praktyce orzeczniczej na tle dotychczasowego brzmienia tego przepisu, w szczególności jego drugiej części. Przepis jasno określa moment, od którego zaczyna biec termin na wniesienie skargi na orzeczenie referendarza, które zostało doręczone bez uzasadnienia. Przesądza przy tym, że wniesienie wniosku o uzasadnienie takiego orzeczenia nie jest konieczne. Jeżeli strona zdecydowała się złożyć wniosek o uzasadnienie orzeczenia, momentem, od którego zaczyna biec termin do wniesienia skargi, jest data doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.

Komentarz

Znowelizowany przepis art. 398²² § 2 KPC precyzuje moment, od którego biegnie termin na wniesienie skargi na orzeczenie referendarza w przypadku, w którym zostało ono doręczone stronie bez uzasadnienia, a następnie złożyła ona wniosek o sporządzenie uzasadnienia. W takich wypadkach termin do wniesienia skargi zaczyna biec od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Bieg terminu na wniesienie skargi na orzeczenie referendarza sądowego uzależniony jest od tego, czy strona wniosła o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia.

Należy podkreślić, że dla skutecznego wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego nie jest wymagane uprzednie złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie tego orzeczenia wraz z jego uzasadnieniem.

WAŻNE:

Jeżeli orzeczenie referendarza doręczono bez uzasadnienia, a strona wniosła o jego sporządzenie, termin do wniesienia skargi zaczyna biec od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem.

7.12. Rozpoznanie skargi na orzeczenie referendarza

(art. 1 pkt 55 ustawy nowelizującej)

Art. 398²³ § 1¹. Orzeczenia, o których mowa w § 1, doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może ograniczać się do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Usprawnienie postępowania ma na celu również art. 398²³ § 1¹ KPC. Przewiduje on bowiem, że w sprawach rozpoznawanych przez referendarza, których przedmiotem są koszty sądowe, koszty procesu, odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, nie będzie konieczności składania przez strony wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Już w aktualnym modelu może on rodzić komplikacje, albowiem złożenie przez stronę wniosku o uzasadnienie nie jest niezbędne dla wniesienia skargi, a jego brak, przy orzeczeniu, w odniesieniu do którego skarga nie ma skutku anulacyjnego, może utrudniać sądowi ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia (sąd rozpoznaje sprawę jako sąd II instancji). Remedium na takie problemy powinno być przyjęcie zasady, że takie orzeczenia uzasadniane są z urzędu. Jednocześnie wystarczającym rozwiązaniem jest ograniczenie zakresu takiego uzasadnienia do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa. Wydaje się to zasadne zwłaszcza w przypadku, gdy strona jest już reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Przedmiot wskazanych postępowań i ich incydentalny charakter nie uzasadnia zresztą obciążania orzeczników obowiązkiem sporządzania rozbudowanych uzasadnień.

Komentarz

Na skutek wprowadzonej zmiany, orzeczenia referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego będą uzasadniane z urzędu i doręczane stronom wraz z uzasadnieniem. Z uwagi na przedmiot tych orzeczeń ustawodawca przyjął, że ich uzasadnienie może ograniczać się do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

WAŻNE:

Postanowienie referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może ograniczać się do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

7.13. Zaskarżanie wpisów

(art. 1 pkt 80 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 518¹. ~~§ 3a~~. W postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz rejestru zastawów w razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego zarządzające wpis, pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis zmienia albo utrzymuje w mocy, albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wniosek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.</p>	<p>Art. 518¹. § 3¹. W postępowaniu rejestrowym o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz rejestru zastawów w razie wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego zarządzające wpis, pozostaje ono w mocy do chwili rozpatrzenia skargi przez sąd rejonowy rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone orzeczenie i dokonany na jego podstawie wpis zmienia albo utrzymuje w mocy, albo uchyla w całości lub w części i w tym zakresie wniosek oddala bądź odrzuca, względnie postępowanie umarza.</p>
	<p>§ 3². O ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, orzeczenie co do istoty sprawy wydawane przez referendarza sądowego doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może</p>

	ograniczać się do wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.
§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym: 2) w innych wypadkach niż wymienione w pkt 1 - od dnia doręczenia zawiadomienia uczestnika o dokonaniu czynności;	§ 4. Skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym: 2) w innych przypadkach niż wymienione w pkt 1 - od dnia doręczenia zawiadomienia uczestnika o dokonaniu czynności lub postanowienia oddalającego wniosek o dokonanie czynności;

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w art. 518¹ KPC polega na dodaniu kolejnego paragrafu oraz modyfikacji pkt 2) w § 4 tego przepisu. Przy tej okazji pożądana jest korekta redakcyjna wadliwego oznaczenia § 3a tego przepisu przez prawidłowe oznaczenie go jako § 3¹. W sprawach rozpoznawanych przez referendarzy sądowych w postępowaniu nieprocesowym, w szczególności w sprawach, których przedmiotem jest wpis do rejestru publicznego, a mianowicie w przedmiocie wpisu do księgi wieczystej, KRS oraz rejestru zastawów, względy ekonomiki procesowej przemawiają za sporządzaniem uzasadnienia orzeczenia co do istoty sprawy jednocześnie z wydaniem postanowienia, a nie dopiero na wniosek strony i doręczaniem tego postanowienia wraz z uzasadnieniem. Z reguły bowiem uzasadnienie orzeczeń w tego typu sprawach nie wymaga obszernych wywodów, a ponadto postępowania te mają charakter sumaryczny, ograniczający kognicję sądów. Przepis ten dotyczy sytuacji, w których przepisy regulujące te poszczególne postępowania rejestrowe w ogóle przewidują obowiązek sporządzenia uzasadnienia. W takich przypadkach uzasadnienie będzie mogło ograniczać się do wskazania podstawy prawnej rozstrzygnięcia oraz przepisów prawa. W § 4 pkt 2) uregulowano także termin do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego niebędące wpisem, wydane w postępowaniu wieczystoksięgowym. Wydaje się bowiem, że w obecnym brzmieniu przepis nie znajduje zastosowania do tego rodzaju

orzeczenia. W przypadku odmowy dokonania czynności wpisu do księgi wieczystej uczestnikowi nie jest doręczane zawiadomienie o dokonaniu czynności, lecz odpis orzeczenia. Zastosowanie w takiej sytuacji art. 398²² § 2 KPC nie jest zbyt czytelne. Stąd stosowna zmiana.

Komentarz

Ustawodawca wprowadził zasadę, zgodnie z którą w przypadku, gdy przepis szczególny nie stanowi inaczej, orzeczenie co do istoty sprawy wydawane przez referendarza sądowego powinno zostać uzasadnione z urzędu i doręczone wraz z uzasadnieniem. Wprowadzono także możliwość ograniczenia się w takich przypadkach do wyjaśnienia w ramach uzasadnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa. Z uwagi na przedmiot orzeczeń wydawanych przez referendarzy sądowych, zwłaszcza w postępowaniach rejestrowych, zmiana ta może usprawnić przebieg postępowań.

Doprecyzowany został także termin do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego niebędące wpisem, wydane w postępowaniu wieczystoksięgowym. W takim wypadku, skargę wnosi się do sądu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia takiego orzeczenia.

WAŻNE:

O ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, orzeczenie co do istoty sprawy wydawane przez referendarza sądowego w postępowaniu nieprocesowym doręcza się wraz z uzasadnieniem. Uzasadnienie może ograniczać się do wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia wraz z przytoczeniem przepisów prawa.

7.14. Przepisy przejściowe dotyczące rozpoznawania zażaleń

(art. 21 ust. 3 ustawy nowelizującej)

Art. 21 ust. 3 ustawy nowelizującej: Jeżeli na skutek zmiany przepisów ustawy zmienianej w art. 1 doszło do zmiany sądu właściwego do rozpoznania zażalenia, sąd dotychczas właściwy przekaże zażalenia wniesione i nierozpoznane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sądowi właściwemu do ich rozpoznania zgodnie z przepisami ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zakłada się, że ustawa powinna mieć zastosowanie w jak najszerszym zakresie także w postępowaniach cywilnych będących w toku w momencie jej wejścia w życie.

Z kolei w art. 20–26 ustawy nowelizującej zawarto szczegółowe regulacje intertemporalne odnoszące się do dalszych ustaw zmienianych niniejszą ustawą. Z uwagi na specyficzny przedmiot zawartej w nich regulacji nie jest możliwe posłużenie się w tym przypadku ogólną formułą odnoszącą się do toczących się postępowań, lecz konieczne jest szczegółowe określenie zakresu czasowego ich zastosowania.

Komentarz

Ogólną zasadą jest stosowanie do spraw będących w toku przepisów w zmienionym brzmieniu.

Ustawa nowelizująca wprowadziła m.in. zmiany dotyczące sądów właściwych do rozpoznania zażaleń, co przy braku przepisów przejściowych mogłoby spowodować problemy w ustaleniu sądów właściwych do rozpoznania zażaleń wniesionych

i nierozpoznanych w dniu wejścia w życie nowelizacji i skutkować wydawaniem orzeczeń przez sądy, które nie byłby właściwe do rozpoznania zażaleń.

Z uwagi na powyższe ustawodawca zdecydował się przyjąć zasadę, zgodnie z którą w przypadkach, w których na skutek zmiany przepisów doszło do zmiany sądu właściwego do rozpoznania zażalenia, sąd dotychczas właściwy do ich rozpoznania zobowiązany jest przekazać zażalenia wniesione i nierozpoznane przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej sądowi właściwemu do jego rozpoznania zgodnie z przepisami w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

PRZYKŁAD: W przypadku wniesienia zażalenia, którego przedmiotem jest sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa, do innego składu sądu I instancji i jego nierozpoznania przez ten sąd przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, sąd I instancji przekaze zażalenie sądowi II instancji, celem jego rozpoznania.

Istotne jest zatem, aby strony oraz ich pełnomocnicy weryfikowali tę kwestię i we właściwym czasie ustalili, który sąd i pod jaką - nową - sygnaturą, rozpoznaje wniesione przez nich zażalenie.

WAŻNE:

Gdy wskutek zmiany przepisów doszło do zmiany sądu właściwego do rozpoznania zażalenia, sąd dotychczas właściwy do jego rozpoznania zobowiązany jest przekazać zażalenia wniesione i nierozpoznane przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. przed dniem 1.07.2023 r., sądowi właściwemu do jego rozpoznania zgodnie z przepisami w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

8. Postępowania odrębne

Zmiany wprowadzane ustawą nowelizującą w przepisach KPC regulujących postępowania odrębne mają zróżnicowany charakter. Część z nich ma niewątpliwie charakter porządkujący. Mają one również na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych zasygnalizowanych już w orzecznictwie, a także uproszczenie i przyspieszenie rozpoznawania spraw o niskiej wartości przedmiotu sporu (zmiany w zakresie postępowania uproszczonego). Za najistotniejszą zmianę uznać należy wprowadzenie nowego rodzaju postępowania odrębnego – z udziałem konsumentów. Ujęte w nim przepisy wprowadzają, ujmując najogólniej, nierównowagę stron procesu z korzyścią dla konsumenta. Wyrazem takowej są choćby obowiązki przedstawiania wszystkich dowodów i wniosków w pierwszych pismach procesowych wnoszonych przez przedsiębiorcę.

8.1. Wymogi formalne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

(art. 1 pkt 58 i 59 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 424⁵ § 1 pkt 5). Skarga powinna zawierać:</p> <p>5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 – że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi</p>	<p>Art. 424⁵ § 1 pkt 5). Skarga powinna zawierać:</p> <p>5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przystępujących stronie na podstawie kodeksu nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 – że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi</p>
<p>Art. 424⁸ § 2. Skarga podlega także</p>	<p>Art. 424⁸ § 2. Skarga podlega także</p>

odrzućeniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424 ¹ § 2.	odrzućeniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przystępujących stronie na podstawie kodeksu była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424 ¹ § 2.
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Wraz z wejściem w życie instytucji skargi nadzwyczajnej (tj. 3.04.2018 r., na podstawie ustawy o SN) pojawiały się pytania związane z relacją tego nowego nadzwyczajnego środka zaskarżenia do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Mianowicie, czy warunkiem wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykazanie przez stronę, że zmiana lub uchylenie orzeczenia nie było i nie jest możliwe w drodze skargi nadzwyczajnej. W obecnym brzmieniu art. 424¹ § 1 KPC mówi bowiem o „przystępujących stronie środkach prawnych”, co zdaniem niektórych orzeczników oznaczało także skargę nadzwyczajną (por. postanowienia SN z dnia 30.08.2018 r., sygn. akt: III CNP 9/18, OSNC 2018, Nr 12, poz. 121 i z dnia 20 grudnia 2018 r., sygn. akt: III CNP 19/18, niepubl.). Z kolei w uchwale z dnia 15.10.2020 r., sygn. akt: III PZP 4/20 SN przesądził, że strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424¹ KPC) nie ma obowiązku wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze skargi nadzwyczajnej nie było i nie jest możliwe; tym samym skarga nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 KPC w związku z art. 424⁵ § 1 pkt 5 KPC albo art. 424⁸ § 2 KPC. SN ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i postanowił nadać jej moc zasady prawnej. Dotyczy to jednak Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym problem pozostaje w części aktualny i pożądane jest doprecyzowanie we wskazanym przepisie, że chodzi wyłącznie o środki prawne przystępujące stronie na podstawie KPC. Pozwoli to uniknąć ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych w przypadku pojawienia się

w porządku prawnym kolejnego, pozakodeksowego środka prawnego, którym będzie można wzruszyć prawomocne orzeczenie.

W celu wyeliminowania pewnej luki systemowej, jak też potencjalnych luk, które mogą powstać wskutek powyżej zmiany, przewiduje się też nadanie nowego brzmienia art. 424⁵ § 1 pkt 5 KPC.

Komentarz

Przepis art. 424⁵ § 1 pkt 5) KPC oraz ściśle z nim związany 424⁸ § 2 KPC traktujące o zasadniczym wymogu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zgodnie z ustawą nowelizującą ulegają zmianie, której celem jest wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych związanych z wprowadzeniem do polskiego systemu prawnego skargi nadzwyczajnej. W konsekwencji, przesądzone zostało na poziomie ustawowym to, co ze wzajemnej relacji omawianych przepisów KPC oraz przepisów o skardze nadzwyczajnej zawartych w ustawie o SN wywiódł SN w uchwale z dnia 15.10.2020 r., sygn. akt: III PZP 4/20. Uznał on, że warunkiem skutecznego złożenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest wcześniejsze wywiedzenie co do tego orzeczenia skargi nadzwyczajnej. W zmienionym stanie prawnym nie ulega już wątpliwości, że wymóg wyczerpania tzw. drogi odwoławczej względem kwestionowanego orzeczenia nie dotyczy instrumentów prawnych nieprzewidzianych w przepisach KPC. Nowelizację w tym zakresie należy ocenić pozytywnie – jako usuwającą ewentualne (choć na tle orzecznictwa coraz mniejsze) wątpliwości co do wzajemnych relacji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargi nadzwyczajnej.

WAŻNE:

Warunkiem skutecznego złożenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest wcześniejsze wywiedzenie co do tego orzeczenia skargi nadzwyczajnej.

8.2. Stosowanie przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych do spraw z udziałem konsumenta

(art.1 pkt 61 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 458¹ § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie.</p>	<p>Art. 458¹ § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie. Nie dotyczy to spraw, o których mowa w art. 458² § 1 pkt 5 i 6, jeżeli jedną ze stron jest konsument, z tym że sprawy te podlegają rozpoznaniu przez sąd gospodarczy.</p>
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 458¹ § 1 KPC polega na doprecyzowaniu, że nie podlegają rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych sprawy, o których mowa w art. 458² § 1 pkt 5 i 6, jeżeli jedną ze stron jest konsument. Sprawy takie nie powinny być traktowane jako gospodarcze, albowiem prowadziłoby to do obniżenia poziomu ochrony konsumenta w stosunku do ogólnych zasad. Więcej, dotychczasowe rozwiązania nie przystają do koncepcji zwiększenia poziomu ochrony konsumenta w sporach z przedsiębiorcą. Należy jednocześnie pozostać przy zasadzie, że z uwagi na specjalizację sądów gospodarczych we wskazanej kategorii spraw pożądanym jest, aby były one nadal rozpoznawane przez sądy gospodarcze.

Komentarz

Wprowadzana zmiana stanowi wyraz szerszego założenia omawianej nowelizacji KPC, tj. dalsze wzmocnienie pozycji konsumenta w procesie cywilnym. Oczywiście

głównym tego przejawem jest wprowadzenie nowego postępowania odrębnego z udziałem konsumentów (patrz także: [pkt 8.6. opracowania Postępowanie z udziałem konsumentów](#)). Niewątpliwie z powyższym współgra wyłączenie ustawowe stosowania przepisów o postępowaniu gospodarczym w przypadku procesów powstałych na tle sporów między przedsiębiorcą a konsumentem, których podstawę stanowią umowy leasingu, umowy o roboty budowlane bądź ściśle związane z procesem budowlanym umowy służące wykonaniu robót budowlanych (patrz także: [pkt 8.3. opracowania Sprawy objęte przepisami o postępowaniu w sprawach gospodarczych](#)).

Ustawodawca nie znalazł uzasadnienia dla obejmowania przepisami odrębnymi o postępowaniu gospodarczym, które co do zasady wprowadzają dla stron zaostrzone wymogi względem przepisów ogólnych, zwłaszcza w zakresie koncentrowania materiału dowodowego, spraw z udziałem konsumenta tylko dlatego, że ich podstawą mogą być umowa leasingu, umowa o roboty budowlane bądź umowa ściśle z nią powiązana i służąca prowadzeniu robót budowlanych. Z powyższym należy się zgodzić. Pozytywnie należy również ocenić pozostawienie rozpoznawania wyżej opisanych spraw z udziałem konsumentów w sądach gospodarczych. Sędziowie orzekający w wydziałach gospodarczych mają co do zasady częstszy praktyczny kontakt z umowami leasingu i o roboty budowlane, aniżeli sędziowie orzekający w wydziałach cywilnych. Ponadto, odstąpienie od stosowania przepisów o postępowaniu gospodarczym nie będzie dla tych sędziów znaczącym utrudnieniem pracy, skoro aktualnie obowiązujące przepisy pozwalają na złożenie przez osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą wniosku o odstąpienie od stosowania tych przepisów w sprawie gospodarczej z jej udziałem.

WAŻNE:

Przepisów działu o postępowaniu w sprawach gospodarczych nie stosuje się do spraw z umów o roboty budowlane oraz związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych oraz umów leasingu, jeżeli jedną ze stron sporu jest konsument. Sprawy te podlegają jednak rozpoznaniu przez sąd gospodarczy.

8.3. Sprawy objęte przepisami o postępowaniu w sprawach gospodarczych

(art. 1 pkt 62 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 458¹ § 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy:</p> <p>3) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 21¹²-21¹⁴, art. 291-300 i art. 479-490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 i 2320, z 2021 r. poz. 2052 oraz z 2022 r. poz. 807),</p>	<p>Art. 458¹ § 1. Sprawami gospodarczymi są sprawy:</p> <p>3) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 21¹²-21¹⁴, art. 291-300, art. 300¹²³-300¹³⁴ i art. 479-490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz.1467, 1488, 2280 i 2436),</p>
<p>5) z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych</p>	<p>5) z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w art. 458² § 1 pkt 3 KPC jest wyrazem realizacji postulatów petycji nr P10-31/20 skierowanej do Senatu RP i ma na celu włączenie do katalogu spraw gospodarczych spraw dotyczących odpowiedzialności cywilnej w prostej spółce akcyjnej. Z dniem 1 lipca 2021 r., na podstawie art. 36 ustawy nowelizującej KSH z 19.07.2019 r., weszły w życie przepisy art. 300¹-300¹³⁴ KSH dotyczące prostej spółki akcyjnej, w tym przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnoprawnej (art. 300¹²³-300¹³⁴ KSH), wobec czego postępowanie gospodarcze powinno obejmować także sprawy dotyczące roszczeń z tytułu odpowiedzialności cywilnej w ww. spółce, jak ma to już miejsce w przypadku innych spółek kapitałowych.

Zmiana art. 458² § 1 pkt 5 KPC zmierza z kolei do doprecyzowania, że sprawami gospodarczymi są jedynie sprawy z umów pozostających w ścisłym - a nie

jakimkolwiek – związku z procesem budowlanym lub w związku z wykonaniem robót budowlanych.

Komentarz

Wprowadzone zmiany mają niewątpliwie charakter merytoryczny. Do katalogu spraw, do których stosuje się przepisy o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, dołączono sprawy dotyczące odpowiedzialności cywilnoprawnej w prostej spółce akcyjnej. Zmianę tę należy ocenić pozytywnie, jako ujednociającą sposób rozpoznawania procesów cywilnych związanych z pociąganiem do odpowiedzialności cywilnoprawnej członków organów, względnie innych podmiotów odpowiedzialnych w ramach spółek kapitałowych. Nie ma bowiem przekonującego uzasadnienia dla wyłączenia spod stosowania przepisów o postępowaniu gospodarczym sporów dotyczących odpowiedzialności cywilnoprawnej w prostej spółce akcyjnej, skoro przepisy te stosuje się w sprawach o niemal tożsamym przedmiocie, dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej oraz grupy spółek.

Zmiana dotycząca objęcia grupą tzw. spraw gospodarczych sporów wynikłych z umów ściśle związanych z procesem budowlanym, służących wykonaniu robót budowlanych, a nie umów pozostających w jakimkolwiek innym związku z procesem budowlanym, ma z kolei na celu usunięcie wątpliwości interpretacyjnych. Trudno natomiast przewidywać, czy dodanie słowa dookreślającego „ściśle” do dotychczasowego przepisu istotnie usunie wątpliwości co do tego, w jakim trybie rozpoznawać należy spór wynikły z umowy związanej z procesem budowlanym, niebędącej jednak umową o roboty budowlane w rozumieniu KC. Należy spodziewać się, że dopiero orzecznictwo powstałe na tle znowelizowanego przepisu pozwoli wypracować kryteria wykładni pojęcia „ścistego związku” umowy z procesem budowlanym.

WAŻNE:

Do katalogu spraw, do których mają zastosowanie przepisy o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, dodano sprawy dotyczące odpowiedzialności cywilnoprawnej w prostej spółce akcyjnej, a także z umów ściśle związanych z procesem budowlanym, służących wykonaniu robót budowlanych.

8.4. Uchylenie obowiązku wskazania adresu poczty elektronicznej strony

(art. 1 pkt 63 ustawy nowelizującej)

~~Art. 458³. § 1. Pozew powinien zawierać również wskazanie adresu poczty elektronicznej powoda albo oświadczenie powoda, że nie posiada takiego adresu.~~

~~§ 2. Pierwsze pismo procesowe pozwanego wniesione po doręczeniu odpisu pozwu powinno zawierać również wskazanie adresu poczty elektronicznej albo oświadczenie pozwanego, że nie posiada takiego adresu, o czym poucza się go doręczając odpis pozwu.~~

~~§ 3. Niespełnienie wymogów, o których mowa w § 1 lub 2, uznaje się za brak formalny pisma uniemożliwiający nadanie mu prawidłowego biegu.~~

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Główne zmiany w przepisach o postępowaniu w sprawach gospodarczym polegają przede wszystkim na wyeliminowaniu rozwiązań o pouczeniu stron, mających charakter nadmiarowy i negatywnie wpływających na sprawność postępowania. Dotyczy to eliminacji obowiązku podawania adresu poczty elektronicznej strony, co w niektórych przypadkach zamiast służyć ochronie jej interesów, powoduje zwrot pisma (uchylenie art. 458³ KPC).

Komentarz

Uchylenie przepisów art. 458³ KPC należy oceniać pozytywnie. Wprowadzenie tym artykułem dodatkowego wymogu formalnego pierwszego pisma procesowego w sprawie gospodarczej powodowało niejednokrotnie przedłużenie postępowania z uwagi na traktowanie niewskazania adresu mailowego strony (względnie oświadczenia o nieposiadaniu takiego adresu) jako braku formalnego pisma powodującego jego zwrot. Jednocześnie niewskazanie adresu mailowego strony postępowania nie miało i nie ma żadnego praktycznego znaczenia dla jego toku, ponieważ w polskim systemie prawa procesowego nie przewidziano do tej pory, mimo licznych zmian, możliwości przesyłania pism przez sąd na adres mailowy strony bądź jej pełnomocnika ze skutkiem doręczenia. Co więcej, odstąpienie od dokonywania doręczeń pism pełnomocnikom profesjonalnym pocztą tradycyjną nastąpiło zarówno w ramach przepisów szczególnych wprowadzonych z uwagi na pandemię COVID-19, tj. Tarczą Antykryzysową, jak i z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych, a nie komunikacji mailowej.

WAŻNE:

Uchylony został obowiązek wskazania w pierwszym piśmie w sprawie adresu poczty elektronicznej powoda i pozwanego.

8.5. Zniesienie obowiązku dokonywania niektórych pouczeń

(art. 1 pkt 64 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 458⁴ § 2. Pouczeń, o których mowa w § 1, udziela się ~~stronie niezwłocznie po złożeniu pierwszego pisma procesowego, a jeżeli było ono dotknięte brakami – po ich usunięciu. Doręczenie pouczeń~~</p>	<p>Art. 458⁴ § 2. Pouczeń, o których mowa w § 1, udziela się powodowi niezwłocznie po wniesieniu pozwu, a pozwanemu – równocześnie z doręczeniem odpisu pozwu. Jeżeli</p>
--	---

<p>~~następuje na piśmie oraz na wskazany przez stronę adres poczty elektronicznej. Pouczenia doręcza się także pełnomocnikowi, chyba że pełnomocnikiem tym jest adwokat, radca prawny lub rzecznik patentowy lub za stronę działa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.~~</p>	<p>zachodzą przesłanki wydania nakazu zapłaty, pouczeń udziela się równocześnie z doręczeniem nakazu zapłaty</p>
<p>~~Art. 458⁴ § 3. Stronie niezastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, która nie jest przedsiębiorcą lub jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną, udziela się pouczeń, o których mowa w § 1, także przy pierwszej czynności sądu, na którą strona się stawiła.~~</p>	
<p>~~Art. 458⁴ § 4. Stronę, której nie udzielono pouczeń, o których mowa w § 1, w sposób przewidziany w § 2, uważa się za pozbawioną możliwości obrony swych praw, chyba że nieudzielenie pouczeń nie miało wpływu na zachowanie tej strony w toku postępowania.~~</p>	

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Uporządkowano także rozwiązania dotyczące momentu doręczenia pouczeń, o których mowa w art. 458⁴ § 1 KPC. W przypadku pozwanego nic nie stoi na przeszkodzie, aby pouczenia doręczać już równocześnie z odpisem pozwu. Z drugiej strony nie ma też potrzeby doręczać pouczeń powodowi przed wydaniem nakazu zapłaty. W tym ostatnim przypadku doręczenie pouczeń powinno nastąpić

wraz z nakazem zapłaty. Wyeliminowano też zbędne dodatkowe pouczenie pełnomocnika strony. Należy też zauważyć, że w każdym przypadku, kiedy KPC mówi o stronie, należy też rozumieć przez to osobę upoważnioną do jej reprezentowania (chyba, że ustawa nakazuje doręczyć jakieś pismo bezpośrednio stronie). Zrezygnowano też z obowiązku dokonania pouczeń, o których mowa w § 3, albowiem z jego dokonaniem nie wiążą się żadne dodatkowe uprawnienia ani obowiązki. Uchylono także przepis § 4, który wydaje się być zbędny. Ocena skutków niedokonania pouczeń powinna być pozostawiona sądowi – stosownie do okoliczności danej sprawy. Naturalnie w niektórych przypadkach nie można wykluczyć, że brak pouczeń sprawi, że strona faktycznie zostanie pozbawione prawa do obrony swoich praw – nie musi to być jednak regułą, zwłaszcza że na dalszym etapie postępowania sąd może naprawić skutki swojego zaniedbania.

Komentarz

Wprowadzone zmiany ustawodawca ocenia jako porządkujące. Należy jednak pokusić się o stwierdzenie, że mają one charakter merytoryczny. Po pierwsze, pouczenia o przepisach wymienionych w §1 art. 458⁴ KPC, dotyczące przede wszystkim ograniczeń czasowych w zgłaszaniu wniosków dowodowych, konieczności wykazywania faktu złożenia oświadczenia woli co do zasady jedynie dokumentami, subsydiarnego charakteru dowodu z zeznań świadków jak i możliwości pominięcia przepisów o postępowaniu gospodarczym na wniosek osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, mają następować ze strony sądu jedynie raz. Powodowi niezwłocznie po wniesieniu pozwu do sądu, a pozwanemu wraz z odpisem pozwu bądź nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym lub nakazowym. Odstąpiono od przesyłania treści pouczeń na adres mailowy strony w związku z uchyleniem obowiązku jego podawania w pierwszym piśmie procesowym. Nadto, przestanie pouczeń profesjonalnemu pełnomocnikowi strony zrównano z pouczeniem samej strony. Zauważyć należy, że takie rozwiązanie nie powinno budzić wątpliwości wobec dorobku doktryny i orzecznictwa w zakresie roli pełnomocnika procesowego i skutków działań dokonywanych przez niego i wobec niego dla zastępowanego

podmiotu. Niemniej jednak, zmiana stanowi całkowite odejście od zmiany wprowadzonej ustawą nowelizującą z 4.07.2019 r. Kontrowersji nie budzi także uchylenie § 3 omawianego artykułu, jako wprowadzającego dodatkowe obowiązki sądu, stanowiące powtórzenie czynności, do których podjęcia był już wcześniej zobligowany (pouczenie strony przy jej pierwszej czynności procesowej).

Na zdecydowanie pozytywną ocenę zasługuje zmiana polegająca na uchyleniu § 4 omawianego artykułu. Zgodzić należy się z ustawodawcą, że ewentualny wpływ braku pouczenia strony postępowania, zwłaszcza niereprezentowanej przez fachowego pełnomocnika, o niektórych przepisach regulujących odrębne postępowanie w sprawach gospodarczych na możliwość obrony jej praw, powinien stanowić przedmiot oceny sądu we właściwym postępowaniu. Uchylany przepis z jednej strony kreował dodatkową, skonkretyzowaną podstawę choćby wznowienia postępowania obarczonego tzw. brakiem pouczenia, a jednocześnie nakazywał badać wpływ tegoż braku na sytuację strony w danym postępowaniu, co osłabiło wydzźwięk przepisu.

WAŻNE:

W postępowaniu w sprawach gospodarczych niezastępowanemu przez profesjonalnego pełnomocnika powodowi sąd udziela pouczeń niezwłocznie po wniesieniu pozwu, a pozwanemu – równocześnie z doręczeniem odpisu pozwu. Jeżeli zachodzą przesłanki wydania nakazu zapłaty, pouczeń udziela się równocześnie z doręczeniem nakazu zapłaty.

8.6. Postępowanie z udziałem konsumentów

(art. 1 pkt 65 ustawy nowelizującej)

Tytuł VII KPC, Dział IIB:

Postępowanie z udziałem konsumentów

Art. 458¹⁴ § 1. Przepisy niniejszego działu stosuje się w sprawach o roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy oraz o roszczenia przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi, o ile konsument ten jest stroną postępowania.

§ 2. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są sprzeczne z przepisami niniejszego działu.

§ 3. Przepisy niniejszego działu stosuje się, choćby przedsiębiorca będący stroną postępowania zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej.

§ 4. W sprawach rozpoznawanych według przepisów niniejszego działu konsument może wytoczyć powództwo również przed sąd właściwy dla miejsca swojego zamieszkania. Nie dotyczy to spraw, w których właściwość sądu jest wyłączna.

Art. 458¹⁵ § 1. Przedsiębiorca będący powodem jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a będący pozwanym – w odpowiedzi na pozew.

§ 2. Stronie będącej przedsiębiorcą udziela się pouczenia o treści § 1 i 4, jeżeli strona nie jest zastępowana przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej. Pouczenia udziela się powodowi niezwłocznie po wniesieniu pozwu, a pozwanemu – równocześnie z doręczeniem odpisu pozwu.

§ 3. Doręczając stronie będącej przedsiębiorcą pouczenia o treści § 1 i 4, przewodniczący wzywa stronę, aby w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż dwa tygodnie, powołała wszystkie twierdzenia i dowody.

§ 4. Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem § 1 i 3 podlegają pominięciu, chyba że strona będąca przedsiębiorcą uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynika

potrzeba ich powołania.

Art. 458¹⁶. Jeżeli strona będąca przedsiębiorcą przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchylita się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy, niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć tę stronę kosztami procesu w całości lub części, a w uzasadnionych przypadkach nawet podwyższyć je, jednak nie więcej niż dwukrotnie.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Rozwiązania, przewidujące wprowadzenie do KPC nowego postępowania odrębnego – postępowania z udziałem konsumentów – stanowią wyraz wyjścia naprzeciw oczekiwaniom środowiska konsumentów co do zwiększenia zakresu ochrony ich praw. Kierunek ten jest zbieżny z przyjętym w państwach członkowskich UE. Przepisy działu IIb, ujęte w art. 458¹⁴–458¹⁶ KPC, będą miały zastosowanie do spraw o roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy oraz o roszczenia przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi, o ile konsument ten jest stroną postępowania. Dodatkowemu wzmocnieniu pozycji konsumenta służy wprowadzona w § 3 art. 458¹⁴ KPC regulacja, zgodnie z którą przepisy o postępowaniu z udziałem konsumentów będą miały zastosowanie także w przypadku, gdy przedsiębiorca będący stroną postępowania zaprzestął prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie przepisy o innych postępowaniach odrębnych będą miały zastosowanie w zakresie, w jakim nie będą sprzeczne z przepisami działu. § 4 art. 458¹⁴ umożliwia konsumentom wytoczenie powództwa w sprawach rozpoznawanych według tego działu, tj. o roszczenia konsumentów przeciwko przedsiębiorcy, również przed sądem właściwym dla ich miejsca zamieszkania. Celem tej regulacji jest zwiększenie zakresu ochrony praw konsumentów. Możliwość wytoczenia powództwa przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta ułatwia konsumentom realizację prawa do sądu. Tym samym umożliwia likwidację barier związanych z koniecznością ponoszenia kosztów prowadzenia sprawy przed oddalonym sądem. Rozwiązanie takie wpisuje

się w logikę rozwiązań zawartych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (art. 18 ust. 1), co zapewnia wyższy standard harmonizacji prawa polskiego z zasadami przyjętymi w europejskim porządku prawnym. Jednocześnie w przepisie poczyniono zastrzeżenie, że możliwość ta nie będzie obejmowała spraw, w których właściwość sądu jest wyłączna.

Wzmocnienie pozycji konsumenta w stosunku do przedsiębiorcy jako strony postępowania, przede wszystkim zaś zapewnienie szybszego rozpoznania sprawy, ma na celu ujęty w art. 458¹⁵ § 1-3 KPC obowiązek powoływania przez przedsiębiorcę będącego powodem wszystkich twierdzeń i dowodów w pozwie, będącego zaś pozwanym – w odpowiedzi na pozew, w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego, nie krótszym niż tydzień, z możliwością wyznaczenia innego terminu w zależności od okoliczności sprawy. Konsekwencją powołania twierdzeń i dowodów z naruszeniem powyższych reguł będzie ich pominięcie, chyba że strona będąca przedsiębiorcą uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później. Jednocześnie przewidziano odpowiednie pouczenia o powyższych obowiązkach i terminach, jak też skutkach ich zaniedbania stroną niezastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika (§ 2).

Art. 458¹⁶ KPC ma na celu bardziej stanowcze skłonienie przedsiębiorców do udziału w próbie dobrowolnego rozwiązania sporu z konsumentem jeszcze przed wytoczeniem powództwa. Przepis ten daje sądowi możliwość obciążenia strony będącej przedsiębiorcą kosztami procesu w całości lub w części, a nawet podwyższenia ich maksymalnie dwukrotnie, w sytuacji gdy zaniechała ona próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchylili się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze, co doprowadziło do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy. Chociaż tego rodzaju regulacja może na pierwszy rzut oka wydawać się restrykcyjna, to ma na celu promowanie dobrych praktyk w relacjach przedsiębiorca – konsument i wyeliminowanie sytuacji, w której nierzetelni przedsiębiorcy zmuszają konsumenta do występowania na drogę sądową celem realizacji przysługujących im praw. Analogiczne rozwiązanie występuje na gruncie art. 458¹² KPC. W omawianym przypadku za możliwością dwukrotnego podwyższenia kosztów procesu przemawia szczególna potrzeba

kształtowania dobrych obyczajów w stosunku do strony słabszej, jaką jest konsument. Na gruncie KPC możliwość dwukrotnego podwyższenia kosztów występuje już w kontekście instytucji nadużycia prawa procesowego w art. 226² § 2 pkt 3 KPC. Nie ma wątpliwości, że zmuszanie konsumenta do występowania na kosztowną drogę procesu cywilnego, dla realizacji uzasadnionych roszczeń (a tym samym stwarzanie pewnych faktów dokonanych, albowiem wiele osób pokrzywdzonych działaniami przedsiębiorcy nie zdecyduje się na drogę sądową), powinno być przez ustawodawcę piętnowane, a istniejące mechanizmy powinny powodować, że takie działania będą dla przedsiębiorców nieoptyczne. Naturalnie tak drastyczne podwyższenie kosztów powinno mieć miejsce w sytuacjach, gdy działania strony będącej przedsiębiorcą wymagają w szczególności sposobu napiętnowania. Należy zarazem zwrócić uwagę, że decyzja o obciążeniu strony kosztami postępowania niezależnie od wyniku procesu stanowi ustawową kompetencję sądu, wynikającą z art. 101 i art. 102 KPC i jest głęboko zakorzeniona w dorobku judykatury. Brak jest też podstaw do przyjęcia, aby była ona przez sądy nadużywana. W analogiczny sposób sankcjonowana jest też odmowa poddania się mediacji (art. 103 § 2 KPC). Wprowadzenie możliwości nawet dwukrotnego podwyższenia kosztów nakładanych na przedsiębiorcę uzasadnione jest w przypadku art. 458¹⁶ KPC dysproporcjami ekonomicznymi między stronami postępowania. W praktyce bowiem można niejednokrotnie odnotować przypadki, gdy przedsiębiorca, odmawiając konsumentowi przysługujących mu praw, stwarza fakty dokonane przez odesłanie tego ostatniego na drogę procesu (np. przez odmowę realizacji obowiązków wynikających z przepisów o sprzedaży konsumenckiej poza lokalem przedsiębiorstwa). W szczególnie drastycznych przypadkach sąd będzie mógł podwyższyć wysokość kosztów, które to rozwiązanie będzie pełnił funkcję wychowawczą. Należy zatem podkreślić, że każde rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie kosztów procesu podlega kontroli instancyjnej, stąd decyzje sądu wymagać będą szczegółowego uzasadnienia i nie powinny być arbitralne.

Model postępowania odrębnego w sprawach konsumenckich celowo wprowadza dysproporcje między stronami, co stanowi realizację zasady sprawiedliwości wyrównującej. Z zasady bowiem między przedsiębiorcą a konsumentem istnieje faktyczna ekonomiczna dysproporcja na korzyść tego pierwszego.

Komentarz

Wprowadzane do KPC nowe postępowanie odrębne, tj. dotyczące roszczeń konsumenta przeciwko przedsiębiorcy oraz przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi wprowadza kilka zasadniczych zmian, mogących mieć poważny wpływ na przyszłe postępowania oraz przyjmowane przez pełnomocników konsumentów i przedsiębiorców taktyki procesowe. Po pierwsze, wprowadzone przepisy tworzą możliwość wytoczenia przez konsumenta powództwa przed sąd właściwy z uwagi na swoje miejsce zamieszkania zawsze, gdy jego roszczenie związane jest ze stosunkiem prawnym łączącym go z przedsiębiorcą. Jedynym wyjątkiem od tej możliwości jest występowanie z roszczeniem, z którego charakterem przepisy KPC wiążą właściwość wyłączną innego sądu. Powyższe rozwiązanie powoduje, że konsument nie będzie związany, za wyjątkiem przepisów o właściwości wyłącznej sądu, innymi przepisami Kodeksu dotyczącymi sposobu ustalania właściwości przemiennej miejscowej sądu, w tym np. kwestiami miejsca wykonania umowy zawartej z przedsiębiorcą.

Ponadto, przepisy omawianego działu, zwłaszcza te dotyczące dodatkowych obowiązków w zakresie czasu zgłaszania wniosków dowodowych i twierdzeń, mają pierwszeństwo stosowania przed jakimikolwiek innymi przepisami KPC mogącymi mieć zastosowanie do procesu z udziałem konsumenta i przedsiębiorcy.

Przedsiębiorca podlega dodatkowym obowiązkom wynikającym z wprowadzanych zmian nawet jeżeli będąc już stroną procesu zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej. Obowiązki dotyczące czasu zgłaszania twierdzeń i dowodów w pierwszym piśmie procesowym, względnie w terminie maksymalnie dwóch tygodni od daty kiedy ich powołanie stało się możliwe lub wynikała usprawiedliwiona potrzeba ich powołania, są tożsame co w przypadku postępowań w sprawach gospodarczych.

Kontrowersyjne zmiany wprowadza art. 458¹⁶ KPC, dając możliwość nałożenia przez sąd na przedsiębiorcę obowiązek pokrycia kosztów procesu w całości – i to nawet w podwójnej wysokości – niezależnie od wyniku sprawy, w przypadku uznania, że przed wytoczeniem powództwa zaniechał on próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchylił się od udziału w niej lub uczestniczył w niej w złej wierze i przez to

przyczynił się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy. Trudnym bowiem i wymagającym każdorazowej, pogłębionej analizy materiału dowodowego danej sprawy oraz stanowisk stron zadaniem sądu będzie ocena, czy postawa przedprocesowa przedsiębiorcy stanowiła „uchylenie się od próby polubownego rozwiązania sporu”, a zwłaszcza „uczestniczenie w takiej próbie w złej wierze”. Ponadto wysoce problematycznym jest sformułowanie o odpowiedzialności przedsiębiorcy za „wadliwe określenie przedmiotu sprawy”. Oczywiście pozytywnie należy oceniać wynikające z przepisów prawa europejskiego i takiegoż orzecznictwa dążenie do zapewnienia należytej ochrony interesów konsumentów w sporach z przedsiębiorcami, co czasem oznacza także potrzebę obniżenia wymagań stawianych konsumentom w zakresie wymogów formalnych pism procesowych. Nie powinno to jednak prowadzić do zdejmowania odpowiedzialności z podmiotu inicjującego proces cywilny za określenie zarówno jego żądania, jak i uzasadnienia faktycznego. Tymczasem wprowadzany przepis zdaje się tworzyć sankcję karną dla przedsiębiorcy uznanego przez sąd za „winnego” wadliwego zakreślenia przez powoda – konsumenta przedmiotu sporu, które doprowadziło np. do oddalenia powództwa w części lub nawet w całości.

Mimo powoływania się przez ustawodawcę na dotychczasowe orzecznictwo sądów w zakresie obciążania stron kosztami procesu niezależnie od wyniku samej sprawy, niewątpliwie regulacja ta prowadzić będzie do nowych problemów interpretacyjnych wynikających wprost ze specyfiki oraz wielości różnych stosunków prawnych w relacji na linii konsument – przedsiębiorca.

WAŻNE:

- 1) Wprowadzony został nowy tryb postępowania – postępowanie z udziałem konsumentów. Jego przepisy stosuje się w sprawach o roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy oraz o roszczenia przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi, o ile konsument ten jest stroną postępowania.
- 2) Konsument może wytoczyć powództwo również przed sąd właściwy dla miejsca swojego zamieszkania. Nie dotyczy to spraw, w których właściwość sądu jest wyłączna.

- 3) Przedsiębiorca będący powodem jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a będący pozwanym – w odpowiedzi na pozew. Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem tej zasady podlegają pominięciu, chyba że strona będąca przedsiębiorcą uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie 2 tygodni od dnia, w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.
- 4) Niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć stronę będącą przedsiębiorcą kosztami procesu w całości lub części, podwyższając je nawet dwukrotnie, jeśli przed wytoczeniem powództwa zaniechała ona próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy.

8.7. Właściwość sądu w sprawie z zakresu prawa pracy, w której pracodawcą jest sąd

(art. 1 pkt 66 ustawy nowelizującej)

Art. 461 § 4. Przepis art. 44² stosuje się odpowiednio, jeżeli stroną jest sąd będący pracodawcą.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana polegająca na dodaniu § 4 w art. 461 KPC ma charakter uściślający. Wprawdzie stroną postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest określony sąd, a nie SP, niemniej jednak przepis art. 44² KPC powinien mieć zastosowanie do spraw, w których stroną jest sąd. Zamiarem ustawodawcy przy wprowadzaniu ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. przepisu

art. 44² KPC było umożliwienie przekazania sprawy w sytuacji, gdy sąd ogólnie właściwy miałby rozpoznać sprawę, w której stroną jest on sam albo sąd nad nim przełożony. Niepożądana jest sytuacja, w której sąd występowałby jednocześnie w roli strony – jako pracodawcy oraz w roli sędziego rozstrzygającego spór. Rozwiązanie to realizuje zatem zasadę *nemo iudex in causa sua*.

Komentarz

Wprowadzenie § 4 do art. 461 KPC określającego właściwość sądu w sprawach z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych ustawodawca uzasadnia koniecznością uregulowania sytuacji, w której stroną postępowania jako pracodawca występowałby sąd, który ma rozpoznać daną sprawę pracowniczą. Rozwiązaniem tej sytuacji ma być obligatoryjne przekazanie sprawy do prowadzenia innemu sądowi równorzędnemu, przy czym decyzję o powyższym podejmuje sąd przełożony nad sądem mającym „orzekać we własnej sprawie”, zaś jeżeli stroną miałby być sąd przełożony, to ma on obowiązek przekazać sprawę sądowi właściwemu poza obszarem swojej właściwości. W praktyce przekazanie to nastąpi do sądu rejonowego objętego obszarem właściwości innego sądu okręgowego, względnie do sądu okręgowego objętego obszarem właściwości innego sądu apelacyjnego. Zmianę tę można oceniać z różnych punktów widzenia. Z jednej strony wprowadzane rozwiązanie eliminuje nie tyle ryzyko nieobiektywnego rozpoznawania sprawy pracowniczej przez sąd, którego pracownikiem jest występujący z roszczeniem, ale możliwość powstawania subiektywnych odczuć w tym zakresie po stronie pracownika bądź opinii publicznej. Z drugiej zaś, przekazanie sprawy do innego sądu równorzędnego może powodować realne niedogodności dla pracownika związane choćby z dojazdem do tego sądu, względnie sądu nad nim przełożonego w przypadku postępowania apelacyjnego.

WAŻNE:

Jeżeli stroną jest sąd będący pracodawcą, następuje obligatoryjne przekazanie sprawy do prowadzenia innemu sądowi równorzędnemu.

8.8. Termin do przekazania odwołania przez organ rentowy lub wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności

(art. 1 pkt 67 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 477⁹ § 2 zd. 1. Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.</p>	<p>Art. 477⁹ § 2 zd. 1. Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności niezwłocznie, nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu.</p>
	<p>Art. 477⁹ § 7. Jeżeli organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, pomimo upływu terminu nie przekazał odwołania wraz z aktami sprawy do sądu, ubezpieczony albo osoba odwołująca się od orzeczenia zespołu może wnieść ponaglenie. Do postępowania wszczętego na skutek ponaglenia stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 i 2185).</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w § 2 art. 477⁹ § KPC polega na nadaniu nowej treści zdaniu pierwszemu, zgodnie z którą organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności niezwłocznie, nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, przekazuje odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu. Przepis ten w dotychczasowym brzmieniu nie określa, jaki jest termin do przekazania akt, co ogranicza strony w zakresie możliwości wniesienia ponaglenia (tym bardziej, że zgodnie z art. 477⁹ § 7 KPC ocena, czy doszło do przewlekłości, ma być dokonywana na gruncie KPA. Takie rozwiązanie jest w pełni spójne z art. 133 KPC, stosownie do którego organ administracji publicznej, który wydał decyzję, obowiązany jest przesać odwołanie wraz z aktami sprawy organowi odwoławczemu w terminie siedmiu dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, jeżeli w tym terminie nie wydał nowej decyzji w myśl art. 132 KPC.

Dodatkowo należy podkreślić, że skonkretyzowanie terminu do przekazania akt sądowi uwzględnia założenia rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu uproszczenia procedur administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (UD266). Zgodnie z nowelizowanym art. 37 § 3a KPA, jeżeli ponaglenie zostało wniesione przed upływem terminu określonego w art. 35 KPA albo przepisach szczególnych, organ prowadzący postępowanie pozostawia ponaglenie bez rozpoznania. Tym samym odrębne określenie terminu do przekazania akt sądowi zabezpieczy strony postępowań z zakresu ubezpieczeń społecznych i uchroni je przed pozostawieniem ponaglenia bez rozpoznania.

Odnosnie do zmiany w art. 477⁹ § 7 KPC, w pierwszej kolejności wskazać należy, że była ona uprzednio wpisana do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD544. W myśl art. 477⁹ § 1 i 2 KPC odwołanie od decyzji organu rentowego wnosi się (na piśmie lub do protokołu) do organu, który wydał decyzję, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji. Organ ten, jeżeli uzna odwołanie za słuszne, może zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję; w takim przypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu. W przeciwnym razie organ rentowy niezwłocznie – w terminie 30 dni od wniesienia odwołania – przekazuje odwołanie (sprawę) do sądu (art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych

oraz art. 52 ust. 1 i art. 36 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników]. Wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, który wydał orzeczenie, jest obowiązany przestać odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania (§ 16 ust. 2 w związku z § 17 rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. W praktyce jednak bardzo często zdarza się, że organy rentowe zwlekają z przekazywaniem odwołań od ich decyzji do sądów ubezpieczeń społecznych. Brak jest natomiast regulacji przeciwdziałającej temu stanowi rzeczy. Celem zmiany jest wprowadzenie do postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisów przyznających środek prawny umożliwiający stronie takiego postępowania zainicjowanie procedury przeciwdziałającej przewlekaniu przekazania odwołania sądowi. Rozwiązanie to ma przeciwdziałać naruszaniu przez organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności terminu przekazania akt wraz z odwołaniem do właściwego sądu. Ponaglenie ma służyć de facto wszczęciu postępowania w trybie administracyjnym, którego celem jest zweryfikowanie przez organ wyższego stopnia, czy zaistniał stan bezczynności. Wprowadzono do art. 477⁹ KPC przepis przyznający ubezpieczonemu albo stronie odwołującej się od orzeczenia zespołu prawo do wniesienia ponaglenia. Przepisy normujące postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych mają charakter generalny, gdyż odnoszą się do wszystkich organów rentowych, co eliminuje potrzebę ingerowania w przepisy różnych aktów prawnych. Zamieszczenie tej regulacji w przepisach dotyczących przedmiotowego postępowania wynika stąd, że w wyniku wniesienia odwołania dochodzi do zainicjowania sądowej fazy postępowania. Początkowe czynności dokonywane w tej fazie (poprzedzające przekazanie odwołania do sądu) należą jednak do organu lub zespołu. Bezczynności lub przewlekłości postępowania w tym początkowym stadium może dopuścić się tylko organ lub zespół, a nie sąd. Z tego względu przepis przewiduje, że ubezpieczonemu lub stronie wnoszącej odwołania od orzeczenia zespołu przysługuje prawo do wniesienia ponaglenia, o którym mowa w art. 37 KPA. Postępowanie wywołane wniesieniem ponaglenia będzie odbywało się w trybie administracyjnym. Za takim rozwiązaniem przemawiają względy praktyczne. W tym czasie, w którym jest wnoszone ponaglenie, aktami sprawy dysponuje jeszcze organ rentowy lub zespół. Z tego względu uzasadnione

jest to, aby zarzucaną bezczynność lub przewlekłość oceniał organ administracyjny. Sąd w tym stadium postępowania nie dysponuje jeszcze aktami sprawy i nie jest w stanie ocenić, czy ponaglenie jest uzasadnione. Ponadto powierzenie sądom czynności w postępowaniu wywołanym wniesieniem ponaglenia wiązałoby się z obciążeniem sądów kolejnymi, dodatkowymi obowiązkami, które nie są bezpośrednio związane z merytorycznym rozpoznaniem sprawy, czyli wymierzaniem sprawiedliwości. Przepisy KPA dotyczące ponaglenia będą stosowane wprost w przedmiotowych sprawach. Zgodnie z art. 37 § 3 KPA ponaglenie będzie wnoszone do organu wyższego stopnia za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie, a w przypadku gdy nie ma organu wyższego stopnia - do organu prowadzącego postępowanie. Przepisy określające organy wyższego stopnia w stosunku do organów rentowych lub wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności są zamieszczone w aktach pozakodeksowych, normujących kompetencje i organizację tych organów lub zespołów. W rezultacie ponaglenie w sprawie prowadzonej np. przez dyrektora oddziału ZUS będzie wnoszone (za jego pośrednictwem) do Prezesa ZUS. Ponaglenie w sprawie prowadzonej przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności będzie przekazywane przez ten zespół Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, który z mocy art. 6a i art. 6c ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jest organem nadzorującym działalność wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Komentarz

Wprowadzone do art. 477⁹ KPC zmiany należy co do zasady uznać za pozytywne. W miejsce dotychczas niedookreślonego pojęcia „niezwłocznego” przekazania akt sprawy przez organy rentowe bądź wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności pojawia się termin ścisły - 30 dniowy. Skorelowane z tą zmianą jest dodanie § 7 do art. 477⁹ przewidujące uprawnienie do złożenia przez ubezpieczonego bądź osobę odwołującą się od orzeczenia wojewódzkiej komisji ds. orzekania o niepełnosprawności ponaglenia wobec działania organu w trybie

KPA. Zgodzić się przy tym należy, że mimo oczywistego faktu dalszego opóźnienia w merytorycznym rozpoznaniu sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych w przypadku skorzystania przez uprawnionego ze ścieżki ponaglenia administracyjnego, bardziej zasadnym jest rozstrzygnięcie kwestii opieszłości działania organu bądź komisji w ramach nadzoru administracyjnego nad tymi podmiotami. Niemniej jednak termin trzydziestodniowy obligujący organ rentowy do przekazania odwołania do sądu wynika już z tzw. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zaś nawet krótszy, siedmiodniowy termin do przekazania odwołania przez wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności z rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. Zatem o ile pozytywnie należy ocenić przyznanie ubezpieczonemu bądź odwołującemu się od decyzji zespołu – i to na poziomie kodeksowym – uprawnienia do wniesienia ponaglenia wobec opieszłości w przekazaniu akt sprawy do sądu, to negatywnie jednocześnie faktyczne wydłużenie czasu oczekiwania na przekazanie sprawy przez wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności.

WAŻNE:

Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie później niż w terminie 30 dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie, przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu. W przypadku nieprzekazania odwołania mimo upływu terminu, ubezpieczony albo osoba odwołująca się od orzeczenia zespołu może wnieść ponaglenie. Do postępowania wszczętego na skutek ponaglenia stosuje się przepisy KPA.

8.9. Wyłączenie możliwości rozpoznania tzw. spraw bagatelnych na posiedzeniu jawnym

(art. 1 pkt 71 ustawy nowelizującej)

Art. 505^{1a}. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, przepisu art. 148¹ § 3 nie stosuje się.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiany w art. 505^{1a} KPC wprowadzają dodatkowe uproszczenia w odniesieniu do spraw bagatelnych, tj. spraw o wartości przedmiotu sporu do 4.000 zł charakteru postępowania uproszczonego. Próg ten bliższy jest progowi przewidzianemu w prawie UE dla drobnych roszczeń, a zarazem dotyczy kwoty będącej wartością pośrednią między obecnym wynagrodzeniem minimalnym a przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem. Nieznacznie też przekracza wysokość grzywny, jaką może nałożyć sąd (art. 163 § 1 KPC, choć warto zauważyć, że już dziesięć lat temu wysokość ta wynosiła 5.000 zł). W sprawach tych uzasadnione jest jak najszybsze rozstrzygnięcie sporów. Nowe rozwiązania w zakresie roszczeń bagatelnych mogą przyczynić się do przyspieszenia ich rozpoznawania. Należy uznać, że ustawowy próg tysiąca złotych jest w tym zakresie zbyt niski. W tym zakresie sprawności postępowania niewątpliwie sprzyjać będzie możliwość załatwienia sprawy i wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym. Oczekiwania strony w tym zakresie nie powinny być rozstrzygające. Uzasadnieniem dla takich rozwiązań jest chociażby treść art 5 ust. 1 rozporządzenia nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń, które wprost przewiduje, że „europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń jest postępowaniem pisemnym. Sąd lub trybunał przeprowadza rozprawę, jeśli uznaje to za konieczne lub jeśli wnosi o to jedna ze stron. Sąd lub trybunał może oddalić taki wniosek, jeżeli uzna, że w odniesieniu do okoliczności towarzyszących danej sprawie rozprawa nie jest konieczna do rzetelnego przeprowadzenia sprawy.”. Naturalnie sam brak obowiązku

przeprowadzenia rozprawy nie wyłącza konieczności zapewnienia stronie prawa do rzetelnego procesu i rozstrzygnięcia jej wniosków.

Komentarz

Art. 505^{1a} KPC przewiduje wyłączenie możliwości przeprowadzenia rozprawy na żądanie strony w sprawie, której wps nie przekracza 4.000 zł, a jednocześnie jest ona oczywiście sprawą, która może zostać rozpoznana w trybie uproszczonym zgodnie z art. 505¹ KPC. Jedyną zatem możliwością rozpoznania opisywanych spraw na rozprawie będzie decyzja sądu o odstąpieniu od stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym, w przypadku uznania, że może przyczynić się to do sprawniejszego rozwiązania sporu (art. 505¹ § 3 KPC). Zmianę należy uznać za co do zasady pozytywną, w tym w ramach powiązania jej z podwyższeniem progu tzw. bagatelności sprawy cywilnej z uwagi na wps z 1.000 do 4.000 zł. Niewątpliwie brak obligatoryjnego wyznaczania rozprawy na żądanie jednej ze stron, zwłaszcza w przypadku gdy w okolicznościach sprawy należy traktować je jedynie jako próbę przedłużenia procesu, będzie sprzyjało realizacji postulatu szybkości postępowania. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że mogą zdarzać się sprawy cywilne, w których złożenie zeznań przez świadków, a nawet wyjaśnień przez strony na rozprawie, a nie w piśmie procesowym, może mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia. Wskazówką zatem dla strony i ich pełnomocników w takich wypadkach jest wnoszenie w pierwszym piśmie procesowym o skorzystanie przez sąd z możliwości zarządzenia o odstąpieniu od stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym.

WAŻNE:

W sprawach, w których wps nie przekracza 4.000 zł nie stosuje się przepisu art. 148¹ § 3 KPC, uniemożliwiającego rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w sytuacji złożenia przez stronę wniosku o jej wystuchanie na rozprawie.

8.10. Rozwiązania dotyczące tzw. spraw bagatelnych

(art. 1 pkt 72 i 74 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 505⁸ § 4. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza tysiąca złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu opartego na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy zależy rozszerzenie tego uzasadnienia o pozostałą treść określoną w art. 327¹ § 1.</p>	<p>Art. 505⁸ § 4. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu opartego na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy zależy rozszerzenie tego uzasadnienia o pozostałą treść określoną w art. 327¹ § 1.</p>
<p>Art. 505¹² § 1¹. W sprawach określonych w art. 505⁸ § 4 przepisu § 1 nie stosuje się, a zaskarżony wyrok może zostać uchylony tylko w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 3.</p>	<p>Art. 505¹² § 1¹. W sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza czterech tysięcy złotych, przepisu § 1 nie stosuje się, a zaskarżony wyrok może zostać uchylony tylko w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 3.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Również art. 505⁸ § 4 KPC i art. 505¹² § 1¹ KPC zawierają rozwiązania dotyczące spraw bagatelnych (to jest o wartości przedmiotu sporu do czterech tysięcy złotych). Zasadne jest ograniczanie zakresu czynności sądów w takich sprawach – przez wprowadzenie mechanizmu wyłączającego konieczność sporządzania obszernych uzasadnień oraz możliwość ponownego rozpoznawania sprawy (zwłaszcza, że wiąże się ze znacznymi kosztami po stronie podatników).

Komentarz

Wprowadzone do art. 505⁸ § 4 KPC i art. 505¹² § 1¹ KPC zmiany mają na celu dostosowanie obowiązującej regulacji do podwyższonego progu wartości przedmiotu sporu pozwalającego na ich zastosowanie z kwoty 1.000 zł do kwoty 4.000 zł. Po nowelizacji, w sprawach o wartości przedmiotu sporu nieprzekraczających 4.000 zł, które mogą zostać rozpoznane w postępowaniu uproszczonym, sąd będzie uprawniony do ograniczenia uzasadnienia wyroku jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Nadto, sąd II instancji będzie mógł uchylić wyrok sądu I instancji jedynie w przypadku wystąpienia przestanki nieważności postępowania bądź odrzucenia pozwu, względnie umorzenia postępowania. Zmiany te należy co do zasady zaakceptować, mając na względzie, że w miarę wzrostu minimalnych i przeciętnych wynagrodzeń w gospodarce narodowej, a także cen towarów i usług, utrzymywanie tzw. progu bagatelności spraw cywilnych możliwych do rozpoznania przez sąd w uproszczonym, przyspieszonym trybie na poziomie 1.000 zł nie było uzasadnione.

WAŻNE:

W sprawach, w których wps nie przekracza 4.000 zł, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Dotychczas próg ten wynosił 1.000 zł.

8.11. Rozpoznanie zażalenia w postępowaniu uproszczonym w składzie jednego sędziego

(art. 1 pkt 73 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 505¹⁰ § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego.</p>	<p>Art. 505¹⁰ § 1. Sąd rozpoznaje apelację w składzie jednego sędziego. W tym samym składzie sąd drugiej instancji</p>
--	--

	rozpoznaje zażalenie na postanowienie wydane przez sąd pierwszej instancji.
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana art. 505¹⁰ § 1 KPC ma na celu usprawnienie postępowania odwoławczego w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. Skoro w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym sąd może rozpoznać apelację w składzie jednego sędziego, tym bardziej powinien mieć możliwość rozpoznania w takim składzie zażaleń na postanowienia wydane przez sąd I instancji.

Komentarz

Zmiana zasługuje na aprobatę. Istotnie trudno znaleźć uzasadnienie dla utrzymywania stanu w którym apelację od wyroku wydanego w sprawie rozpoznawanej w trybie uproszczonym może rozpoznawać sąd w składzie jednego sędziego, natomiast zażalenia na postanowienie wydane przez sąd I instancji w tymże trybie rozpoznawane mają być w składzie trzech sędziów zgodnie z ogólnym przepisem art. 397 § 1 KPC. Możliwość rozpoznawania zażaleń w tych sprawach w składzie jednego sędziego może mieć również wpływ na przyspieszenie ich rozpoznawania.

WAŻNE:

W postępowaniu uproszczonym sąd rozpoznaje zażalenie na postanowienie wydane przez sąd I instancji w składzie jednego sędziego.

8.12. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy po upadku nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym

(art. 1 pkt 75 i 76 oraz art. 7 pkt 1 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 505¹⁸ § 1. Jeżeli europejski nakaz zapłaty, zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, może zostać wydany tylko co do części roszczenia i powód wyraża na to zgodę, sprawę co do pozostałej części roszczenia sąd ~~rozpoznaje we właściwym trybie~~. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.</p>	<p>Art. 505¹⁸ § 1. Jeżeli europejski nakaz zapłaty, zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, może zostać wydany tylko co do części roszczenia i powód wyrażana to zgodę, sprawę co do pozostałej części roszczenia sąd przekazuje do sądu według właściwości ogólnej. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.</p>
<p>Art. 505¹⁹ § 1. W razie wniesienia sprzeciwu zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, europejski nakaz zapłaty traci moc, a sąd ~~rozpoznaje sprawę we właściwym trybie~~. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.</p>	<p>Art. 505¹⁹ § 1. W razie wniesienia sprzeciwu zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1896/2006, europejski nakaz zapłaty traci moc, a sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd rozpoznaje sprawę według przepisów o postępowaniach odrębnych, z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym.</p>
<p>Art. 20 Prawa o ustroju sądów powszechnych: Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzeń:</p> <p>9a) wyznacza jeden sąd rejonowy i jeden sąd okręgowy właściwe do rozpoznawania spraw w europejskim postępowaniu nakazowym oraz</p>	

w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń wszczętych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego te postępowania,

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Przewidziane w art. 7 pkt 1) dodanie pkt 9a) w art. 20 w USP jest konsekwencją kolejnego etapu informatyzacji polskiego postępowania cywilnego polegającego na wdrożeniu projektu eCODEX PLUS, finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Connecting Europe Facility (CEF) – Telecommunications Sector. Projekt ten ma na celu usprawnienie transgranicznego wymiaru sprawiedliwości w państwach Unii Europejskiej przez wdrożenie rozwiązań informatycznych umożliwiających wnoszenie pism procesowych drogą elektroniczną oraz dokonywanie elektronicznych czynności sądowych w europejskich postępowaniach transgranicznych za pośrednictwem funkcjonującego już portalu e-sprawiedliwość. Zasadnicze wdrożenie systemu jest możliwe w ramach istniejących uregulowań prawnych oraz wypróbowanych rozwiązań informatycznych. Obowiązujące przepisy prawa europejskiego bowiem przewidują już możliwości wnoszenia pism procesowych za pomocą środków komunikacji elektronicznej w europejskim postępowaniu nakazowym oraz europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń. Chodzi tu o przepisy rozporządzenia (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006, str. 1, z późn. zm.) oraz rozporządzenia (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, str. 1, z późn. zm.). Zastosowanie tych rozwiązań technologicznych wpłynie na przyspieszenie procedur oraz ułatwi realizację praw procesowych stron postępowania cywilnego. Wnoszenie pism procesowych będzie się odbywać przez wykorzystanie krajowego systemu teleinformatycznego, który za pośrednictwem infrastruktury portalu e-sprawiedliwość będzie przekazywać pismo do sądu danego państwa członkowskiego. Model zakładający wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej podczas wnoszenia pism procesowych

w europejskich postępowaniach transgranicznych wprowadzony przez ustawodawcę europejskiego uzależnia wybór drogi elektronicznej od dopuszczalności stosowania tego rozwiązania w państwie członkowskim wydania nakazu oraz dostępności tego środka dla sądu wydania. Zmiana zakłada wyznaczenie jednego sądu rejonowego i jednego sądu okręgowego, które będą rozpoznawały sprawy w europejskich postępowaniach transgranicznych, w których powództwo zostało wniesione za pomocą systemu teleinformatycznego. Koncentracja wskazanych postępowań w jednym sądzie jest uzasadniona ze względów praktycznych oraz ekonomicznych. Niewielka liczba tego typu postępowań (zakłada się, że ich liczba nie przekroczy 200 rocznie) oraz wysokie koszty budowy, wdrożenia oraz obsługi systemu teleinformatycznego obsługującego europejskie postępowania transgraniczne przemawiają za rozpoznawaniem tych spraw przez jeden sąd. Jest to rozwiązanie bardziej efektywne od wyposażania każdego sądu w wyspecjalizowany informatyczny moduł wykorzystywany w tego rodzaju sprawach. Wobec tego celowe i zasadne jest uzupełnienie kompetencji Ministra Sprawiedliwości wyszczególnionych w art. 20 USP o kompetencję do wyznaczenia tych dwóch sądów.

Zmiany art. 505¹⁸ § 1 KPC i art. 505¹⁹ § 1 KPC skoordynowane są ze zmianami wprowadzanymi w art. 7 pkt 1) USP. Skoro rozpoznawaniem spraw w europejskim postępowaniu nakazowym ma się zajmować tylko jeden wyznaczony sąd rejonowy i okręgowy, konieczne jest stworzenie mechanizmów, które zagwarantują, że po upadku nakazu zapłaty względnie w braku podstaw do jego wydania sprawa zostanie przekazana do rozpoznania sądowi właściwości ogólnej. Taki model gwarantuje stronom, przede wszystkim pozwanemu, że zostanie zapewniony mu realny dostęp do sądu. Nie wyłącza to zarazem możliwości powoływania się przez strony na zapisy umowne dotyczące innego ustalenia sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Rozwiązania te wzorowane są na przepisach o elektronicznym postępowaniu upominawczym sprzed zmian wprowadzonych ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r. (konkretnie art. 505³³ § 1 KPC i art. 505³⁶ KPC).

Komentarz

Zmiany co do postępowania sądu w przypadku upadku w całości lub części nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym, bądź też stwierdzenia braku podstaw do jego wydania są podporządkowane zmianie wprowadzanej ustawą nowelizacyjną w USP służącej wyznaczeniu jednego sądu rejonowego oraz jednego sądu okręgowego na terenie kraju właściwych do rozpoznawania spraw w europejskim postępowaniu nakazowym. Wedle uzasadnienia ustawy takie nowe określenie sądów właściwości ogólnej w sprawach rozpoznawanych w tym trybie nie wyłącza możliwości skutecznego powołania się przez stronę sporu na właściwość miejscową innego sądu – zgodnie z zawartą co do powyższego umową. Decyzję co do przekazania sprawy takiemu sądowi będzie jednak każdorazowo podejmował tzw. „sąd wyznaczony” do rozpoznawania wszystkich spraw z zakresu europejskiego postępowania nakazowego.

WAŻNE:

Po upadku nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym względnie w braku podstaw do jego wydania sprawa jest przekazywana do rozpoznania sądowi właściwości ogólnej.

8.13. Zakres zastosowania trybu tzw. autokontroli przez referendarza sądowego

(art. 1 pkt 78 ustawy nowelizującej)

Art. 509¹ § 5. Przepisu art. 398²² § 4 nie stosuje się do orzeczeń co do istoty sprawy wydawanych przez referendarza sądowego.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Przepis art. 509¹ § 5 KPC wyłącza możliwość zastosowania trybu tzw. autokontroli w przypadku wydanych przez referendarza sądowego orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniach nieprocesowych, określonych w § 1-4 zmienianego przepisu. Specyfika tych postępowań sprawia, że orzeczenia referendarza sądowego co do istoty sprawy, w przypadku ich zaskarżenia, powinny być skontrolowane przez sąd.

Komentarz

Art. 509¹ KPC określa, w jakich rodzajach spraw oraz w jakich zakresach w obrębie rodzajów spraw referendarz sądowy może wykonywać czynności orzecznicze. Adekwatnie do powyższego, referendarz wydaje postanowienia co do istoty sprawy, dotyczące np. wpisów w księgach wieczystych, rejestrach spółek, umieszczeniu należności w depozycie sądowym. Art. 398²² § 4 pozwala referendarzowi który wydał orzeczenie, w przypadku uznania oczywistej zasadności wywiedzionej skargi, na stwierdzenie postanowieniem w terminie tygodnia od wniesienia skargi jej zasadności oraz w miarę potrzeby na wydanie ponownego orzeczenia. Na ponowne orzeczenie służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku jego zaskarżenia możliwość tzw. autokontroli nie występuje. Rozwiązanie uniemożliwiające stosowanie tzw. autokontroli w przypadku orzeczeń co do istoty sprawy wydawanych przez referendarza nie wydaje się uzasadnione. Z istoty tzw. autokontroli wynika, że zmiana orzeczenia następuje wskutek podzielenia argumentacji wywiedzionej skargi i to podzielenia jej w całości. Przewidziany w art. 398²² § 4 KPC mechanizm umożliwia zatem co do zasady szybkie wyeliminowanie pierwotnie błędnego orzeczenia referendarskiego, bez konieczności angażowania sądu. Wprowadzona nowelizacją zmiana wyłącza taką możliwość w sprawach najistotniejszych, tj. w takich gdzie referendarz orzeka co do istoty sprawy. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu nowelizacji KPC mająca uzasadniać zmianę w tym zakresie nie wydaje się być przekonująca.

WAŻNE:

Do orzeczeń co do istoty sprawy wydawanych przez referendarza sądowego nie stosuje się art. 398²² § 4 KPC, umożliwiającego referendarzowi zmianę orzeczenia w trybie tzw. autokontroli.

8.14. Właściwość miejscowa sądu w sprawie z powództwa konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego do waluty obcej

(art. 18 ustawy nowelizującej)

Art. 18 ustawy nowelizującej: W okresie 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu powództwo konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego, denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska, w tym o ustalenie istnienia lub nieistnienia wynikającego z niej stosunku prawnego, o ustalenie bezskuteczności postanowień tej umowy lub o zwrot świadczeń związanych z jej zawarciem, wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu powód ma miejsce zamieszkania. 2. Przelew wierzytelności związanej z zawarciem umowy, o której mowa w ust. 1, nie wpływa na właściwość sądu określoną w tym przepisie. Pozew zawiera oznaczenie miejsca zamieszkania konsumenta

Komentarz

Wprowadzony dopiero na etapie prac parlamentarnych art. 18 ustawy nowelizującej wzbudzać może uzasadnione kontrowersje. Od czasu ostatniej dużej nowelizacji KPC, która została dokonana ustawą nowelizującą z dnia 4.07.2019 r., konsumenci posiadali możliwość skorzystania ze szczególnej właściwości przemiennej sądu z uwagi na miejsce ich zamieszkania. Zgodnie z art. 37² § 1 KPC powództwo o roszczenie wynikające z czynności bankowej przeciwko bankowi, innej jednostce

organizacyjnej uprawnionej do wykonywania czynności bankowych lub ich następcom prawnym można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby powoda. Niewątpliwie roszczeniem wynikającym z czynności bankowej są roszczenia związane z udzielanymi przez różne banki kredytami „frankowymi”.

Tymczasem ustawa wprowadza szczególny przepis czasowy znoszący w istocie obowiązujące cytowanego przepisu KPC w tym zakresie, że konsumenci są na jego mocy pozbawieni możliwości pozwania banku w związku z ich roszczeniami dotyczącymi umów kredytów indeksowanych, denominowanych lub waloryzowanych do walut obcych przed sąd właściwości miejscowej ogólnej – tj. według siedziby pozwanego banku. Co więcej, kreowany jest przy tym dodatkowy wymóg oznaczenia miejsca zamieszkania powoda – konsumenta, który dokonał cesji roszczeń przysługujących mu wobec banku na inny podmiot.

Należy uznać, że wprowadzana zmiana ma tak naprawdę cel pozaprawny – tj. odciążenie Sądu Okręgowego w Warszawie, którego obszar właściwości obejmuje siedziby niemal wszystkich banków udzielających niegdyś kredytów indeksowanych lub denominowanych do franka szwajcarskiego.

Zmiana wprowadzana ustawą uniemożliwi zatem skierowanie sprawy „frankowej” do sądu właściwego miejscowo z uwagi na siedzibę banku – pozwanego nawet, jeśli konsument godząc się na długi czas oczekiwania na rozpoznanie swojej sprawy wyrażałby wolę skierowania jej do wydziału w którym zgodnie z powszechnymi zapowiedziami orzekają sędziowie o ponadstandardowej wiedzy i doświadczeniu w zakresie problematyki kredytów waloryzowanych do walut obcych.

Spodziewać się przy tym należy, że tak wprowadzona zmiana będzie miała bardzo ograniczony wpływ na czas trwania postępowań sądowych z udziałem konsumentów, zwłaszcza w przypadku sądów w dużych miastach, ponieważ liczba spraw kierowanych do nich ulega systematycznemu zwiększeniu – adekwatnie do pojawiających się korzystnych dla konsumentów orzeczeń SN oraz TSUE. Nadal jednak kwestia tzw. kredytów frankowych nie doczekała się kompleksowych rozwiązań ustawowych, jak i uchwały SN wydanej w pełnym składzie Izby Cywilnej, a nawet siedmiu sędziów tego sądu.

WAŻNE:

W okresie 5 lat od dnia wejścia w życie omawianego przepisu, tj. od dnia 15.04.2023 r., powództwo konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego, denominowanego lub indeksowanego do waluty innej niż waluta polska, wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu powód ma miejsce zamieszkania. Przelew wierzytelności związanej z zawarciem przedmiotowej umowy, nie wpływa na właściwość sądu określoną w tym przepisie. Pozew zawiera oznaczenie miejsca zamieszkania konsumenta.

8.15. Odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

(art. 1 pkt 56 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 424⁸ § 2. Skarga podlega także odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2.</p>	<p>Art. 424⁸ § 2. Skarga podlega także odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przystępujących stronie na podstawie kodeksu była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2.</p>
--	---

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Wraz z wejściem w życie instytucji skargi nadzwyczajnej (tj. 3.04.2018 r., na podstawie ustawy o SN) pojawiały się pytania związane z relacją tego nowego nadzwyczajnego środka zaskarżenia do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Mianowicie, czy warunkiem wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykazanie przez stronę, że zmiana lub uchylenie orzeczenia nie było i nie jest

możliwe w drodze skargi nadzwyczajnej. W obecnym brzmieniu art. 424¹ § 1 KPC mówi bowiem o „przystępujących stronie środkach prawnych”, co zdaniem niektórych orzeczników oznaczało także skargę nadzwyczajną (por. postanowienia SN z 30.08.2018 r., sygn. akt: III CNP 9/18 i z 20.12.2018 r., sygn. akt: III CNP 19/18).

Z kolei w uchwale z 15.10.2020 r., sygn. akt: III PZP 4/20 SN przesądził, że strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424¹ KPC) nie ma obowiązku wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze skargi nadzwyczajnej nie było i nie jest możliwe; tym samym skarga nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 KPC w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 5) KPC albo art. 424⁸ § 2 KPC. SN ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i postanowił nadać jej moc zasady prawnej. Dotyczy to jednak Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym problem pozostaje w części aktualny i pożądane jest doprecyzowanie we wskazanym przepisie, że chodzi wyłącznie o środki prawne przystępujące stronie na podstawie KPC. Pozwoli to uniknąć ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych w przypadku pojawienia się w porządku prawnym kolejnego, pozakodeksowego środka prawnego, którym będzie można wzruszyć prawomocne orzeczenie.

Komentarz

Strona wnosząca skargę niezgodnościową nie musi wykazywać, że nie było możliwości dokonania korekty kwestionowanego wyroku w trybie skargi nadzwyczajnej. Wykazanie braku możliwości zmiany wyroku w innym postępowaniu dotyczy środków prawnych przewidzianych jedynie w KPC.

Inaczej: strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424¹ KPC) nie ma obowiązku wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze skargi nadzwyczajnej nie było i nie jest możliwe. Nowelizacja usuwa rozbieżne stanowiska sądów co do powyższej kwestii.

WAŻNE:

Skorzystanie z trybu skargi nadzwyczajnej nie jest zatem warunkiem dopuszczalności skargi niezgodnościowej.

9. Zmiany w UKSC

Zmiany w UKSC dotyczą m.in. zasad zwrotu opłaty od pozwu w razie zawarcia przez strony - w toku postępowania - zapisu na sąd polubowny, zasad ustalania wynagrodzenia biegłego i podstaw odmowy wypłacenia wynagrodzenia biegłemu oraz procedury w zakresie ponownego i tożsamego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych czy ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Te kwestie fiskalne mają znaczenie niekiedy dla działań stron podejmowanych w toku postępowania uregulowanego przepisami KPC.

9.1. Zwrot opłaty od pozwu w razie zapisu na sąd polubowny

(art. 9 pkt 1 ustawy nowelizującej)

Art. 79 ust. 1 pkt 2 lit. aa UKSC: Sąd z urzędu zwraca stronie trzy czwarte uiszczonej opłaty od pozwu w razie umorzenia postępowania na zgodny wniosek stron przed sądem pierwszej instancji, w następstwie zawarcia przez strony zapisu na sąd polubowny.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Poszerzenie katalogu przypadków, w których stronie zwracana jest z urzędu część opłaty od pozwu, przewiduje art. 79 ust. 1 pkt 2) lit. aa UKSC. Jest on bezpośrednią konsekwencją art. 1161¹ KPC, który dopuszcza możliwość umorzenia postępowania na zgodny wniosek stron w następstwie zawarcia przez strony - w toku sprawy - zapisu na sąd polubowny. W takim przypadku stronie należałoby zwrócić trzy czwarte uiszczonej opłaty od pozwu. Mogłoby to odnieść także pozytywny skutek

w postaci zachęcenia stron do rozważenia poddania sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.

Komentarz

Dodany przepis stanowi fiskalny przejaw zachęty ustawodawcy kierowanej do stron postępowania do poszukiwania polubownych form rozwiązania sporu, poza sądem. Przypadki zwrotu opłat od pism inicjujących postępowanie są wyraźnie i konkretnie wskazane w UKSC. Zatem umorzenie postępowania cywilnego jako skutek zawarcia przez stron zapisu na sąd polubowny (umowy pisemnej) musi być wyraźnie przewidziane w ustawie jako podstawa do zwrotu znacznej części opłaty od pozwu – ale z urzędu.

WAŻNE:

W razie zawarcia zapisu na sąd polubowny następuje zwrot 3/4 części opłaty od pozwu.

9.2. Zasady ustalania wynagrodzenie biegłego

(art. 9 pkt 2 i 3 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 89a ust. 2 UKSC: W terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia sporządzenia opinii biegły może zażądać wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w innej wysokości. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za</p>	<p>Art. 89a ust. 2 UKSC: W terminie tygodnia od dnia otrzymania zlecenia sporządzenia opinii biegły może zażądać wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w innej wysokości. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za</p>
--	--

<p>wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego, ~~a jeżeli nie – za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89.~~</p>	<p>wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego. Zgoda obu stron nie jest wymagana, jeżeli jedna z nich uiszczy w określonym przez sąd terminie wymaganą zaliczkę, a łączna wysokość wynagrodzenia i zwrotu wydatków żądanych przez biegłego nie przekracza 5000 złotych.</p>
	<p>Art. 89a ust. 4 UKSC: W razie braku przesłanek do zlecenia biegłemu sporządzenia opinii na zasadach przewidzianych w ust. 2, sporządzenie opinii zleca się za wynagrodzeniem lub zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89.</p>
<p>Art. 89b ust. 2 UKSC: Zlecając biegłemu sporządzenie opinii przewodniczący może określić biegłemu termin do zgłoszenia żądania ustalenia wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w określonej kwocie. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego, ~~a jeżeli nie – za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89.~~</p>	<p>Art. 89b ust. 2 UKSC: Zlecając biegłemu sporządzenie opinii, przewodniczący może określić biegłemu termin do zgłoszenia żądania ustalenia wynagrodzenia lub zwrotu wydatków w określonej kwocie. Jeżeli strony zgodzą się na żądanie biegłego i zostanie uiszczona odpowiednia zaliczka, przewodniczący zleci biegłemu sporządzenie opinii za wynagrodzeniem lub ze zwrotem wydatków żądanymi przez biegłego. Zgoda obu stron nie jest wymagana, jeżeli jedna z nich uiszczy w określonym przez sąd terminie wymaganą zaliczkę, a łączna wysokość wynagrodzenia i zwrotu wydatków biegłego nie przekracza 5000 złotych. Przepis art. 89a ust. 4 stosuje się odpowiednio.</p>

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w art. 89a ust. 2 UKSC wprowadza możliwość zlecenia biegłemu sporządzenia opinii bez konieczności uzyskania zgody stron na wynagrodzenie lub zwrot wydatków w innej wysokości niż początkowo przewidywana, jeżeli jedna ze stron wpłaci wymaganą zaliczkę. Dla uniknięcia nadużyć przez strony silniejsze ekonomicznie (np. w sporach przedsiębiorców z konsumentami) przyjęto, że w takim przypadku łączna wysokość wynagrodzenia i zwrotu wydatków żądanych przez biegłego nie może przekraczać 5.000 zł. Dopiero gdy nie będzie możliwe zlecenie biegłemu sporządzenie opinii na zasadach określonych w art. 89 ust. 2 UKSC, sporządzenie opinii zostanie zlecone za wynagrodzeniem lub zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89 UKSC. Obecnie takie rozwiązanie jest przewidziane już wtedy, gdy strony nie wyrażą zgody na wynagrodzenie lub zwrot wydatków w innej wysokości niż początkowo przewidywana przez biegłego.

Rozwiązanie ma zatem zwiększyć możliwość negocjacyjnego ustalenia wynagrodzenia biegłego, gdy wolę współpracy wyraża choćby jedna ze stron (dając temu wyraz przez uiszczenie zaliczki w stosownej kwocie), a nie narusza to uzasadnionych interesów drugiej strony. Nowe rozwiązania powinny zachęcić do współpracy z sądem biegłych rzadkich specjalności, bez względu na sztywne reguły z art. 89 UKSC.

Zmiana w art. 89b ust. 2 UKSC zakłada analogiczną konstrukcję jak ta z art. 89a ust. 2 UKSC. W przypadku braku przesłanek do zlecenia biegłemu sporządzenia opinii na zasadach przewidzianych w tym przepisie, sporządzenie opinii zostanie zlecone za wynagrodzeniem lub zwrotem wydatków ustalonymi zgodnie z art. 89 UKSC – zatem odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 89a ust. 4 UKSC.

Komentarz

Przepis art. 89a UKSC wszedł w życie 21.08.2019 r. Ustawodawca przepisem tym wprowadził alternatywną metodę w zakresie ustalania wynagrodzenia biegłego, uzależnioną od dokonania wstępnego oszacowania czasu niezbędnego do

sporządzenia opinii. Zmiana powyższego przepisu służy rozwiązaniom, które urealniają wynagrodzenia biegłych za sporządzenie opinii w sprawie głównie w niszowych specjalizacjach. Z drugiej strony pozwala stronom na bieżące przewidywanie kosztów prowadzonego sporu. Wprowadzona zmiana eliminuje jednakże warunek uzyskania zgody obu stron postępowania na ustalenie wynagrodzenia biegłego w ten sposób – o ile jedna ze stron uiszczy zaliczkę, a wysokość wynagrodzenia biegłego i zwrotu wydatków nie przekroczy łącznie 5.000 zł. W ten sposób możliwe jest uniknięcie sytuacji niezasadnego przewleknięcia postępowania przez stronę z wykorzystaniem elementów fiskalnych postępowania. Nie zawsze zatem konieczna jest zgoda stron na ustalenie wynagrodzenia biegłego w kwocie do 5.000 zł.

Brak podstaw do ustalenia wynagrodzenia biegłego w oparciu o przepis art. 89a UKSC powoduje konieczność ustalenia wynagrodzenia biegłego na podstawie przepisu art. 89 UKSC, który określa podstawowe zasady związane z przyznawaniem i obliczaniem wynagrodzenia biegłego oraz związane ze zwrotem poniesionych przez biegłego wydatków. To wynika z wprowadzenia do art. 89a UKSC ust. 4.

Reguła ustalania wynagrodzenia biegłego wobec braku zgody stron obowiązuje także w sytuacji braku podstaw do ustalenia wynagrodzenia w oparciu o art. 89 i art. 89a UKSC, a więc na podstawie art. 89b UKSC.

WAŻNE:

Nie zawsze konieczna jest zgoda stron na ustalenie wynagrodzenia biegłego w kwocie do 5.000 zł.

9.3. Brak wynagrodzenia dla biegłego

(art. 9 pkt 4 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 89 ust. 2 UKSC: Jeżeli opinia jest fałszywa, wynagrodzenie ani zwrot wydatków nie przysługują.</p>	<p>Art. 89c ust. 2 UKSC: Jeżeli opinia zawiera rażące błędy albo nie odpowiada treści zlecenia, wynagrodzenie ani zwrot wydatków nie przysługują.</p>
---	--

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zmiana w art. 89c UKSC ma charakter korygujący. Użyte w obecnym brzmieniu art. 89c ust. 2 sformułowanie „fałszywa” w stosunku do opinii biegłego sądowego jest nieprawidłowe na gruncie postępowania cywilnego. Złożenie fałszywej opinii przez biegłego sądowego w toku postępowania sądowego podlega bowiem odpowiedzialności karnej na gruncie art. 233 KK. Obecne brzmienie art. 89c ust. 2 może zatem wprowadzać wątpliwość, czy warunkiem nieprzyznania wynagrodzenia ani zwrotu wydatków jest prawomocne orzeczenie sądu karnego w przedmiocie przedłożenia fałszywej opinii. Poza tym nie wydaje się właściwe ustalanie kwestii „fałszywości” opinii przez sąd cywilny, nawet jeżeli miałoby to być ustalenie na potrzeby decyzji o przyznaniu bądź nie wynagrodzenia czy zwrotu wydatków. Z tego też względu wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym wynagrodzenie ani zwrot wydatków nie przysługują w sytuacji złożenia opinii zawierającej rażące błędy albo nie odpowiadającej treści zlecenia.

Komentarz

Ustawodawca omawianą zmianę uznaje jedynie za korygującą, co budzi wątpliwości. Zmianę traktować należy bowiem jako merytoryczną – choć

odpowiadającą potrzebom stosowania przepisu. W doktrynie wyraźnie odróżnia się opinię nierzetelną od opinii fałszywej. Pojęcia te nie są tożsame.

Za fałszywą opinię uznać należy zarówno opinię, w której przedstawiono nieprawdziwe lub fikcyjne fakty, twierdzenia, metody badawcze, jak również opinię, w której biegły celowo pomija i zataja istotne z punktu widzenia procesu opiniowania fakty i okoliczności. Biegły może bowiem popełnić przestępstwo zarówno przez działanie (np. przedstawienie nieprawdziwych faktów), jak i przez zaniechanie (np. przez zatajenie faktów). Oznacza to, że z opinią fałszywą mamy do czynienia zarówno w przypadku potwierdzenia nieprawdy, jak i zatajenia prawdy. O fałszywej opinii można mówić, gdy biegły sądowy działa w sposób umyślny, gdy celowo dokonuje pominięcia bądź zatajenia istotnych faktów i okoliczności bądź gdy powołuje się w treści opinii na fikcyjne badania bądź własne doświadczenia niemające odzwierciedlenia w rzeczywistości. Nie jest bowiem fałszywą opinia, w której z powodu niedostatecznej wiedzy lub doświadczenia zawodowego, a także przez lekkomyślność czy zaniedbanie biegły sądowy sporządza i przedstawia opinię sądową. Tak: A. Klich, K. Ziemianin, Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), Biegły w postępowaniu cywilnym i karnym. Komentarz praktyczny, orzecznictwo, wzory pism procesowych. Wyd. 2, Warszawa 2020, Legalis/el.

O nierzetelnej opinii i podstawach do obniżenia wynagrodzenia biegłego stanowi przepis art. 89 ust. 1 UKSC. Zmieniony przepis art. 89 ust. 2 UKSC należy odczytywać jako wprowadzenie wyraźnej podstawy prawnej do odmowy przyznania wynagrodzenia biegłemu za sporządzenie opinii nierzetelnej - ale w stopniu rażącym (względem uchybień opisanych w ust. 1) bądź opinii sporządzonej niezgodnie ze zleceniem sądu. Przepis art. 89 ust. 2 UKSC jest kategoriyczny w swoim brzmieniu - stwierdzenie okoliczności wskazanych w przepisie obliguje sąd do tego, by wynagrodzenia biegłemu nie przyznawać. Duże znaczenie może mieć przy tym aktywność stron postępowania przy wskazywaniu takich błędów opinii. Te błędy muszą być widoczne „na pierwszy rzut oka” - tak, by nie dochodziło do polemiki z treścią dokumentu opracowanego przez biegłego.

WAŻNE:

Biegły nie otrzyma wynagrodzenia za rażąco błędną opinię.

9.4. Zwrot wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu

(art. 9 pkt 8 i 9 ustawy nowelizującej)

Art. 105a UKSC: Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie zwrócony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma na podstawie art. 130 KPC. Ponowny wniosek o zwolnienie od tych samych kosztów jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. Przepisy art. 107 ust. 2 i art. 112 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 107 ust. 2 UKSC: Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, ~~podlega odrzuceniu.~~ **Na odrzucenie wniosku nie przysługuje zażalenie.**

Art. 107 ust. 2 UKSC: Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na tych samych okolicznościach **jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz - przy złożeniu pierwszego pisma.**

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Przepis art. 105a UKSC ma na celu ujednoczenie praktyki w sytuacjach, gdy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie zwrócony. Zasadne jest w takich

okolicznościach wezwanie strony do opłacenia pisma, a nie – jak to mogło mieć miejsce – do zwracania pisma w następstwie nieskutecznego złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Jednocześnie w praktyce często zdarza się, że strona, która już raz nieskutecznie złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, po ponownym wezwaniu do ich uiszczenia składa kolejny wniosek o zwolnienie od kosztów. Rodzi to konieczność sprawdzenia wniosku pod kątem braków formalnych i ewentualnego rozpoznania, co przedłuża postępowanie. W celu uniknięcia powyższej obstrukcji procesowej wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym ponowny wniosek o zwolnienie od tych samych kosztów sądowych był niedopuszczalny i pozostawiany w aktach sprawy bez podejmowania w związku z nim czynności. Odpowiednie zastosowanie miałby przepis art. 107 ust. 2 UKSC, tj. o pozostawieniu wniosku sąd zawiadamiałby stronę, jak też art. 112 ust. 4 UKSC mówiący o braku wpływu ponownego wniosku opartego na tych samych okolicznościach na bieg terminu do opłacenia pisma.

Także celem zmiany art. 107 ust. 2 UKSC jest ujednoczenie trybu postępowania z ponownym wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, opartym na tych samych okolicznościach oraz trybu postępowania z ponownym wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych opartym na tych samych okolicznościach. Z uwagi na podobieństwo obu tych instytucji utrzymywanie dwóch różnych rozstrzygnięć, tj. pozostawienia w aktach sprawy bez podejmowania dalszych czynności tego pierwszego z wymienionych wniosków – na podstawie art. 117² § 2 KPC (*nota bene* zmienionego przez art. 1 pkt 32) ustawy nowelizującej z 4.07.2019 r.) oraz odrzucenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych opartego na tych samych okolicznościach, nie znajduje systemowego uzasadnienia.

Komentarz

Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych bądź wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu – oparty na tych samych okolicznościach, które stanowią podstawę odmowy przyznania pomocy – pozostawia się bez podejmowania czynności ze strony sądu (referendarza sądowego), w aktach sprawy. Ustawodawca

ujednocilił i doprecyzował zasady działania sądu (referendarza sądowego) w tych obu przypadkach.

Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych bądź ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie będzie aktywował sądu (referendarza sądowego) do działań.

Jednocześnie doprecyzowano, że w przypadku zwrotu wadliwego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, konieczne będzie wezwanie do opłacenia pisma. Pozwoli to na uniknięcie wątpliwości co do tego, w jaki sposób liczyć termin na uiszczenie opłaty.

Zmiany sprzyjają usunięciu niepewności co do stosowania określonej procedury w zakresie podobnych rodzajowo wniosków, a także usunięciu rozbieżności w praktyce różnych sądów.

WAŻNE:

Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych bądź ustanowienie pełnomocnika z urzędu, oparty na tych samych okolicznościach, które stanowiły podstawę odmowy przyznania pomocy, jest niedopuszczalny i pozostawia się go w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności.

9.5. Przepisy przejściowe dotyczące zmian w UKSC

(art. 25 ustawy nowelizującej)

Art. 25 ustawy nowelizującej: 1. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepis art. 79 ust. 1 pkt 2 lit. aa UKSC stosuje się w razie wydania postanowienia o umorzeniu postępowania po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy art. 89a i art. 89b UKSC, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, o ile w sprawie nie upłynął jeszcze zakreszony przez

sąd termin do wniesienia zaliczki na poczet wynagrodzenia i wydatków biegłego albo do wyznaczenia tego terminu jeszcze nie doszło.

3. Do wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych złożonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy UKSC, w brzmieniu dotychczasowym.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

W pierwotnym projekcie zmian i uzasadnieniu do tych zmian przyjęto, że w art. 25 ustawy nowelizującej należy wprowadzić zasadę, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy nowelizującej stosuje się przepisy UKSC w brzmieniu dotychczasowym. Wynika to przede wszystkim z fiskalnego charakteru przepisów tej ustawy. Ta reguła ostatecznie uległa zmianie.

Komentarz

Dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej jest dzień 1.07.2023 r.

Z przepisów przejściowych dotyczących zmian w UKSC wynika, że nowe przepisy dotyczą następujących sytuacji:

- 1) Zwrot 3/4 opłaty od pozwu w razie umorzenia postępowania na skutek zawarcia przez strony zapisu na sąd polubowny dotyczy spraw, w których postanowienie o umorzeniu postępowania wydano (czyli: nieprawomocne orzeczenie) po dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej.
- 2) Ustalenia wynagrodzenia biegłego stosuje się do postępowań w toku, o ile w sprawie nie upłynął określony już przez sąd termin do wniesienia zaliczki na poczet wynagrodzenia i wydatków biegłego albo w sytuacji, gdy do wyznaczenia tego terminu jeszcze nie doszło.

Natomiast do wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych – ponownych, opartych na tożsamyh okolicznościach faktycznych – złożonych przed dniem wejścia

w życie ustawy nowelizującej stosuje się przepisy UKSC w brzmieniu dotychczasowym (czyli odrzucenie wniosku a nie pozostawienie w aktach sprawy bez dalszych czynności).

WAŻNE:

W sprawach wszczętych i niezakończonych przed 1.07.2023 r. stosuje się zasadniczo przepisy UKSC w brzmieniu dotychczasowym.

10. Zmiany w Tarczy Antykryzysowej

Nowelizacja obejmuje również reguły przyjęte w Tarczy Antykryzysowej w zakresie spraw rozpoznawanych według przepisów KPC. Ustawodawca doprecyzował m.in., w jakim okresie będą one stosowane, a także uzupełnił regulację dotyczącą możliwości zarządzenia przez przewodniczącego przeprowadzenia posiedzenia niejawnego o uprawnienie stron do złożenia sprzeciwu.

10.1. Sprawy rozpoznawane według przepisów KPC

(art. 17 pkt 1, 3 i 4 ustawy nowelizującej)

<p>Art. 15zsz¹ ust. 1. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej "Kodeksem postępowania cywilnego":</p>	<p>Art. 15zsz¹ ust. 1. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, zwanej dalej „Kodeksem postępowania cywilnego”:</p>
<p>Art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 3) przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego,</p>	<p>Art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 3) przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego,</p>

<p>a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne;</p>	<p>a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu;</p>
<p>Art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4) w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawitość lub precedensowy charakter sprawy.</p>	<p>Art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4) w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawitość lub precedensowy charakter sprawy.</p>
<p>Art. 15zszs⁵. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich podział czynności, o którym mowa w art. 22a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236), może zostać ustalony przed zasięgnięciem opinii kolegium właściwego sądu. Odwołanie od podziału czynności nie wstrzymuje jego stosowania.</p>	<p>Art. 15zszs⁵. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, podział czynności, o którym mowa w art. 22a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236), może zostać ustalony przed zasięgnięciem opinii kolegium właściwego sądu. Odwołanie od podziału czynności nie</p>

<p>W przypadku uwzględnienia odwołania przydział spraw dokonany przed doręczeniem sądowi uchwały Krajowej Rady Sądownictwa pozostaje w mocy.</p>	<p>wstrzymuje jego stosowania. W przypadku uwzględnienia odwołania przydział spraw dokonany przed doręczeniem sądowi uchwały Krajowej Rady Sądownictwa pozostaje w mocy.</p>
<p>Art. 15zszs⁶. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich prezes właściwego sądu lub trybunału nie jest związany wnioskiem ani terminem zwołania zgromadzenia ogólnego przewidzianym w przepisach odrębnych.</p>	<p>Art. 15zszs⁶. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, prezes właściwego sądu lub trybunału nie jest związany wnioskiem ani terminem zwołania zgromadzenia ogólnego przewidzianym w przepisach odrębnych.</p>
<p>Art. 15zszs⁹ 1. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach prowadzonych w sposób określony w art. 15zszs¹, w pierwszym piśmie procesowym wnoszonym przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej podaje się adres poczty elektronicznej i numer telefonu przeznaczone do kontaktu z sądem. Niewykonanie tego obowiązku stanowi brak formalny pisma.</p>	<p>Art. 15zszs⁹ 1. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach prowadzonych w sposób określony w art. 15zszs¹, w pierwszym piśmie procesowym wnoszonym przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej podaje się adres poczty elektronicznej i numer telefonu przeznaczone do kontaktu z sądem. Niewykonanie tego obowiązku stanowi brak formalny pisma.</p>
<p>Art. 15zszs⁷. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania</p>	<p>Art. 15zszs⁷. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania</p>

<p>ostatniego z nich Sąd Najwyższy nie jest związany wnioskiem skarżącego o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie również w przypadku występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, bez względu na datę wniesienia skargi kasacyjnej. Przepisu art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 3 nie stosuje się.</p>	<p>tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, Sąd Najwyższy, w razie zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 398¹¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, może przeprowadzić rozprawę przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiającą przeprowadzenie jej na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.</p>
--	--

Komentarz

Wprowadzone zmiany dotyczą m.in. doprecyzowania, że reguły przyjęte w Tarczy Antykrzysowej w zakresie spraw rozpoznawanych według przepisów KPC stosowane będą w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni. Wprowadzone rozwiązanie zwiększa czytelność przedmiotowych przepisów.

Podobnie, doprecyzowano, że w I i II instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, co nie dotyczy jednak spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Kolejno, wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym. Sprzeciw może zostać wniesiony w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne. O prawie wniesienia sprzeciwu poucza się stronę niezastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika. Przedmiotową zmianę należy uznać za słuszną. Celowe jest odchodzenie od rozwiązań przewidzianych w związku z sytuacją związaną z epidemią COVID-19. Zasadą polskiej procedury cywilnej jest jawność

postępowania. Strony powinny mieć prawo do rozpoznania ich sprawy na rozprawie, przy ich uczestnictwie.

Zmianą idącą w podobnym – pożądanym – kierunku jest uchylenie regulacji dotyczącej braku związania SN wnioskiem o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie, złożonego zgodnie z art. 398¹¹ § 1 KPC. Wprowadzono natomiast rozwiązanie, zgodnie z którym w takiej sytuacji SN może przeprowadzić przedmiotową rozprawę przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie jej na odległość.

WAŻNE:

- 1) Strona w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne ma prawo wnieść w tym zakresie sprzeciw.
- 2) SN może przeprowadzić rozprawę przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie jej na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

10.2. Przepisy przejściowe dotyczące zmian w Tarczy Antykryzysowej

(art. 29 ustawy nowelizującej)

Art. 29 ustawy nowelizującej: 1. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 17 do zarządzeń przewodniczącego w przedmiocie przeprowadzenia posiedzenia niejawnego, wydanych przed dniem wejścia w życie art. 17, stosuje się przepis art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 17, w brzmieniu dotychczasowym.

2. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 17 do czasu zakończenia postępowania w danej instancji stosuje się przepis art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy zmienianej w art. 17, w brzmieniu dotychczasowym.

4. Czynności dokonane zgodnie z art. 15zszs⁷ ustawy zmienianej w art. 17,

w brzmieniu dotychczasowym, pozostają w mocy, jeżeli do skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym doszło przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a zachodziły przesłanki do rozpoznania sprawy na rozprawie zgodnie z przepisem art. 398¹¹ § 1 zdanie pierwsze ustawy zmienianej w art. 1.

Komentarz

Przepisy przejściowe dot. art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 3) i 4) Tarczy Antykryzysowej przewidują, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 17 ustawy nowelizującej, tj. przed dniem 15.04.2023 r., do zarządzeń przewodniczącego w przedmiocie przeprowadzenia posiedzenia niejawnego oraz składów rozpoznawanych spraw stosuje się przepisy dotychczasowe.

Ustawodawca przewidział także, że jeżeli do skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przez SN doszło przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a zachodziły przesłanki do rozpoznania sprawy na rozprawie zgodnie

z przepisem art. 398¹¹ § 1 zd. 1 KPC, czynności dokonane zgodnie z dotychczasowym brzmieniem przepisów pozostają w mocy. Sposób redakcji przedmiotowego przepisu może w praktyce budzić wątpliwości. Mowa jest w nim bowiem o skierowaniu sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. zasadniczo po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia), a nie przed dniem wejścia w życie jej art. 17, dotyczącym omawianej materii (tj. po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia).

WAŻNE:

- 1) W terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne strona może wnieść sprzeciw. Wówczas przewodniczący nie może zarządzić przeprowadzenia posiedzenia niejawnego.

2) W przypadku złożenia w trybie art. 398¹¹ § 1 KPC wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie, SN może przeprowadzić ją przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie jej na odległość.

11. Przepisy przejściowe i końcowe

(art. 19 i n. ustawy nowelizującej)

Ustawa nowelizująca zawiera szereg przepisów przejściowych. Dla przejrzystości opracowania część z nich omówiono już przy poszczególnych zmianach. Poniżej wskazano pozostałe i ogólne przepisy przejściowe. Wskazano także na przepis końcowy.

11.1. Wejście ustawy nowelizującej w życie

Przepisy przejściowe w wielu przypadkach odnoszą się do daty wejścia w życie ustawy nowelizującej. Stąd w pierwszej kolejności konieczne trzeba wskazać na ostatni przepis ustawy nowelizującej, tj. przepis art. 31 (przepis końcowy). Zgodnie z tym przepisem:

Art. 31. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 7 pkt 1, który wchodzi w życie po upływie 9 miesięcy od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 1 pkt 138 lit. a *tiret* trzecie, który wchodzi w życie z dniem 01.10.2023 r.;
- 3) art. 1 pkt 144 i 145, art. 7 pkt 2, 3, 5 i 6, art. 14, art. 15, art. 17, art. 18, art. 19 ust. 5-7, art. 23 ust. 2, art. 26 ust. 2, art. 28 oraz art. 29, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Komentarz

Ustawa nowelizująca wskazuje na 4 terminy wejścia jej przepisów w życie. Z punktu widzenia zmian przepisów omówionych w niniejszym opracowaniu znaczenie mają poniższe terminy:

- 1) Zasadą jest, że przepisy te wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy, tj. z dniem 1.07.2023 r. Termin ten ma zastosowanie do tych sytuacji, w stosunku do których nie wskazano innego terminu wejścia przepisów w życie.
- 2) Zmiany odnoszące się do specustawy covidowej (art. 17 i 29 ustawy nowelizującej) wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy, tj. od dnia 15.04.2023 r. (patrz także: [pkt 10. opracowania Zmiany w Tarczy Antykryzysowej](#)).
- 3) Tak samo - z dniem 15.04.2023 r. - wchodzi w życie przepisy dotyczące ustalenia właściwości miejscowej sądu w bankowych sprawach konsumenckich, opisanych w art. 18 ustawy nowelizującej (patrz także: [pkt 8.14. opracowania Właściwość miejscowa sądu w sprawie z powództwa konsumenta o roszczenie związane z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego do waluty obcej](#)).

Samo wejście w życie przepisów ustawy nowelizującej nie oznacza, że przepisy w nowym brzmieniu stosuje się do wszystkich trwających postępowań. Te kwestie szczegółowo regulują przepisy przejściowe wskazane w ustawie nowelizującej.

WAŻNE:

Ustawa wchodzi w życie zasadniczo 1.07.2023 r.

11.2. Przepisy przejściowe

Ustawa nowelizująca zawiera szereg przepisów przejściowych. Jak stanowi § 30 ust. 1 Zasad Techniki Prawodawczej, w przepisach przejściowych reguluje się wpływ nowej albo znowelizowanej ustawy na stosunki powstałe pod działaniem ustawy albo ustaw dotychczasowych bez względu na to, czy do tych stosunków zamierza się stosować przepisy dotychczasowe, przepisy nowe czy przepisy regulujące ten wpływ w sposób odmienny od przepisów dotychczasowych i przepisów nowych.

Zasada stosowania zmienionych ustawą nowelizującą przepisów, w tym głównie KPC, została wskazana w art. 19 ustawy nowelizującej.

Art. 19. 1. Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy KPC, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie stosuje się:

1) przepisu art. 17 pkt 4 KPC, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych przed sądem rejonowym, w których po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy doszło do rozszerzenia powództwa lub wytoczenia przez pozwanego powództwa wzajemnego;

2) przepisów art. 458¹⁴-458¹⁶, art. 505¹⁸, art. 505¹⁹ oraz art. 569 § 1 KPC, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

3. (...).

4. Przepis art. 98 § 2 KPC, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do kosztów powstałych w trakcie rozpoznawania sprawy przed sądem danej instancji także przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o ile do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie doszło do zamknięcia rozprawy przed tym sądem.

Art. 20. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc czynności dokonane zgodnie z przepisami ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Uzasadnienie z ustawy nowelizującej

Zakłada się, że ustawa powinna mieć zastosowanie w jak najszerszym zakresie także w postępowaniach cywilnych będących w toku w momencie jej wejścia w życie.

Wyjątki od tego mogą być przyjęte jedynie z uwagi na wzgląd na zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa i zasadę ochrony praw nabytych. Wyjątki od tej zasady przewidziane zostały szczegółowo w art. 19 ust. 2-4. W szczególności, z uwagi na istotne zmiany w zakresie WPS decydującej o właściwości rzeczowej, konieczne jest określenie wpływu tych zmian na toczące się postępowania sądowe. Co do zasady niepożądane jest przekazywanie spraw będących w toku do sądów rejonowych, co mogłoby negatywnie wpłynąć na sprawność prowadzonych postępowań i spowodować skokowy wzrost wpływu w niektórych sądach. Dokonane wcześniej czynności procesowe powinny być następczo oceniane z perspektywy zasady *tempus regit actum* (art. 20).

Komentarz

Do spraw w toku, prowadzonych na podstawie przepisów KPC, stosuje się zasadniczo przepisy w zmienionym brzmieniu.

Reguła powyższa nie wpływa na sprawy w toku rozpoznawane przez sądy okręgowe – jako właściwe do rozpoznania sprawy na podstawie art. 17 pkt 4) KPC, czyli np. nie zostanie przekazana do rozpoznania sądowi rejonowemu sprawa o zapłatę kwoty 90.000 zł. Zmiana sądu – z rejonowego na okręgowy – nastąpi jednakże w przypadku, w którym po dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej doszło do rozszerzenia powództwa lub wytoczenia przez pozwanego powództwa wzajemnego, jeżeli uzasadnia to przyjęcie właściwości sądu okręgowego według nowych reguł.

Nowych przepisów nie stosuje się także do spraw w toku, które w świetle zmiany miałyby toczyć się według nowych przepisów o postępowaniu z udziałem konsumentów (art. 458¹⁴ – art. 458¹⁶ KPC).

To samo dotyczy zmienianych przepisów dotyczących europejskiego nakazu zapłaty (art. 505¹⁸ i art. 505¹⁹ KPC) czy przepisu dotyczące właściwości miejscowej sądu opiekuńczego (art. 569 § 1 KPC).

Zmienione reguły orzekania o kosztach postępowania względem sumy kosztów przejazdu do sądu (art. 98 § 2 zd. 2 KPC) stosuje się do kosztów powstałych w trakcie rozpoznawania sprawy przed sądem danej instancji także przed dniem wejścia ustawy nowelizującej, o ile nie doszło do zamknięcia rozprawy.

Ustawodawca wyraźnie wskazał także, że w mocy pozostają czynności podjęte przez strony na podstawie przepisów dotychczasowych. Nie ma zatem konieczności ewentualnego ich powtarzania. Podjęte czynności procesowe zachowują moc.

WAŻNE:

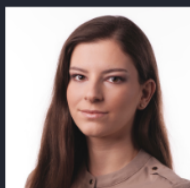
Do spraw w toku, prowadzonych na podstawie przepisów KPC, stosuje się zasadniczo przepisy w zmienionym brzmieniu. Podjęte czynności procesowe zachowują moc.

Przemysław Przerywacz, radca prawny

Ekspert w dziedzinie prawa procesowego, arbitrażowego oraz prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Kieruje praktyką w obszarze procesów sądowych i spraw spornych. Reprezentuje podmioty gospodarcze zarówno w sporach sądowych, jak i w negocjacjach przedprocesowych. Wartości przedmiotów sporu w sprawach, w których reprezentował podmioty gospodarcze, przekraczają 65 mln zł. W pracy zawodowej łączy również aspekty prawa gospodarczego, cywilnego oraz zawierania, rozwiązywania i wykonywania umów cywilnoprawnych.

Małgorzata Łobocka-Szok, radca prawny

Swoje zainteresowania zawodowe koncentruje wokół szeroko rozumianego prawa i postępowania cywilnego oraz prawa ochrony konsumentów. Reprezentuje Klientów w postępowaniach przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym, a także w mediacji oraz arbitrażu. Specjalizuje się w sporach wynikłych na gruncie umów o roboty budowlane oraz na tle ochrony praw konsumentów. Doradza zarówno przedsiębiorcom z sektora prywatnego i publicznego, jak również osobom fizycznym. Autorka publikacji w obszarze prawa i procedury cywilnej.

Anna Marciniak, adwokat

Specjalizuje się w prawie i procedurze administracyjnej, jak również w szeroko rozumianym prawie oraz postępowaniu cywilnym. W bieżącej działalności doradza zarówno przedsiębiorcom, jak i podmiotom indywidualnym, w tym także w obszarze prawa karnego. Posiada również doświadczenie w obsłudze jednostek samorządu terytorialnego, w tym jednostek organizacyjnych samorządów. Reprezentuje Klientów w postępowaniach prowadzonych przed organami ścigania, sądami powszechnymi i organami egzekucyjnymi. Posiada także uprawnienia mediatora.

Joanna Zielińska, radca prawny

Specjalizuje się w prawie medycznym. Swoje zainteresowania koncentruje w szczególności w obszarze prowadzenia badań klinicznych w podmiotach leczniczych. Wspiera Klientów w zakresie działań podejmowanych w związku z rejestracją, zmianami i wykreśleniem podmiotów w Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą. Reprezentuje Klientów w postępowaniach cywilnych, których przedmiot stanowią m.in. roszczenia związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych (procesy medyczne). Posiada wieloletnie praktyczne doświadczenie w prowadzeniu sporów sądowych cywilnych i gospodarczych.

Paulina Kozłowska, adwokat

Specjalizuje się w prawie cywilnym, medycznym i w prawie pracy. Jest także obrońcą w sprawach karnych. Posiada praktyczne doświadczenie w obsłudze prywatnych i publicznych podmiotów wykonujących działalność leczniczą. W codziennej praktyce zastępuje Klientów w sporach sądowych dotyczących tzw. błędów medycznych, zawierania i realizacji umów z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz stosunków pracy kadry kierowniczej i menażerskiej. Prowadzi szkolenia z zakresu prawa medycznego, praw pacjenta i zasad wykonywania zawodów medycznych.

Michał Twardowski, radca prawny

Specjalizuje się w prawie cywilnym, gospodarczym oraz upadłościowym i restrukturyzacyjnym – m.in. w zakresie upadłości konsumenckiej oraz spraw o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej. Prowadzi kompleksową obsługę prawną przedsiębiorców w bieżących sprawach związanych z prowadzoną działalnością oraz reprezentuje osoby fizyczne, przedsiębiorców oraz jednostki samorządu terytorialnego w sporach sądowych. Zajmuje się kompleksową obsługą spraw dotyczących klauzul niedozwolonych w umowach kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych.

Aneta Fornalik, adwokat

Specjalizuje się w prawie i procedurze administracyjnej, w szczególności w zagadnieniach z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego, prawa budowlanego, ochrony środowiska oraz prawa samorządowego. Doradza organom administracji, organom ochrony przyrody oraz przedsiębiorcom i podmiotom indywidualnym na każdym etapie procedury inwestycyjnej, także w obszarach prawa cywilnego i prawa karnego. Reprezentuje klientów przed organami administracji i sądami administracyjnym. Autorka publikacji w obszarze prawa administracyjnego i prawa cywilnego.

ISBN 978-83-967421-2-4

9 788396 742124